

Miljøstyrelsens høringsnotat vedrørende opdatering af udpegningsgrundlag for de danske habitat- og fuglebeskyttelsesområder.

Dette høringsnotat behandler dels de generelle hørings svar både vedrørende naturtyper og arter beskyttet under habitatdirektivet og fuglearter beskyttet under fuglebeskyttelsesdirektivet og dels de konkrete hørings svar for hhv. habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. De generelle hørings svar gennemgås emnevis, som det fremgår af nedenstående oversigt over høringsnotatets indhold og de konkrete hørings svar gennemgås områdevis. Hørings svarene gengives i hovedtræk efterfulgt af Miljøstyrelsens bemærkninger, der er anført med kursiv.

Indhold

GENERELLE HØRINGSSVAR	2
1. Offentlig høring af udpegningsgrundlag	2
2. Dialog med EU-Kommissionen og bruttoudpegningsgrundlag	2
3. Lovgrundlag	2
4. Retningslinjer	3
5. Datagrundlag	6
6. Kriterier for konkrete habitatarter og –naturtyper	8
6.1 Flagermus	8
6.2 Laks	8
6.3 Bæver	8
6.4 Rev	9
7. Kriterier for fuglearter	9
• Bemærkninger til kriterierne for at tilføje eller udtage arter på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområderne	9
• DOF's bemærkninger til konkrete arter, der udtages fra udpegningsgrundlaget for konkrete fuglebeskyttelsesområder	12
KONKRETE HØRINGSSVAR FOR HABITATOMRÅDER - Naturtyper	14
KONKRETE HØRINGSSVAR FOR HABITATOMRÅDER - Arter	26
KONKRETE HØRINGSSVAR FOR FUGLEBESKYTTELSESOMRÅDER	35

GENERELLE HØRINGSSVAR

1. Offentlig høring af udpegningsgrundlag

Miljøstyrelsen har i perioden fra den 17. oktober til den 22. november 2019 haft et forslag til et opdateret udpegningsgrundlag for alle de danske habitat- og fuglebeskyttelsesområder i offentlig høring. Der er i alt indkommet 306 høringsvar fra en række forskellige organisationer, heriblandt Landbrug & Fødevarer (L&F), Danmarks Jægerforbund (DJ), Dansk Ornitologisk Forening (DOF), Danmarks Naturfredningsforening (DN), Friluftsrådet (FR), Dansk Botanisk Forening (DBF) og Dansk Skovforening (DS) samt fra et antal kommuner (28), enkeltpersoner (8), erhvervsvirksomheder (4) og Naturstyrelsen.

I høringsnotatet har Miljøstyrelsen angivet bemærkninger til de indkomne høringsvar og fastsat det endelige udpegningsgrundlag bl.a. på baggrund af høringen.

2. Dialog med EU-Kommissionen og bruttoudpegningsgrundlag

Siden det opdaterede udpegningsgrundlag har været i høring har EU-Kommissionen indledt en dialog med medlemslandene, herunder Danmark om mulighederne for at foretage ændringer på udpegningsgrundlaget. Der pågår således drøftelser med EU-Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage arter og naturtyper fra udpegningsgrundlaget, hvorfor udpegningsgrundlaget indtil videre kan ses som et "bruttoudpegningsgrundlag", dvs. det indtil videre består af det eksisterende udpegningsgrundlag fra 2013, hvor der ikke udtages arter og naturtyper men kun tilføjes yderligere naturtyper og arter. Beslutningen om at anvende et bruttoudpegningsgrundlag er indarbejdet i Miljøstyrelsens bemærkninger og stillingtagen til de enkelte høringsvar.

Det er fortsat Miljøstyrelsens intention, at de arter og naturtyper som ikke er fundet i områderne, eller ikke forekommer med en væsentlig forekomst eller er på udpegningsgrundlaget ved en fejl skal udtages. Indtil der er klarhed over dokumentationskravene, og om de kan opfyldes, har Miljøstyrelsen valgt at opretholde de arter og naturtyper på udpegningsgrundlagene, som ellers var indstillet til at blive udtaget i forbindelse med den offentlige høring. De arter og naturtyper som foreslås udtaget markeres tydeligt i de endelige udpegningsgrundlag.

Når det endelige udpegningsgrundlag offentliggøres i form af et bruttoudpegningsgrundlag, vil det være dette, som skal lægges til grund for habitatkonsekvensvurderinger. Det betyder, at også de arter og naturtyper som er foreslået udtaget, men indtil videre opretholdt jf. dialog med EU-Kommissionen, skal indgå i disse vurderinger på samme vis som de øvrige arter og naturtyper på udpegningsgrundlagene.

3. Lovgrundlag

Landbrug & Fødevarer (L&F) mener, det er svært at finde hjemmel i dansk lovgivning til den løbende justering af udpegningsgrundlag samt, at proceduren fortsat ikke er velbeskrevet og gennemskuelig.

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) giver udtryk for, at visse forhold omkring styrelsens forslag til revideret udpegningsgrundlag er juridisk problematisk i forhold til fuglebeskyttelsesdirektivet.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Hjemmel til at foretage opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag er § 36, stk. 2, i bekendtgørelse af lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven).

Bestemmelsen, der er fra 2008, har følgende ordlyd: "Miljøministeren kan foretage ændringer i allerede udpegede internationale naturbeskyttelsesområder". Af lovbemærkningerne til § 36, stk. 2, fremgår, at "Miljøministeren kan som hidtil i særlige tilfælde foretage ændringer i allerede udpegede internationale beskyttelsesområder, f.eks. hvis der foreligger nye oplysninger om hidtil ukendte forekomster af arter eller naturtyper, der kan begrunde en udpegning, eller helt undtagelsesvist, hvis der måtte foreligge klare fejl i afgrænsningen i forhold til det oplyste ved områdets udpegning."

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 1, stk. 5, at Miljøstyrelsen udarbejder oversigter, der viser de kendte forekomster af arter og naturtyper i Natura 2000-områderne. Der udarbejdes derfor en oversigt for hvert af de udpegede områder. Af habitatdirektivets art. 4 fremgår det, at hver medlemsstat foreslår en liste over lokaliteter, og det oplyses, hvilke naturtyper efter bilag I og hvilke naturligt hjemmehørende arter efter bilag II, der findes på disse lokaliteter. Det følger derudover af afsnit 5 i "Kommissionens notat om udpegning som særlige bevaringsområder" fra 14. maj 2012, at det drejer sig om alle de arter, som har en væsentlig forekomst (størrelse og tæthed) i forhold til bestanden i det nationale område, dvs. kategori A, B eller C i Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011. Efter ovenstående regler er der således en forpligtelse til at tilføje alle arter, omfattet af kategori A, B og C, på udpegningsgrundlaget i alle de områder, hvor disse arter og naturtyper forekommer.

Opdateringen af udpegningsgrundlag indgår i den løbende Natura 2000-planlægning, hvor udpegningsgrundlagene typisk opdateres hvert sjette år forud for udarbejdelsen af Natura 2000-basisanalyser. Ændringer i udpegningsgrundlag foretages på grundlag af opdateret viden fra det nationale overvågningsprogram NOVANA suppleret med kvalitetssikrede data for forekomster af naturtyper, arter og fugle i de enkelte habitat- og fuglebeskyttelsesområder. De seneste opdateringer blev foretaget i 2012 med virkning fra 2013.

I lovgivningen er der ikke fastsat et specifikt krav om en opdatering hvert sjette år af udpegningsgrundlagene, men den faglige vurdering foretages inden for direktivets rammer og formål og med afsæt i EU Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011¹.

Ved den aktuelle opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag har Miljøstyrelsen fastsat faglige kriterier, som ligger til grund for den foretagne revision, og som er udtryk for styrelsens faglige vurderinger. Efter styrelsens opfattelse er såvel kriterierne som deres udmøntning ved opdatering af udpegningsgrundlagene i overensstemmelse med miljømålsloven og de bagvedliggende direktiver.

4. Retningslinjer

Landbrug & Fødevarer (L&F) er positive over for, at der er udarbejdet faglige kriterier, som er med til at gøre processen med at opdatere udpegningsgrundlag mere gennemskuelig for bl.a. organisationer og interessenter. **Friluftsrådet (FR)** er positive over for, at der nu er et mere gennemsigtigt grundlag for at opdatere udpegningsgrundlaget i form af de faglige kriterier.

L&F påpeger et behov for, at ændringer i udpegningerne altid følges af et kort, der viser nye udpegninger i forhold til gamle.

¹ COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 11 July 2011 concerning a site information format for Natura 2000 sites (notified under document C (2011) 4892 (2011/484/EU).

L&F påpeger, at der i den indledende tekst i de faglige kriterier for opdatering af naturtyper, er skrevet "artsforekomster", hvor der skulle have stået "naturtypeforekomster". Derudover mangler en reference, som **L&F** antager er en henvisning til EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011.

Danmarks Jægerforbund (DJ) opfordrer Miljøstyrelsen til at samle alt materiale - også historisk - ét sted for at forbedre muligheden for overblik i forbindelse med afgivelse af høringsvar.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Ved høringen af forslag til opdaterede udpegningsgrundlag i 2019 var der udviklet en kortfunktion i det høringsværktøj som blev anvendt. Kortet havde til formål at give en brugervenlig tilgang til høringen, hvor det var tydeligt hvilke ændringer til udpegningsgrundlag, der var i høring for hvilke områder. Et mere detaljeret kort, der viser de enkelte naturtypers forekomst, udarbejdes hvert sjette år, når der foreligger et samlet datasæt for overvågningen og kortlægningen, hvilket ikke er klar ifm. med høring af udpegningsgrundlag, men Miljøstyrelsen noterer sig ønsket om adgang til sådanne oplysninger i fremtidige høringer. De ønskede kortlag har været tilgængelige på Miljøstyrelsens hjemmeside for basisanalyserne siden de blev offentliggjort i juni 2020.

Miljøstyrelsen skal for en god ordens skyld gøre opmærksom på, at udpegningsgrundlaget ikke angiver, hvor de pågældende naturtyper og arter befinder sig, kun at de forekommer i så væsentligt omfang, at de opfylder de faglige kriterier for at blive optaget på et givent områdes udpegningsgrundlag.

Det er korrekt, at der i de faglige kriterier skal stå "naturtypeforekomster" og at referencen er til EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011. Miljøstyrelsen tilretter teksten i de faglige kriterier og påfører referencen til gennemførelsesafgørelsen.

Forud for den offentlige høring blev forskelligt relevant materiale samlet på Miljøstyrelsens hjemmeside for opdateringen af udpegningsgrundlag. Miljøstyrelsen noterer sig ønsket fra DJ og vil ved fremtidige høringer af forslag til udpegningsgrundlag overveje at gøre yderligere relevant materiale, herunder historisk materiale tilgængeligt på hjemmesiden.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) finder, at Miljøstyrelsens faglige kriterier for at tilføje og udtage naturtyper på habitatområdernes udpegningsgrundlag på en fyldestgørende måde operationaliserer de overordnede væsentlighedskriterier som de er angivet i EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse af 11. juli 2011, og finder dermed at kriterierne hvad angår naturtyperne er i overensstemmelse med bestemmelserne i habitatdirektivet.

DN efterlyser en nærmere begrundelse for og uddybning af Miljøstyrelsens faglige kriterier for opdateringen af udpegningsgrundlag for habitatarterne, og fremhæver i den forbindelse, at der ifølge kriterierne skal være registreringer i to på hinanden følgende overvågningsperioder, før et art tilføjes et udpegningsgrundlag. Under henvisning til EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011 påpeger DN, at denne overordnede tilgang om "to på hinanden følgende perioder" ikke fremgår af gennemførelsesafgørelsen, og foreningen stiller på den baggrund spørgsmålstejn ved Miljøstyrelsens tolkning af definitionen af væsentlighed for arter.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

EU's retningslinjer for, hvornår der er tale om en væsentlig forekomst og derfor en forekomst, som skal fremgå af udpegningsgrundlagene, er ikke udtømmende og giver de enkelte medlemslande et fortolkningsrum. De faglige kriterier, Miljøstyrelsen har udarbejdet i forbindelse med opdateringsopgaven, er en national fortolkning og præcisering af EU's retningslinjer, herunder er kriteriet om, at arter som udgangspunkt skal være registreret i et område i "to på hinanden følgende overvågningsperioder" før de

tilføjes et udpegningsgrundlag, en national præcisering. Der er undtagelser fra denne generelle tilgang. Når denne præcisering er fastsat, er det ud fra en vurdering af, at en arts tilstedeværelse i et område skal være regelmæssig og altså ikke sporadisk, som det fremgår af Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011, før den kan tilføjes et udpegningsgrundlag. Ved EU-rapporteringen for bevaringsstatus for arter og naturtyper, der foretages hvert 6. år, foretages en række vurderinger på baggrund af udviklingen over to rapporteringsperioder (12 år). Denne vurderingstilgang er tilsvarende indarbejdet i den danske opdatering af udpegningsgrundlag, hvilket afspejles i de faglige kriterier som "to på hinanden følgende perioder". Dette kriterie blev i øvrigt også anvendt ved opdateringen af udpegningsgrundlag i 2012.

Landbrug & Fødevarer (L&F) efterlyser en begrundelse for anvendelsen af en nedre størrelsesgrænse på 2500 m² (for de terrestriske naturtyper) som kriterie for at tilføje en naturtype til et områdes udpegningsgrundlag. L&F fremfører, at de faglige kriterier for at tilføje terrestriske naturtyper til udpegningsgrundlag anvender en størrelsesgrænse på 2500 m², hvor naturtypeforekomster under denne grænse ikke medfører, at typen tilføjes udpegningsgrundlag, med mindre forekomsten ligger i nærhed (under 100 m) til anden natur (habitatnatur/§ 3 natur). Naturtyper der naturligt har små forekomster er ikke omfattet af dette størrelseskriterie. L&F er bekymret for, at beskedne forekomster (under 2500 m²) vanskeliggør den nødvendige beskyttelse, og at disse beskedne forekomster uanset naturkvalitet/artsindhold kan få vidtgående konsekvenser for tilladelser efter husdyrbrugsloven og mener, at de samfundsmæssige konsekvenser ikke er proportionale med en så beskeden grænse (2500 m²). L&F undrer sig over, at vurderingerne ikke i højere grad afhænger af naturfaglige kriterier, herunder en "kritisk naturtypestørrelse". L&F henviser til "typiskhed" som beskrevet i Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011, som omhandler repræsentativitet og L&F angiver, at dette f.eks. kunne baseres på tilstandsvurderingssystemet.

L&F anfører yderligere at kriteriet om, at naturtyper kan tilføjes udpegningsgrundlag selv om forekomsten er under 2500 m², hvis de ligger i nærhed til anden habitatnatur eller §3-natur ikke bør omfatte §3-natur, men kun beslægtet natur (Miljøstyrelsen forstår her "beslægtet natur" som anden habitatnatur).

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Ifølge habitatdirektivet er der ikke en nedre arealgrænse for beskyttelsen af naturtyper, hvorfor også relativt små forekomster som udgangspunkt er omfattet af beskyttelsen. I Danmark er det af forvaltningsmæssige hensyn valgt at indføre en nedre arealgrænse, som svarer til den grænse på 2500 m², der anvendes i naturbeskyttelseslovens § 3. Dette er gjort under henvisning til, at §3-natur bidrager til opfyldelse af habitatdirektivet gennem beskyttelsen af arter og naturtyper på direktivets bilag. Denne grænse anvendes også ved kortlægning af naturtyper, og det er en størrelsesgrænse, der indgår i den tekniske anvisning for kortlægningen af habitatnatur. Denne tilgang har været anvendt siden kortlægningen af de terrestriske naturtyper begyndte i 2004. Det skal bemærkes, at enkelte naturtyper forekommer naturligt som små forekomster (fx kildevæld), hvorfor der for disse ikke anvendes en nedre grænse på 2500 m².

Foruden størrelseskriteriet er en kortlægning af en naturtype betinget af, at forekomsten lever op til definitionen for habitatnatur, jf. den danske habitatbeskrivelse fra 2016². Den danske habitatbeskrivelse er en manual, der anvendes ved kortlægning af naturtyper og indeholder definitioner for de enkelte habitatnaturtyper, definitioner som er i overensstemmelse habitatbeskrivelserne i EU-Kommissionens naturtypemanual³. De to parametre forekomststørrelse og naturtypedefinition er et udtryk for naturtypens

² Habitatbeskrivelser, ver. 1.05, maj 2016. Beskrivelse af danske naturtyper omfattet af habitatdirektivet.

³ Interpretation Manual of European Union Habitats, EUR 28 April 2013

"typiskhed", som det er beskrevet i Kommissionens gennemførelsesafgørelse fra 2011. Det er således kun, hvis et areal kan betegnes som habitatnatur og er over 2500 m², at det kortlægges og forekomsten dermed vil være omfattet af direktivets beskyttelse. Mindre forekomster indgår dog også i kortlægningen, hvis de ligger i umiddelbar nærhed til anden natur. Tilstandsvurderingssystemet vurderes at være relevant ift. graden af "typiskhed", men ikke ift. vurderingen af om et areal er habitatnatur eller ej, da systemet først anvendes, når der er tale om habitatnatur jf. den danske habitatbeskrivelse fra 2016.

Kriteriet, der inddrager nærliggende § 3-natur svarer til retningslinjerne for at kortlægge habitatnatur, hvor forekomster under 2500 m² kortlægges inden for habitatområderne, hvis de ligger i nærhed (under 100 m) til anden kortlagt habitatnatur eller §3-natur. Miljøstyrelsen vurderer, at habitatnaturens sammenhæng til andre naturarealer er af betydning for beskyttelsen og bør indgå i vurderingen af forekomstens væsentlighed/typiskhed og dermed gør udpegningsgrundlaget påkrævet.

5. Datagrundlag

Overvågning, metode og datakvalitet

Dansk Botanisk Forening (DBF) mener, med henvisning til biodiversitetskrisen, at det generelt er problematisk at udtage arter og naturtyper fra områdernes udpegningsgrundlag. DBF betvivler, at feltarbejdet i overvågningen/kortlægningen er grundigt nok og med en tilstrækkelig solid og faglig proces til at konstatere, at en art eller naturtype ikke forekommer i et område. DBF stiller spørgsmålstegn ved tidspunkt for overvågning, anvendelse af relevante fagpersoner og inddragelse af lokalkendskab og anfører, at udtagelse af arter og naturtyper fra udpegningsgrundlag kræver en proces, der målrettet efterprøver om arterne og naturtyperne rent faktisk findes i Natura 2000-områderne.

I forbindelse med opdateringen af udpegningsgrundlag oplyser DBF, at de er særligt bekymret for arterne mygblomst og gul stenbræk samt naturtyperne rigkær (7230), kildevæld (7220) kalkoverdrev (6210) og kalksandsoverdrev (6120).

DBF mener, at stikprøver hvert sjette år ikke er nok til at registrere forekomst af sjældne og fluktuerende arter og særligt ikke til at konstatere, om arten er forsvundet og de anfører yderligere, at myndighederne bør have speciel bevågenhed for at genskabe levevilkår på lokaliteter, hvor arterne gul stenbræk og mygblomst tidligere forekom. DBF mener, at tidligere udpegningsgrundlag bør indgå i kommende genopretningsplaner for naturtyper/arter med mindre der er tale om fejlregistreringer.

DBF er kritisk over for udbud af kortlægningsopgaver, da registreringerne dermed ikke foretages af personer med lokalkendskab samt med ringe forberedelsestid og tid til kortlægning af naturtyper ned til 78,5 m² i store habitatområder. Yderligere mener DBF, at naturdatabasen har fungeret dårligt.

DBF mener, at tidligere udpegningsgrundlag bør indgå i kommende genopretningsplaner for naturtyper/arter med mindre der er tale om fejlregistreringer. Foreningen mener yderligere, at myndighederne bør genskabe levevilkår for disse arter frem for at opgive lokaliteterne.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Ændringer til områdernes udpegningsgrundlag er databaseret og bygger på registreringer indsamlet i det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur NOVANA. I NOVANA indsamles data systematisk og ensartet af fagfolk i overensstemmelse med tekniske anvisninger (metode for dataindsamling) udarbejdet i samarbejde mellem Miljøstyrelsen og Aarhus Universitet. Foruden anvendelsen af NOVANA-data er der desuden anvendt supplerende data for bl.a. fisk og flagermus kvalitetssikret af fagekspert fra Københavns Universitet.

Naturen er dynamisk, hvor nogle arter f.eks. kommer til eller forsvinder inden for de enkelte områder. Udpegningsgrundlagene skal afspejle de arter og naturtyper med væsentlige forekomster i Natura 2000-områderne, og beskyttelsen og forvaltningen foregår med udgangspunkt i disse. Miljøstyrelsen finder det er vigtigt at beskytte de arter og naturtyper, som rent faktisk forekommer i områderne og ikke bruge ressourcer på arter og naturtyper, som ikke findes i områderne. Ifølge de faglige kriterier skal der længere tid til uden registreringer (to på hinanden følgende overvågningsperioder) før en art eller naturtype evt. kan udtages fra et udpegningsgrundlag. Derudover indgår en vurdering af levestedet samt vurdering af misforvaltning, før en art i givet fald foreslås udtaget. Der indgår således et forsigtighedsprincip i opdateringen af udpegningsgrundlag, og hovedparten af de naturtyper og arter, der foreslås udtaget fra områderne, har ikke været registreret på noget tidspunkt i NOVANA-programmet. Bemærk i øvrigt, at arter og naturtyper, der er foreslået udtaget, indtil videre forbliver på områdernes udpegningsgrundlag jf. indledningen i dette høringsnotat og dialog med EU-Kommissionen.

For de naturtyper og arter DBF er særligt bekymret for ved opdateringen af udpegningsgrundlag kan det nævnes, at årsagen til at de er foreslået udtaget skyldes, at naturtyperne aldrig har været registreret i NOVANA. Det kan tilføjes at de tre nævnte naturtyper tilføjes udpegningsgrundlag ca. lige så gange som de foreslås udtaget. For mygblomst er der ingen ændringer (hverken tilføjelser eller udtagelser) og gul stenbræk foreslås udtaget fra et udpegningsgrundlag og tilføjes et andet. Som ovenfor nævnt udtages ingen arter eller naturtyper på nuværende tidspunkt.

Friluftsrådet (FR) peger på et behov for en generel præcisering af krav til datakvalitet med henvisning til sammenhængen mellem de faglige kriterier og datagrundlag. FR mener, at det i forbindelse med kriterierne for at udtage arter og naturtyper fra udpegningsgrundlag bør tydeliggøres, at manglende datakvalitet ikke skal være en kilde til, at f.eks. arter udtages fra udpegningsgrundlag. FR taler for anvendelse af et forsigtighedsprincip, hvor der ikke udtages elementer fra udpegningsgrundlag, hvis der er usikkerhed i data og foreslår derudover, at der i oversigterne over naturtyper og arter, der foreslås udtaget, bør indgå en særskilt kolonne med angivelse af datakilde og vurdering af sikkerheden ved manglende observationer.

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) påpeger, at der i kriteriepapiret står, at der primært benyttes data fra NOVANA-overvågningen, men at der for visse (enkelte?) arter også benyttes andre datakilder. Her mener DOF, at det bør være et krav, at alle tilgængelige, kvalitetssikrede data skal indgå i vurderingerne, fordi en stor del af dataindsamlingen foretages i andet regi, herunder af kommunerne.

DOF finder det for fuglenes vedkommende betænkeligt og uden ophæng i direktivet, at der sondres skarpt mellem, om en art er kommet på udpegningsgrundlaget på grund af en yngleforekomst eller en træk-/rasteforekomst. Hvis fx Havørn er på udpegningsgrundlaget på grund af en regelmæssig yngleforekomst, så skal der tages de nødvendige hensyn til arten hele året. DOF finder, at det derfor juridisk set er af mindre betydning, om arten er kommet på udpegningsgrundlaget som ynglefugl eller trækfugl.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Grundlaget for de arter og naturtyper som foreslås tilføjet eller udtaget fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag er databaseret. Ændringerne er foretaget på baggrund af kvalitetssikrede data primært fra det nationale overvågningsprogram NOVANA suppleret med andre kvalitetssikrede data fra andre kilder (f.eks. fra Fiskeatlasset eller kvalitetssikrede data i DOF-basen). Når en art eller naturtype foreslås udtaget fra et udpegningsgrundlag tages der hensyn til datagrundlaget, hvor det bl.a. vurderes om datagrundlaget kan udelukke, at arten/naturtypen forekommer inden for habitatområdet, selv om de ikke er registreret. Dette er beskrevet i de faglige kriterier for opdatering af udpegningsgrundlag. I denne vurdering tages der derfor særligt hensyn til, at nogle arter er svære at registrere i felten (beskrevet i de

faglige kriterier) samt til, at der skal have været foretaget en eftersøgning før det kan vurderes at udtage arter eller naturtyper. Arter og naturtyper udtages derfor ikke, hvis datagrundlaget ikke er fyldestgørende jf. de faglige kriterier, og Miljøstyrelsen finder derfor, at kravet til datakvalitet er tydeligt. For yderligere gennemsigtighed i forhold til datagrundlaget vil Miljøstyrelsen overveje at anføre oplysninger med angivelse af datakilde mv., som Friluftsrådet foreslår der ved den næste opdatering af udpegningsgrundlag.

Til DOFs bemærkning kan Miljøstyrelsen supplerende oplyse, at styrelsen har valgt at skelne mellem yngle- og trækfugle, fordi fuglebeskyttelsesdirektivet også gør det jf. direktivets artikel 4. Hertil kommer, at forvaltningen af yngle- hhv. trækfugle ofte er forskellig. Af forvaltningsmæssige grunde har Miljøstyrelsen valgt den tilgang, at ynglefuglearter på udpegningsgrundlaget skal have deres rede placeret inden for et udpeget område, så myndigheden kan tilrettelægge forvaltningen af rede-området i Natura 2000-planen.

6. Kriterier for konkrete habitatarter og –naturtyper

6.1 Flagermus

Danmarks Jægerforbund (DJ) opfordrer Miljøstyrelsen til at tilføje flagermus til kategorien "vanskeligt registrerbare arter" grundet udfordringer med at registrere disse arter.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Det er rigtigt at flagermus er vanskelige at registrere, men med den teknologi, der anvendes i overvågningen på nuværende tidspunkt, er det muligt med god sikkerhed at registrere disse arter. Miljøstyrelsen finder det derfor ikke formålstjenstligt at tilføje flagermus til kategorien "vanskeligt registrerbare arter".

6.2 Laks

Holstebro kommune har anført, at opdateringen af udpegningsgrundlag ikke omfatter laks.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Laks er på habitatdirektivets bilag II, og der er i Danmark udpeget 7 områder for denne art. Laks indgår ikke i den aktuelle opdatering af udpegningsgrundlag, da der i alle de store vestjyske å-systemer sker en betydelig udsætning - med undtagelse af Storåen, hvor 2018 var det sidste år med udsætninger. Der er således usikkerhed om populationernes levedygtighed, og Miljøstyrelsen vurderer, at den danske bestand er dækket i fornødent omfang af de allerede udpegede områder. Laks er den eneste habitatart, opdateringen af udpegningsgrundlag ikke opfatter.

6.3 Bæver

Landbrug & Fødevarer (L&F) finder det yderst uheldigt, at bæver nu tilføjes udpegningsgrundlagene for to habitatområder, da der ikke på tidspunktet for høringen er vedtaget en opdateret forvaltningsplan for arten. L&F er bekymret for, at forvaltningen af bæver som problemart vanskeliggøres yderligere f.eks. ift. udtagelse af opstemninger og bo for bæverne og anbefaler på det kraftigste, at arten ikke optages på udpegningsgrundlag, før der er udarbejdet en ny forvaltningsplan. Der henvises derudover til de løfter, der blev givet lodsejerorganisationerne i forbindelse med re-introduktion af bæveren.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Der er siden høringen i 2019 vedtaget en ny forvaltningsplan for bæver (oktober 2020), hvori muligheden for

en vis form for regulering beskrives. Det fremgår bl.a. af forvaltningsplanen, at der skelnes mellem primære dæmninger, der sikrer indgangen til bæverboet, og sekundære bæverdæmninger som har til formål at øge fødesøgningsmulighederne. Regulering af en primær dæmning vil altid kræve en konkret vurdering fra Naturstyrelsen og evt. en dispensation, hvis Naturstyrelsen vurderer, at den økologiske funktionalitet ikke kan opretholdes ved indgrebet, mens en sekundær dæmning i udgangspunktet kan udtages uden dispensation.

6.4 Rev

Danmarks Jægerforbund (DJ) finder det dybt bekymrende, at naturtypen rev (1170) med en forekomst under 10.000 m² ikke tilføjes udpegningsgrundlag jf. de faglige kriterier for marine naturtyper.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

I forbindelse med høringsvaret fra Danmarks Jægerforbund har Miljøstyrelsen set nærmere på størrelseskriterierne for de marine naturtyper, som de er beskrevet i de faglige kriterier for at tilføje og udtage naturtyper på habitatområdernes udpegningsgrundlag. Det har vist sig, at tilgangen til at fastsætte størrelseskriterier for de marine naturtyper har været misvisende og med begrundelse i biologiske forhold ændrer Miljøstyrelsen derfor på disse.

Biologiske forhold gør, at størrelsesgrænsen på 10.000 m² ændres til 2.500 m² og for stenrev sænkes grænsen yderligere til 100 m². For stenrev gælder, at selv mindre forekomster kan udgøre en biologisk væsentlig forekomst. For alle marine habitatnaturtyper gælder det yderligere, at forekomster under størrelseskriterierne er omfattet af beskyttelsen, når de ligger under 200 m fra anden habitatnatur over størrelseskriterierne, da spredning af arter og sammenhængen mellem naturtyper har relative gode betingelser i det marine miljø.

De faglige kriterier for naturtyper justeres ift. dette og ændringerne vil medføre, at habitatområdet H254 Sandbanker ud for Thorsminde får tilføjet rev (1170) på udpegningsgrundlaget.

7. Kriterier for fuglearter

- Bemærkninger til kriterierne for at tilføje eller udtage arter på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområderne

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) er enig i, at kriterierne skal være stringente, databaserede og transparente. DOF efterlyser krav om dokumentation for årsag og begrundelse ved udtagelse af arter på udpegningsgrundlaget. Efter DOF's opfattelse bør den ansvarlige myndighed dokumentere optimal og fyldestgørende forvaltning gennem hele den vurderede periode (i dette tilfælde 2004-2017). Det er ikke nok med nogle få års forsøg med mere eller mindre tilfældige forvaltningstiltag. DOF mener, at de aktuelle eksempler er fyldt med "løse vurderinger", som der netop står i kriteriepapiret, at man skal undgå.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Miljøstyrelsen har dokumenteret områdernes og arternes forvaltning i de statslige Natura 2000-planer, der udarbejdes i en 6-årig cyklus som led i Natura 2000-planprocessen. En offentlig høring af planudkastene er inkluderet i den proces. DOF er løbende orienteret om planprocessen bl.a. via Grønt Fremdriftsforum, hvor der foregår en løbende informering af interesseorganisationer, ligesom der i den forbindelse er mulighed for direkte dialog. I Natura 2000-planlægningen er der fokus på de arter og levesteder, hvor der efter

styrelsens vurdering er størst behov for en indsats. Den udførte indsats skal hænge sammen med andre indsatser, og der foretages i den forbindelse en prioritering.

DOF anfører, at der under kriterie F2b er specificeret et særligt kriterie for rovfugle og ugler på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1, hvis rastelokalitetens særlige beskaffenhed betyder, at arten forekommer i særligt høje koncentrationer i disse. DOF mener, at dette underkriterium i følge direktivet gælder for alle arter på bilag 1 og DOF fremhæver bl.a. hvidnæbbet lom (globalt rødlistet), islom og nordisk lappedykker.

DOF er kritisk overfor, at der for rovfuglene og mosehornugle (på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1) er sat en ny ekstrahøj grænse på forekomst af mindst 10 individer gennem flere måneder (tidligere var kravet fem individer). Det fører efter DOFs mening til, at en række meget vigtige rastelokaliteter udelukkes. Fx er det usædvanligt, at der forekommer mere end 10 fiskeørne samtidig i nordsjællandske søer på trods af, at disse søer hver især er levested for antagelig flere hundrede fiskeørne gennem august-september (de registreres bare ikke samtidigt). Disse søers betydning som fourageringsområde for gennemtrækkende fiskeørne om efteråret bør tages i betragtning. Tilsvarende gælder for de øvrige arter.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

At de fugle, habitatarter og naturtyper, som Miljøstyrelsen har sat på udpegningsgrundlagene, skal være væsentlige forekomster, fremgår af EU's gennemførelsesafgørelse fra 2011⁴, der er omtalt ovenfor. Miljøstyrelsen vurderer, at antallet 10 individer tilstede samtidigt fører til beskyttelse af de områder som har særlig betydning for rastende, trækkende rovfugle. Miljøstyrelsen har derfor ligeledes vurderet, at forekomster skal tilføjes udpegningsgrundlaget, hvis de er væsentlige. Miljøstyrelsen finder således, at den anvendte fortolkning er i overensstemmelse med fuglebeskyttelsesdirektivet.

Styrelsen bemærker, at rovfugle og ugler herunder arternes reder også er beskyttet efter anden lovgivning via fx naturbeskyttelsesloven, lov om jagt og vildtforvaltning samt artsfredningsbekendtgørelsen.

DOF anfører, at "regelmæssigt tilbagevendende" er defineret som forekommende fem gange i løbet af 15 år nogle steder og som to gange i løbet af 14 år andre steder. DOF finder, at dette er et temmelig arbitrært kriterium og savner underbygning og dokumentation for, hvorfor netop fem gange er valgt nogle steder. To eller fire gange på 14 år (fx hvert fjerde år) forekommer at være lige så regelmæssigt tilbagevendende. Det er fx en hyppig cyklus for muse- og lemming forekomster i Skandinavien. Andre arter antages at følge andre cykliske forløb på fx 10-11 år (som fx solpletvariationen). Det forekommer mærkværdigt, at definitionen på "regelmæssigt tilbagevendende" ikke er den samme under afsnittene i F2 og F3. DOF anbefaler, at "en gang eller flere i hver overvågningsperiode" bør være kriteriet for "regelmæssigt tilbagevendende".

DOF anfører endvidere, at der under F4 er sat en underlig grænse på 6 %. DOF spørger til, hvor denne grænse stammer fra? BirdLife/DOF anbefaler brug af den sædvanlig grænse på 5 % (international praksis), og der savnes en dokumenteret forklaring på, hvorfor denne grænse skal sættes højere for fåtallige og globalt rødlistede arter som ederfugl, stor kobbersnepe, alk, lomvie og tejt. Også for disse arter bør grænsen ligge på 5 %.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

I forbindelse med den aktuelle opdatering af fuglebeskyttelsesområdernes udpegningsgrundlag har Miljøstyrelsen fastsat kriterier, der definerer, hvornår en art er "regelmæssigt tilbagevendende" samt,

⁴ COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 11 July 2011 concerning a site information format for Natura 2000 sites (notified under document C (2011) 4892 (2011/484/EU).

hvornår der er tale om en "væsentlig forekomst". De formulerede kriterier er som tidligere nævnt fastsat af Miljøstyrelsen på baggrund af faglige vurderinger.

Miljøstyrelsen har valgt at definere en regelmæssigt tilbagevendende forekomst forskelligt for hhv. ynglefugle og trækfugle, da disse særlige årstidsbestemte perioder i fuglenes livscyklus giver anledning til forskellig adfærd og brug af områderne. Definitionen på "regelmæssigt tilbagevendende" er for flertallet af arterne i hver kategori den samme. Regelmæssigt tilbagevendende ynglefugle defineres således ved at have ynglet i det givne område i mindst fem ynglesæsoner i perioden 2004 til 2017, hvoraf mindst tre ynglefremkomster skal være siden 2009. Regelmæssigt tilbagevendende trækfugle defineres ved, at forekomsten er dokumenteret mindst to gange i perioden 2004 til 2017. Perioden 2004-2017 er valgt fordi det er den periode, hvor NOVANA-overvågningen har tilvejebragt systematisk indsamlede data. For enkelte arter, hvor der gælder særlige forhold, er "regelmæssigt tilbagevendende" defineret særskilt.

Hvad angår de arter, som der under kriterium F4 er fastsat et særligt kriterium for, er forklaringen, at der er tale om arter, som ikke er på direktivets bilag 1. Miljøstyrelsen er derfor ikke forpligtet efter fuglebeskyttelsesdirektivet til at udpege områder for disse arter. De danske myndigheder har dog i forbindelse med den første udpegningsgrundlag af fuglebeskyttelsesområder tilbage i 1979 udpeget enkelte fuglebeskyttelsesområder med sådanne arter på udpegningsgrundlaget (ynglefuglene skarv, ederfugl, stor kobbersnepe, alk, lomvie og tejst såvel som vigtige fjerfældningslokaliteter og isvinterrefugier for trækkende vandfugle). Disse udpegninger var baseret på, at man dengang ville beskytte lokaliteter med forekomster af afgørende betydning for disse arters nationale overlevelse. Styrelsen har i forbindelse med den udførte revision udformet kriterierne, så disse arter kan forblive på udpegningsgrundlaget i de områder, hvor styrelsen vurderer, der er en markant og væsentlig forekomst, som har kritisk betydning for bevarelsen af den danske bestand.

DOF opfordrer Miljøstyrelsen til konsekvent at bruge ordet "udtage", når arter tages ud af udpegningsgrundlaget.

DOF accepterer, at det i visse tilfælde - efter en konkret og veldokumenteret vurdering - kan komme på tale at udtage en art fra udpegningsgrundlaget, men der bør stilles skærpede krav til dokumentation for, at den fornødne og tilstrækkelige forvaltning er gennemført. Det ses ikke at være tilfældet i mange af de i denne omgang foreslåede udtagelser (fx sortterne, dværgterne, splitterne, mosehornugle, hvid stork etc). I forbindelse med vurderingen af om en art skal udtages fra udpegningsgrundlaget bør det indgå med stor vægt, om lokaliteten rummer (eller har rummet) egnede levesteder vurderet ud fra tilstandsvurderingssystemerne, som Danmark benytter.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Når f.eks. en tidligere listet ynglefugleart i følge de foreliggende data ikke er konstateret ynglende i området i 14 år (2004-2017), er det styrelsens faglige vurdering, at en sådan art må anses for at være forsvundet fra området og derfor som udgangspunkt kan udtages fra udpegningsgrundlaget. Da forvaltningsindsatser og ressourcer retter sig mod et gældende udpegningsgrundlag, finder Miljøstyrelsen, at de tilgængelige ressourcer til naturforvaltning bør målrettes arter, der befinder sig i området, eller som kun har været forsvundet i så kort tid, at der er en realistisk forventning om, at de kan vende tilbage. Miljøstyrelsen medgiver, at en art der indgår i et LIFE projekt ikke kan udtages. Denne praksis har styrelsen anvendt generelt, og det burde have fremgået tydeligere i kriterierne. Se også afsnit 2 (ovenfor).

Miljøstyrelsen vil konsekvensrette ordvalget og alene anvende "udtage" i teksten.

- DOF's bemærkninger til konkrete arter, der udtages fra udpegningsgrundlaget for konkrete fuglebeskyttelsesområder

DOF har i en liste omfattende 80 fuglebeskyttelsesområder argumenteret for konkrete arter, der efter DOF's opfattelse ikke bør udtages fra udpegningsgrundlaget og til støtte herfor anvendt en række ensartede begrundelser tilpasset de enkelte arter og omstændigheder. Da DOFs begrundelser er af principiel karakter vil Miljøstyrelsen i det følgende forholde sig til disse og redegøre for styrelsens tilgang i direktivfortolkningen.

Miljøstyrelsens generelle bemærkninger:

Som det fremgår ovenfor (afsnit 2) har Miljøstyrelsen truffet beslutning om at opretholde de fuglearter på udpegningsgrundlagene, som tidligere var indstillet til at blive udtaget i forlængelse af dialog med EU Kommissionen. Miljøstyrelsen vil dog gerne alligevel forholde sig til DOFs argumenter, idet DOF begrundet sine synspunkter med nogle principper og en direktivfortolkning, som ikke deles af Miljøstyrelsen. I nedenstående gennemgang har Miljøstyrelsen taget stilling til repræsentative eksempler på DOF's synspunkter og anført Miljøstyrelsens svar herpå. Understregningerne i DOF's tekst er foretaget af Miljøstyrelsen.

DOF argumenterer fx generelt med, at fugle ikke kan tages af udpegningsgrundlaget, når der efter DOFs opfattelse ikke er sket tilstrækkelig aktiv forvaltning for at sikre fuglenes beskyttelse i området fx regulering af jagt, kitesurfing eller anden forstyrrelse eller levestedsforvaltning som fx naturpleje af heder eller tilgroning af yngleøer. Grundlaget for at udtage arter, som kan siges at være udsat for sådanne forhold, er derfor efter DOFs opfattelse ikke opfyldt.

DOF supplerer lejlighedsvis dette argument med, at arten har været i markant tilbagegang, og der derfor ikke er brug for at udtage den fra fuglebeskyttelsesområdet. I andre tilfælde argumenterer DOF for, at området er et meget vigtigt raste- og fourageringsområde for arten, selv når arten ikke yngler i området.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Både kommunerne og staten er ansvarlige for forvaltningen efter miljømålsloven og fuglebeskyttelsesdirektivet, herunder for beskyttelse og forvaltning af udpegede områder og arter på udpegningsgrundlaget. Det er myndighederne, der fastlægger, hvad der anses for at være en tilstrækkelig forvaltning. En registreret tilbagegang for trækfugle i et område kan også skyldes overordnede forhold som f.eks. klimaændringer eller forhold i andre lande, som ikke altid kan håndteres gennem lokal områdeforvaltning i Danmark. DOF oplyser ikke, hvad der menes med betegnelsen "et meget vigtigt raste- og fourageringsområde" og DOF fremlægger ikke data til støtte herfor. Miljøstyrelsen kan ikke uden et datagrundlag vurdere om "en vigtig forekomst" er tilstrækkelig stor til, at den opfylder styrelsens kriterier.

DOF anvender begrundelsen, at arten har en vigtig forekomst som argument for, at den pågældende art ikke bør udtages, som foreslået af Miljøstyrelsen. Det gælder eksempelvis for fiskeørn eller splitterne efter yngletiden eller hvidbrystet præstekrave og sandterne i Vadehavet.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

DOF begrundet ikke, hvad der får foreningen til at mene, der er tale om "en vigtig forekomst" og fremlægger ingen data til støtte for synspunktet. Miljøstyrelsen anvender i kriterierne begrebet "væsentlig forekomst", fordi det bruges i fuglebeskyttelsesdirektivet. Styrelsen kan ikke uden et datagrundlag vurdere, om det DOF kalder for "en vigtig forekomst", opfylder styrelsens kriterier.

Miljøstyrelsen har vurderet, at der skal være et væsentligt antal som grundlag for, at en fugleart kan optages på udpegningsgrundlaget og finder, at denne fortolkning er i overensstemmelse med

fuglebeskyttelsesdirektivet. Når de nævnte arter er foreslået udtaget fra udpegningsgrundlaget, skyldes det, at der ikke forefindes data, der dokumenterer, at arten opfylder styrelsens kriterier.

DOF er uenig i, at Miljøstyrelsen fx for rovfugle og mosehornugle hæver kriteriet for optagelse på udpegningsgrundlaget til 10 individer, som skal være tilstede på lokaliteten samtidigt.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Miljøstyrelsen har vurderet, at der skal være et væsentligt antal som grundlag for, at en art kan optages på udpegningsgrundlaget og finder, at denne fortolkning er i overensstemmelse med fuglebeskyttelsesdirektivet.

DOF argumentere generelt med, at overvågningen af arter har været for sporadisk, hvorved der efter DOFs opfattelse ikke er tilstrækkelig viden til at begrunde en udtagelse med, at arten ikke opfylder Miljøstyrelsens kriterier. Eksempelvis anfører DOF for dværgmåge, at overvågningen har været sporadisk, og der derfor efter DOFs opfattelse ikke er grundlag for at antage, at området ikke fortsat skulle være et vigtigt område for dværgmåge.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Miljøstyrelsen kan i forhold til dette argument generelt oplyse, at revisionen af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder, herunder kvalitetssikrede data i DOF-basen. Når ingen af disse datakilder kan dokumentere, at en udpegningsart opfylder styrelsens kriterier, finder styrelsen, at det er berettiget at udtage den.

DOF anfører ofte som en generel kommentar for fx havørn, at arten yngler meget tæt på fuglebeskyttelsesområdet, der er et vigtigt fouragerings- og rasteområde for parret og deres unger. DOF finder derfor, at havørn skal inkluderes i udpegningsgrundlaget, selvom reden ligger uden for udpegningen.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Miljøstyrelsen har af hensyn til forvaltningen af området vurderet, at ynglefuglearter på udpegningsgrundlaget skal have deres reder placeret inden for et udpeget område, så myndigheden kan tilrettelægge forvaltningen også af redeområdet i Natura 2000-planen.

DOF argumenterer generelt med, at Danmark skal udpege beskyttelsesområder for arter på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1, fx kongeørn (Tystrup-Bavelse Sø på Sjælland).

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Fuglebeskyttelsesdirektivet pålægger medlemslandene at udpege beskyttede områder for væsentlige forekomster af ynglefugle på bilag 1 såvel som regelmæssigt tilbagevendende forekomster af trækfugle. Det er op til medlemslandets faglige vurdering, hvor der konkret skal udpeges beskyttede områder. Efter Miljøstyrelsens opfattelse stiller fuglebeskyttelsesdirektivet ikke et ultimativt krav om udpegningsaf et beskyttelsesområde for enhver forekomst af bilag 1-arter i Danmark.

DOF forholder sig i en række tilfælde kritisk til, at Miljøstyrelsen foreslår skarv fjernet fra udpegningsgrundlaget, hvor de lokale forekomster af arten i yngle- eller træktiden ikke længere opfylder styrelsens kriterier. DOF argumenterer generelt med, at skarvens tilbagegang skyldes regulering og efterstræbelse. DOF finder det juridisk uholdbart at udtage arten fra udpegningsgrundlaget med henvisning til vigende antal, når dette efter DOFs opfattelse følger af en aktiv forvaltning, der har søgt at begrænse bestanden.

Miljøstyrelsens bemærkninger:

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at skarv kan reguleres i udpegede fuglebeskyttelsesområder, hvor den er på udpegningsgrundlaget efter en konkret vurdering og når reguleringen opfylder fuglebeskyttelsesdirektivets undtagelsesbestemmelser fx hensyn til andre truede habitatarter som fx laks. Ved myndighedernes vurdering lægges der til grund, at reguleringen ikke må begrænse artens mulighed for at opretholde eller (på sigt) opnå en gunstig bevaringsstatus.

KONKRETE HØRINGSSVAR FOR HABITATOMRÅDER - Naturtyper

H4 Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Ås udløb

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Frederikshavn og Læsø påpeger, at de fire naturtyper som Miljøstyrelsen har foreslået udtaget fra området udpegningsgrundlag; kystlaguner og strandsøer (1150), enårig strandengsvegetation (1310), forklit (2110) og kystklitter med gråris (2170), kan opstå i løbet af en overvågningsperiode, grundet den dynamiske natur ved kysten, og de i sådanne tilfælde ikke vil få den nødvendige opmærksomhed, hvis de ikke optræder på udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsen (NST) mener at de to naturtyper kystlaguner og strandsøer (1150) samt enårig strandengsvegetation (1310) forekommer i området, og spørger til om de er udtaget fordi forekomsterne måske er for små.

Miljøstyrelsens svar:

De fire naturtyper som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Det bemærkes at de to naturtyper kystlaguner og strandsøer (1150) samt enårig strandengsvegetation (1310) blev foreslået udtaget af området udpegningsgrundlag, da de ikke på noget tidspunkt har været kortlagt i området.

Det bemærkes yderligere, at naturtypen forklit (2110) er registreret i området i 2019, hvorfor denne ikke længere er blandt de naturtyper som foreslås udtaget fra udpegningsgrundlaget. Derudover er der opstået tvivl om, hvorvidt naturtypen kystlaguner og strandsøer (1150) forekommer i området, hvilket vil blive undersøgt nærmere i den kommende overvågningsperiode.

H6 Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å

Naturstyrelsen mener ikke naturtypen forklit (2110) bør udtages fra området udpegningsgrundlag, da forklit er en naturlig del af de dynmaniske klitter i området, hvor de opstår og forsvinder indimellem.

Miljøstyrelsens svar:

Forklit (2110) blev foreslået udtaget fra området udpegningsgrundlag ved en fejl. Naturtypen er registreret i området i 2012, og foreslås derfor ikke udtaget fra udpegningsgrundlaget alligevel.

H9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Danmarks Naturfredningsforening for Frederikshavn og Læsø (DN) samt **Naturstyrelsen** (NST) mener ikke habitatnaturtyperne enebærkrat (5130), tørvelavninger (7150) eller stilkegekrat (9190) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag.

Det anføres i DN's høringssvar, at der forefindes enebærkrat flere steder i området, og DN forholder sig tvivlende ift., at tørvelavninger aldrig er kortlagt i området bl.a. da Læsøboerne har gravet tørv på Rønnerne. At stilkegekrat ikke skulle forekomme i området mener DN er en fejl, da den menes at forekomme bl.a. i Sydvesten, og det påpeges yderligere at registreringerne af habitatskovnaturtyperne er udført meget sporadisk.

Naturstyrelsen (NST) anfører at kortlægningen nok har været for "grovkornet", da der findes forekomster af enebærkrat på de højeste dele af Kringelrøn. Ifølge NST forekommer tørvelavning på Hornfiskrøn i en udgave med brun næbfrø som varierer i omfang alt efter fugtighed og forekommer måske nogle år som oversvømmet og nogle år som våd hede (4010). NST mener denne dynamik bør afspejles i udpegningsgrundlaget og tørvelavning derfor ikke bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Ifølge NST er der efter rydning af eksotiske nåletræer i forbindelse med LIFE LÆSØ-projektet "opstået" et egekrat på surt hævet havbund. Arealet er kortlagt som skovklit (2180).

Miljøstyrelsens svar:

Ved gennemgang af kortlægningsdata for området er der opstået tvivl om, hvorvidt der kan være forekomster af naturtypen tørvelavning (7150), og den foreslås derfor ikke udtaget af udpegningsgrundlaget alligevel.

Naturtyperne enebærkrat (5130) og stilkegekrat (9190) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Ved kortlægning af naturtyper, både de lysåbne naturtyper og skovnaturtyperne, er hele habitatområdet gennemgået og alle naturtyper som forekommer er registreret. Der er således tale om en fuld kortlægning af området.

H10 Holtemmen, Højsande og Nordmarken

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Frederikshavn og Læsø mener ikke habitatnaturtyperne enårig vegetation på stenede strandvolde (1210) og tidvis våd eng (6410) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Foreningen mener enårig vegetation på stenede strandvolde (1210) vil være periodevis tilstede i det dynamiske kystlandskab, hvilket DN mener understreges af, at naturtypen flerårig vegetation på stenede strandvolde (1220) er tilføjet områdets udpegningsgrundlag. Foreningen mener ikke tidvis våd eng (6410) bør udtages, dels pga. den dynamiske natur i området, hvor typen kan opstå, og dels af forvaltningshensyn. DN mener habitatnaturtypen stilkegekrat (9190) findes ved Storedal i området og derfor bør tilføjes udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsen (NST) mener ikke naturtypen tidvis våd eng (6410) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag, da den indgår i projektet LIFE LÆSØ. Det nævnes derudover, at der i 2011 blev kortlagt et areal med tidvis våd eng og at der findes en del blåtop i områdets lavninger.

Miljøstyrelsens svar:

Siden udpegningsgrundlaget har været i høring er området blevet genkortlagt (i 2019) i forbindelse med den justering af områdets grænse, som blev gennemført i 2018. Naturtypen enårig vegetation på stenede strandvolde (1210) blev i denne sammenhæng registreret og kortlagt, og er derfor ikke blandt de naturtyper Miljøstyrelsen foreslår udtaget. Typen fremgår fortsat af områdets udpegningsgrundlag.

Som det nævnes i høringssvaret fra NST, er der et areal kortlagt som tidvis våd eng fra 2011. Arealet vurderes sandsynligvis at være fejkortlagt og er nu kortlagt som anden habitatnatur, bl.a. som klitlavning. Da der er en mindre usikkerhed omkring kortlægningen af tidvis våd eng (6410) og eftersom naturtypen indgår i LIFE-projektet på Læsø udtages den alligevel ikke fra områdets udpegningsgrundlag.

Ved kortlægning af naturtyper, både de lysåbne naturtyper og skovnaturtyperne, er hele habitatområdet gennemgået og alle naturtyper som forekommer er registreret. Forekomst af naturtypen stilkegekrat (9190) ville i den forbindelse være blevet kortlagt, hvis denne var i overensstemmelse med definitionen af typen jf. den danske habitatbeskrivelse fra 2016.

H14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord

Norddjurs Kommune undre sig over at habitatnaturtypen vadegræssamfund (1320) tilføjes til områdets udpegningsgrundlag, da vadegræs (engelsk vadegræs) er invasiv. Kommunen ønsker Miljøstyrelsens forklaring på denne tilføjelse til udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

*Arten engelsk vadegræs (*Spartina anglica*), der har status som invasiv art i Danmark, er karakteristisk art for naturtypen vadegræssamfund (1320). Naturtypen kan forekomme uden at arten engelsk vadegræs findes på lokaliteterne, da andre vadegræsarter kan udgøre forekomsten. Da engelsk vadegræs er karakteristisk art for naturtypen (jf. EU's fortolkningsmanual) er Miljøstyrelsen forpligtiget til at kortlægge denne naturtype, hvor den forekommer, også i de tilfælde hvor forekomsten udgøres af engelsk vadegræs. I forvaltningen af denne naturtype er det vigtigt at kende dens udbredelse, hvilket sker ved kortlægning.*

H16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Thisted Kommune mener ikke naturtypen vandløb med vandplanter (3260) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Der er ifølge kommunen vandløbsplanter i både Storå-systemet og Tømmerby-å-systemet, herunder arter af vandaks, vandstjerne og vandranunkel som er påvist ved kommunale besigtigelser.

Miljøstyrelsens svar:

I forslag til et opdateret udpegningsgrundlag blev naturtypen vandløb med vandplaner (3260) foreslået udtaget fra områdets udpegningsgrundlag, hvilket Miljøstyrelsen efterfølgende konstaterede var en fejl. Vandløb med vandplaner er fortsat på områdets udpegningsgrundlag.

H23 Vullum Sø

Thisted Kommune mener ikke rigkær (7230) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Kommunen anfører, at området er præget af høj grundvandsstand og de vurderer, at der på lokaliteten er gode betingelser for denne naturtype. Derudover mener kommunen at udtagelsen af rigkær fra områdets udpegningsgrundlag begrænser muligheden for at finde naturtypen eller for at den genskabes i området.

Dansk Botanisk Forening (DBF) mener det er svært at vide om rigkær (7230) ikke er registreret i området, og der anføres yderligere en mistanke om at fattigkæret i området er fejlbestemt til rigkær.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen rigkær (7230) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Ifølge de faglige kriterier for at udtage naturtyper fra udpegningsgrundlag, er det umiddelbart ikke tilstrækkeligt at betingelserne for rigkær i området er tilstede for at typen kan forblive på udpegningsgrundlaget, selve naturtypen skal også være tilstede. Hvis forholdene i området betinger etablering af rigkær vil en sådan forekomst blive kortlagt i en efterfølgende overvågningsperiode og blive tilføjet udpegningsgrundlaget. Miljøstyrelsen foretager en fuld kortlægning af området hvert 6. år, hvor alle naturtyper som forekommer bliver kortlagt.

H25 Vangså Hede

Thisted Kommune mener ikke kystklitter med havtorn (2160) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Kommunen angiver at de har kendskab til at naturtypen findes i området, hvor havtorn findes sammen med andre buske som gråris.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen kystklitter med havtorn (2160) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Miljøstyrelsen har ikke modtaget dokumentation for naturtypens forekomst i området. Før en naturtype kan kortlægges skal forekomsten leve op til definitionen af habitatnaturtyper (jf. den danske habitatbeskrivelse fra 2016), hvilket ikke er tilfældet for kystklitter med havtorn i habitatområdet Vangså Hede.

H52 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave

Odder Kommune mener det er problematisk at tilføje naturtypen vadegræssamfund (1320) til områdets udpegningsgrundlag, da arten engelsk vadegræs er invasiv og er i stand til at udkonkurrere hjemmehørende plantesamfund.

Miljøstyrelsens svar:

Arten engelsk vadegræs (*Spartina anglica*), der har status som invasiv art i Danmark, er karakteristisk art for naturtypen vadegræssamfund (1320). Naturtypen kan forekomme uden at arten engelsk vadegræs findes på lokaliteterne, da andre vadegræsarter kan udgøre forekomsten. Da engelsk vadegræs er karakteristisk art for naturtypen (jf. EU's fortolkningsmanual) er Miljøstyrelsen forpligtiget til at kortlægge denne naturtype, hvor den forekommer, også i de tilfælde hvor forekomsten udgøres af engelsk vadegræs. I forvaltningen af denne naturtype er det vigtigt at kende dens udbredelse, hvilket sker ved kortlægning.

En lodsejer har i et høringssvar givet udtryk for, at det er afgørende for landbrugserhvervet på Hjarnø i Horsens Fjord, at der ikke sker yderligere indskrænkninger i rammebetingelserne for erhvervet. Det fremgår også af høringssvaret, at lodsejeren ikke mener opdateringen af områdets udpegningsgrundlag forringer rammebetingelserne for erhvervet.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er forpligtiget til at tilføje de arter og naturtyper, som har væsentlig forekomst i et område, til områdets udpegningsgrundlag. Dette er baggrunden for de ændringer der er foreslået. Hele Hjarnø er omfattet af habitatområdet H52, hvilket der ikke ændres på, hvorfor der ikke ændres på rammebetingelserne ift. øens andel i Natura 2000.

H72 Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter

Varde Kommune mener ikke naturtypen tørvelavning (7150) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag og anfører, at tørvelavning i 2004 blev kortlagt i mosaik med klitlavning og de vurderer, at plantesamfundet for tørvelavning er så veludviklet i dele af habitatområdet, at det er blandt de bedste regionale eksempler. Det nævnes yderligere, at kommunen har meddelt dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3 til tørveskrab i området i overensstemmelse med bevaringsmålsætningen i den gældende Natura 2000-plan for området, som har fokus på tørvelavninger.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelse har kortlagt knap 2 ha tørvelavning i området ved den seneste kortlægning i 2019. Tørvelavning (7150) foreslås derfor alligevel ikke udtaget som foreslået i den offentlige høring men opretholdes på områdets udpegningsgrundlag.

H73 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø, Fiilsø og Kærgård Klitplantage

Varde Kommune mener ikke naturtypen indlandsklitter med lyng og revling (2320) bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag. Kommunen anfører, at det areal som er kortlagt som indlandsklitter med lyng og revling nok er fejlkortlagt og burde kortlægges som klithede 2140, da flyvesandet i området menes at være fra kysten og ikke flyvesand som stammer fra istidsaflejringer.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har set nærmere på arealet i området, der er kortlagt som indlandsklitter med lyng og revling (2320) og medgiver, at der er tale om et areal på flyvesand som oprinder fra kysten. Kortlægningen for

arealet ændres derfor til naturtypen klithede (2140), en naturtype som er på områdets udpegningsgrundlag i forvejen. Indlandsklitter med lyng og revling (2320) tilføjes derfor ikke udpegningsgrundlaget alligevel.

H77 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde

Varde Kommune mener ikke naturtypen indlandsklitter med lyng og visse (2310) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Kommunen anfører at engelsk visse er registreret i området og refererer til rapporten Kriterier for gunstig bevaringsstatus - faglig rapport fra DMU, nr. 457, hvoraf det fremgår, at det kan være svært at skelne mellem de to naturtyper indlandsklitter med lyng og revling (2320) og indlandsklitter med lyng og visse (2310), og at disse arealer kan registreres som mosaik (2320 + 2310). Kommunen mener der er grundlag for, at indlandsklitter med lyng og visse (2310) er tilstede i mosaik med indlandsklitter med lyng og revling (2320) og tør hede (4030), og henviser til de faglige kriterier for at udtage naturtyper fra områdernes udpegningsgrundlag, hvoraf det fremgår, at en naturtype ikke udtages fra et udpegningsgrundlag, hvis årsagen til at den ikke findes i området længere skyldes manglende forvaltning.

Varde Kommune mener heller ikke, at naturtypen indlandsklit med åbne græsarealer (2330) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag og henviser til Miljøstyrelsens faglige kriterier for at udtage naturtyper. Heraf fremgår det bl.a., at naturtyper ikke udtages fra udpegningsgrundlaget, hvis de er forsvundet som følge af manglende forvaltning. Det anføres yderligere at de vigtigste trusler for denne naturtype ifølge rapporten Kriterier for gunstig bevaringsstatus - faglig rapport fra DMU, nr. 457 er eutrofiering, tilgroning og for lidt pleje, og mere forstyrrelse i området ville skabe optimale betingelser for et mosaik af naturtyperne indlandsklitter med lyng og visse (2310), indlandsklitter med lyng og revling (2320) og indlandsklit med åbne græsarealer (2330) mener Kommunen.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtyperne indlandsklitter med lyng og visse (2310) og indlandsklit med åbne græsarealer (2330) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Miljøstyrelsen har foreslået at udtage de to naturtyper fra områdets udpegningsgrundlag, da de ikke på noget tidspunkt har været kortlagt i området. Der vurderes derfor heller ikke at være tale om, at naturtyperne er forsvundet grundet manglende forvaltning.

H79 Sneum Å og Holsted Ådal

Varde Kommune bemærker at søen, der nu er kortlagt som ret næringsfattig sø (3130) tidligere har været kortlagt som kransnålalge sø (3140) og kommunen forventer ikke, at der i habitatområdet er potentiale for væsentlige forekomster af naturtypen ret næringsfattige søer (3130).

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har kortlagt sønaturtyperne i området i overensstemmelse med habitatbeskrivelserne, hvor den pågældende sø således lever op til definitionen for en ret næringsfattig sø (3130), og derfor tilføjes områdets udpegningsgrundlag.

H95 Røjle Klint og Kasmose skov

Danmarks Jægerforbund (DJ) undre sig over, at naturtypen klinte og klipper ved kysten (1230) udtages fra områdets udpegningsgrundlag, men henvisning til habitatområdets navn, hvori "klint" indgår.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har undersøgt området nærmere i forbindelse med høringsvaret. En del af klinten er kortlagt som anden habitatnatur, herunder kalkoverdrev og forskellige skovnaturtyper, men der er en mindre del af klinten, som ikke er kortlagt som anden habitatnatur og som passer med definitionen for habitatnaturtypen klinte og klipper ved kysten (1230). Denne del af klinten er nu kortlagt og naturtypen klinte og klipper ved kysten (1230) opretholdes derfor på områdets udpegningsgrundlag.

H105 Arreskov Sø

Faaborg Kommune mener ikke naturtypen tidvis våd eng (6410) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. I forbindelse med LIFE-projektet LIFE70, som bl.a. omfatter habitatområdet Arreskov Sø, er der gennemført en række tiltag til genskabelse af specielt rigkær (7230), og Kommunen mener der er arealer nord for Arreskov Sø, hvor der er potentiale for, at tidvis våd eng kan udvikle sig inden for en kort årrække.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen tidvis våd eng (6410) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Hvis tidvis våd eng udvikles i området vil forekomsten blive kortlagt i en efterfølgende overvågningsperiode.

H115 Gurre Sø

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Helsingør mener ikke sønaturtypen lobeliesø (3110) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det begrundes dels i oplysninger om at Gurre Sø tidligere har været den eneste lobeliesø på Sjælland, inden den blev forurennet i 60'erne og 70'erne, og dels med henvisning til Miljøstyrelsens faglige kriterier for at udtage naturtyper, hvoraf det bl.a. fremgår, at sønaturtyper som udgangspunkt ikke udtages fra områdernes udpegningsgrundlag, da der ikke er foretaget en fuld kortlægning af disse naturtyper. Derudover mener DN, at søen burde genoprettes.

Dansk Botanisk Forening (DBF) mener grundlaget for at udtage naturtypen lobeliesø (3110) fra områdets udpegningsgrundlag er spinkelt og efterspørger om alle relevante kilder er undersøgt og om der ikke har vokset lobelie i søen siden 1995. DBF mener lobelie er set i søen op til omkring år 2000 og mener det har uheldige konsekvenser at naturtypen udtages fra udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen lobeliesø (3110) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

H125 Brobæk mose og Gentofte Sø

Gentofte Kommune, Dansk Ornitologisk Forening, Gentofte Sogns Grundejerforening, Danmarks Naturfredningsforening samt enkelte privatpersoner mener ikke de to naturtyper; vandløb med vandplanter (3260) og hængesæk (7140) bør udtages fra området udpegningsgrundlag. Det anføres bl.a. at vandløbet Brobækken huser en rig vegetation af vandplanter, og at Gentofte Kommune udfører en indsats ift. hængesæk (fældning, høst og afbrænding), hvor forpligtigelsen til at rydde holmene i søen om vinteren ikke længere vil være tilstede, hvis hængesæk udtages fra området udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

Der er ikke en kortlægning af naturtypen vandløb med vandplanter (3260) i området, hvorfor den blev foreslået udtaget, men i forbindelse med udvidelsen af habitatområdet i 2018 blev det vurderet, at området indeholder denne naturtype. Vandløb med vandplanter (3260) foreslås derfor ikke udtaget fra området udpegningsgrundlag alligevel.

Naturtypen hængesæk blev foreslået udtaget fra området udpegningsgrundlag, da det blev vurderet at flere af de kortlagte arealer med hængesæk var kortlagt forkert. Disse arealer er nu enten kortlagt som bl.a. skovbevokset tørvemose (91D0) og rigkær (7230) eller slet ikke kortlagt som habitatnatur. Miljøstyrelsen har undersøgt arealerne grundigt ift. hvorvidt der er tale om hængesæk jf. definitionen for naturtypen i danske habitatbeskrivelser. Da der er tvivl om hvorvidt der er forekomster af hængesæk på øerne/holmene i søen foreslås naturtypen derfor ikke udtaget fra området udpegningsgrundlag indtil videre.

H126 Saltholm og omliggende hav

Tårnby Kommune efterspørger en forklaring på, at naturtypen bugter og vige (1160) udtages fra området udpegningsgrundlag. **Dansk Botanisk Forening** spørger til om der har været fokus på at kortlægge de marine naturtyper i overvågningsperioderne og mener derudover, at det kun kan give mening at udtage marine naturtyper fra områdernes udpegningsgrundlag, hvis de er målrettet og effektivt eftersøgt.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen bugter og vige (1160) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Danmarks Jægerforbund (DJ) spørger til hvorfor der ikke er kortlagt flere arealer som kystlaguner og strandsøer (1150) på Saltholm, da DJ mener at det må være den naturtype som bedst passer på de søer som udgør store dele af området.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen kystlaguner og strandsøer (1150) er på områdets udpegningsgrundlag, hvilket der ikke ændres på. Når der ikke er kortlagt flere søer i området skyldes det, at søerne endnu ikke er fuldt kortlagt i alle habitatområder.

H127 Vestamager og havet syd for

Tårnby Kommune efterspørger forklaring på hvorfor naturtypen enårig strandengsvegetation (1310) er foreslået udtaget fra områdets udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har foreslået at udtage enårig strandengsvegetation (1310) fra områdets udpegningsgrundlag, da naturtypen aldrig har været kortlagt i området. Miljøstyrelsen har således, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, foreslået at udtage naturtypen fra områdets udpegningsgrundlag, men typen opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

H131 Køge Å

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Køge finder det ikke tilfredsstillende, at habitatområdet vest for Lille Salby alene udgøres af åløbet. DN ønsker en beskyttelseszone på begge sider langs vandløbet, så den dalsænkning åen løber i inddrages i beskyttelsen. DN anfører som eksempel, at opdyrkning helt ned til vandløbet kan skade elementer på udpegningsgrundlaget, herunder fisken pignmerling.

Miljøstyrelsens svar:

Opdateringen af udpegningsgrundlag omfatter ikke grænserne for selve habitatområderne, hvorfor høringssvaret ikke er behandlet yderligere i dette høringsnotat.

H139 Allindelille Fredskov

I hørings svar vedr. sønaturtyperne i Allindelille Fredskov undre en borger sig over, at naturtypen brunvandet sø (3160) er tilføjet områdets udpegningsgrundlag i forslaget til et opdateret udpegningsgrundlag, og vedkommende ønsker oplyst hvor disse søer forekommer. Det anføres yderligere, at der i den del af området som er udvidet i forbindelse med grænsejusteringen i 2018, forekommer kransnålgesøer (3140) og at denne naturtyper derfor bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

I 2007 er kortlagt to vandhuller i skoven som næringsrig sø (3150), og i perioden 2011-17 er yderligere kortlagt fire andre vandhuller som brunvandende søer (3160). Forekomsten af disse kan ses i den seneste

basisanalyse for området, som kan findes på MST's hjemmeside. Der kan fortsat forekomme søer og vandhuller som ikke er kortlagt, da der endnu ikke er gennemført en fuld kortlægning af sønaturtyperne. Miljøstyrelsen har endnu ikke kortlagt søer på de arealer af området som blev tilføjet i 2018. Når der evt. kortlægges nye søtyper i området i de kommende overvågningsperioder, vil de blive tilføjet områdets udpegningsgrundlag.

H152 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor, Hyllekrog-Rødsand

Det anføres i et høringssvar at habitatområdet H152 ikke følger det fuglebeskyttelsesområde som det ligger sammen med, og at det medfører, at bl.a. marsvin nu er udpegningsgrundlag på et dyrket skovareal. Det anføres yderligere i høringssvaret, at habitatområdet bør være identisk med de fuglebeskyttelsesområder der er overlap med.

Miljøstyrelsens svar:

Områdernes afgrænsning er ikke en del af denne høring. Det kan dog bemærkes, at habitatområder og fuglebeskyttelsesområder ikke skal være identiske, da det er to selvstændige typer af beskyttelsesområder med hver deres udpegningsgrundlag. Da habitatområdet også omfatter et marint område, kan der også være marine arter på udpegningsgrundlaget, som tilfældet er for H152.

H159 Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne

Danmarks Naturfredningsforening (DN) på Bornholm mener ikke vandløb med tidvis blottede mudderbanker (3270) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres i høringssvaret, at naturtypen forekommer i Døndalen, hvor lerbunden blottes om sommeren ved lav vandføring. Der er fremsendt billeder som dokumentation.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen tidvis blottede mudderbanker (3270) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Ifølge definitionen for naturtypen er det mudderflader bevokset med enårige kvælstofelskende planter som fx arter af gåsefod, brøndsel eller pileurt. De to billeder der er medsendt høringssvaret vurderes ikke at være tilstrækkelig dokumentation for forekomst af naturtypen i området.

H160 Hammeren og Slotslyngen

Danmarks Naturfredningsforening (DN) på Bornholm mener ikke havgrotter (8330) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Til høringssvaret er vedlagt dokumentation for forekomsten af havgrotter i området.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har i forslaget til et opdateret udpegningsgrundlag foreslået at udtage havgrotter fra områdets udpegningsgrundlag, hvilket var en fejl. Fejlen er rettet og havgrotter foreslås derfor ikke længere at blive udtaget fra områdets udpegningsgrundlag.

H161 Gyldenså

Danmarks Naturfredningsforening (DN) på Bornholm mener ikke ege-blandskov (9160) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. DN mener det må kræve en undersøgelse i området før naturtypen kan udtages fra udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen ege-blandskov (9160) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Det bemærkes at Miljøstyrelsen har undersøgt hele området i to overvågningsperioder ift. forekomst af skovnaturtyper uden at konstatere forekomst af skovtypen ege-blandskov (9160).

H162 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne

Danmarks Naturfredningsforening (DN) på Bornholm mener ikke kalkoverdrev (6210) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag og anfører, at naturtypen må bevares på udpegningsgrundlaget indtil der er foretaget en undersøgelse. Det anføres yderligere, at der i den vestlige del af Ølene er et overdrev af udsende som en svensk løveng og som Naturstyrelsen har foretaget naturpleje på i 2019. Et foto er vedlagt som dokumentation.

Naturstyrelsen (NST) mener der kan være tale om en indtastningsfejl som årsag til, at skovnaturtypen bøg på mor med kristtorn (9120) er tilføjet udpegningsgrundlaget, da NST ikke mener denne naturtype findes i området.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen kalkoverdrev (6210) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Miljøstyrelsen har gennemført kortlægning af naturtyper i området igennem tre overvågningsperioder uden at konstatere forekomst af kalkoverdrev.

Skovnaturtypen bøg på mor med kristtorn (9120) blev tilføjet områdets udpegningsgrundlag ved en fejl. Fejlen er rettet.

H195 Røsnæs, Røsnæs Rev og Kalundborg Fjord

Kalundborg Kommune mener skovnaturtypen elle- og askeskov (91E0) bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag på baggrund af en registrering fra 2009, hvor der er kortlagt 0,37 ha.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har ikke kortlagt elle- askeskov (91E0) i den seneste kortlægningsperiode og har ikke kunnet genfinde den tidligere registrering. Kortlægningen vurderes derfor at være en fejl, og elle- askeskov (91E0) tilføjes derfor ikke områdets udpegningsgrundlag.

H213 Randkløve Skår

Danmarks Naturfredningsforening (DN) på Bornholm mener ikke bræmmer med høje urter (6430), indlandsklipper (8220) eller ege-blandskov (9160) bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres i høringssvaret, at bræmmer med høje urter og indlandsklipper forekommer i området mellem Saltuna til Ypnasted, og med begrundelse i manglende kortlægning af området mener DN heller ikke, at ege-blandskov bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Til underbygning af høringssvaret er vedlagt billeder.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtyperne bræmmer med høje urter (6430), indlandsklipper (8220) og ege-blandskov (9160) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Ved Miljøstyrelsens overvågning er hele området undersøgt ift. forekomst af naturtyper.

Klipperne i området er kortlagt som kystklint/klippe (1230), da de er kystnære, hvor indlandsklipper typisk ligger længere fra kysten.

H250 Svanemose

Kolding Kommune udtrykker enighed i, at naturtypen elle- askeskov (91E0) udtages fra områdets udpegningsgrundlag ud fra den betragtning, at det er planen at Svanemosen skal udvikle sig mod mere stabil højmosé. De bemærker yderligere, at der er lidt spredt rødél og ask i randzonen af mosén. Derudover bekræfter Kommunen at naturtypen ret næringsfattige søer (3130) forekommer i området og er derfor enige i at den tilføjes udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

I 2018 blev området udvidet, og på de tilføjede arealer blev forekomster af naturtypen elle- askeskov (91E0) kortlagt i 2019. Elle- askeskov (91E0) foreslås derfor alligevel ikke udtaget af områdets udpegningsgrundlag.

Naturtypen ret næringsfattige søer (3130) tilføjes områdets udpegningsgrundlag, da der er foretaget en kortlægning af denne type, ved gennemgang af områdets sø-forekomster. Denne naturtype er således tilføjet i overensstemmelse med de faglige kriterier for at tilføje naturtyper.

H251 Jægersborg Dyrehave

Dansk Botanisk Forening (DBF) spørger til om der er foretaget en målrettet eftersøgning efter naturtypen kalkoverdrev (6210) samt indhentet lokal- og ekspertviden for at sikre at den ikke forekommer, før den tages af udpegningsgrundlaget. Det anføres yderligere i høringsvaret fra DBF, at der sandsynligvis er observeret hjertegræs i området.

Miljøstyrelsens svar:

Naturtypen kalkoverdrev (6210) som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage naturtyper, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

I første overvågningsperiode blev et areal kortlagt som kalkoverdrev (6210) i området, hvilket ved de to efterfølgende overvågningsperioder viste sig ikke at være korrekt og blev derfor ændret så arealet nu er kortlagt som hhv. surt overdrev (6230) og tidvis våd eng (6410). Arealet er således fortsat kortlagt og beskyttet som habitatnatur. Miljøstyrelsen gennemgår hvert 6. år hele området, hvor naturtyperne i området kortlægges af fagfolk i overensstemmelse med de danske habitatbeskrivelser (reference). Hjertegræs vokser også i andre naturtyper fx tidvis våd eng, og er ikke i sig selv nok til at afgøre om et areal er kalkoverdrev eller ej.

KONKRETE HØRINGSSVAR FOR HABITATOMRÅDER - Arter

H4 Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Ås udløb

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Frederikshavn og Læsø mener ikke bæklampret bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres i høringsvaret, at områdets manglende kvaliteter som levested måske skyldes, at den ansvarlige myndighed primært har sigte på privat ejendom i forvaltningen af området.

Miljøstyrelsens svar:

I kvalitetssikringen af oplysninger for NOVANA-data, blev én registrering af bæklampret fra 2007 fundet, hvorfor arten alligevel ikke foreslås udtaget fra områdets udpegningsgrundlag. Fejlen er rettet og arten indgår i den seneste basisanalyse for området. Nå det i begrundelsen for at udtage bæklampret fra udpegningsgrundlaget nævnes, at der ikke er egnede levesteder, skyldes det, at levestedet for bæklampret typisk er i vandløbsstrækninger længere fra kysten.

H12 Store Vildmose

Jammerbugt Kommune, Brønderslev Kommune samt Danmarks Naturfredningsforeningens afdelinger i Jammerbugt og Brønderslev/Dronninglund kommune mener ikke sommerfuglen hedepletvinge bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres bl.a. at der er flere registreringer af larvespind i den seneste overvågningsperiode af NOVANA samt registreringer af lavespind og voksne sommerfugle i Atlasprojektet Danmarks Dagsommerfugle, herunder i den nuværende Atlasperiode.

Miljøstyrelsens svar:

Som det er anført i høringssvarene er der registreringer af larvespind fra 2019 i NOVANA. Hedepletvinge indgår også i et igangværende LIFE-projekt i området. Det var derfor en fejl at hedepletvinge blev foreslået udtaget fra områdets udpegningsgrundlag, hvilket også fremgår af fejllisten på Miljøstyrelsens hjemmeside for opdatering af udpegningsgrundlag. Hedepletvinge opretholdes på områdets udpegningsgrundlag.

H14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord

Gudenaacentralen a.m.b.a. mener ikke bæklampret bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag, da området primært er kystnært og marint, og ikke passer artens krav til levested, da det er en ferskvandsart og derfor ikke repræsenterer kernen i området.

Gudenaacentralen mener derudover at flodlampret bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag, da området ikke er et nøgleområde for arten. Med henvisning til Fiskeatlasset anføres, at det er uvist om arten gyder i vandløb med tilknytning til området og nævner også det begrænsede antal observationer af arten der er kendskab til. Gudenaacentralen mener de registrerede forekomster blot kan være strejfende individer. Af de samme grunde mener Gudenaacentralen, at havlampret bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag og tilføjer, at arten er for sjælden til, at den bør opretholdes på områdets udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

Bæklampret er tilføjet områdets udpegningsgrundlag, da de fire registreringer siden 1995, heraf tre registreringer fra perioden 2009-15, lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier for at tilføje bæklampret til et habitatområdes udpegningsgrundlag. Habitatarterne kan have forskellige grader af tilknytning til et område og selv om området ikke er "hovedområde" eller "kerneområde" for en art kan forekomsten i området godt være væsentlig og derfor skulle tilføjes et udpegningsgrundlag, hvilket er tilfældet for bæklampret i dette område.

Det er rigtigt som det anføres i høringssvaret, at der er ganske få registreringer af flod- og havlampret i området siden 1995. Miljøstyrelsen har ikke foreslået at udtage de to arter fra områdets udpegningsgrundlag, da der ikke er tilstrækkelig datagrundlag til at foretage en sådan ændring. De to arter er vanskelige at registrere, hvilket gør vores viden om forekomsten i området usikker.

H15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal

Vesthimmerlands Kommune mener bæver bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag, da der menes at være en fast bestand i området. Det anføres at kommunen har det første foto af bæver i området

(Sønderup Å) fra 2014 og en film fra 2015, der viser bæverunger i åen. Der har ifølge kommunen hvert år siden 2015 været konstateret unge individer af arten i åen.

Miljøstyrelsens svar:

H15 Nibe Bredning, Halkær og Sønderup Ådal er beliggende i den kontinentale biogeografiske region. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at tilføje bæver til udpegningsgrundlag for områder i den kontinentale region, da bæver ikke er opført på referencelisten for denne region. Referencelisterne opdateres løbende bl.a. på baggrund af hvordan forekomsten af de enkelte arter udvikling sig. Derudover finder Miljøstyrelsen heller ikke, at der er tilstrækkelig dokumentation for, at bæver har en væsentlig forekomst i området på nuværende tidspunkt. De første registreringer af bæver i dette område er ifølge høringsvaret fra 2014, hvilket er relativt kort tid ift. at vurdere artens regelmæssighed og yngleforekomst i området. Bæver tilføjes således ikke områdets udpegningsgrundlag.

H16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

I forbindelse med at Miljøstyrelsen har foreslået at udtage havlampret fra områdets udpegningsgrundlag bemærker **Thisted Kommune**, at de hverken kan af- eller bekræfte hvorvidt arten forekommer i området, men at bæklampret er observeret gydende i Storåen og tilknyttede vandløb.

Miljøstyrelsens svar:

Arten havlampret som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage arter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Det kan tilføjes, at arten er sjældent forekommende i Limfjorden, og at Miljøstyrelsen ikke er i besiddelse af data, der dokumenterer forekomst af bæklampret i området.

H20 Rold Skov, Lindemborg Ådal og Madum Sø

Rebild Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen samt en privatperson mener ikke damflagermus bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres at Tingbæk Kalkminer, der ligger inden for habitatområdet, er et kerneområde og en vigtig overvintringslokalitet for damflagermus, hvilket flere undersøgelser bekræfter.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er enig i at damflagermus ikke bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag, af de anførte grunde. Dette er rettet og damflagermus er opretholdt på områdets udpegningsgrundlag.

H24 Hanstholm Reservatet, Nors Sø og Vandet Sø

Thisted Kommune, Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Thy samt **Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN)** mener ikke damflagermus bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag, da arten

er registreret i området. Der henvises i høringssvaret til en undersøgelse af flagermus i Nationalpark Thy udført i et samarbejde mellem Nationalpark Thy, Naturstyrelsen Thy og BFN.

Miljøstyrelsens svar:

Damflagermus blev foreslået udtaget fra området udpegningsgrundlag, da der ikke er registreringer af arten i NOVANA. Miljøstyrelsen har gennemgået rapporten "Undersøgelse af flagermus i Nationalpark Thy 2020", der er udarbejdet af Biologisk Forening for Nordvestjylland sammen med Thisted Kommune og Danmarks Naturfredningsforening for Thy, og som viser resultaterne af undersøgelser gennemført for at få viden om udbredelsen af flagermus i Nationalpark Thy. Miljøstyrelsen finder undersøgelsens metode (bl.a. måleudstyr og måletidspunkter) som dækkende ift. registrering af damflagermus, og resultaterne som værende tilstrækkelig dokumentation for ikke at foreslå at udtage damflagermus fra området udpegningsgrundlag. Damflagermus opretholdes på området udpegningsgrundlag.

H26 Ålvand Klithede

Thisted Kommune mener damflagermus bør tilføjes området udpegningsgrundlag. Det anføres i høringssvaret, at Botanisk Forening for Nordvestjylland (BFN) har fundet damflagermus i dette område og et kort er vedlagt som dokumentation. Derudover mener kommunen, at damflagermus bør overvåges i området.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen finder ikke det vedhæftede materiale tilstrækkeligt ift. at tilføje damflagermus til området udpegningsgrundlag. I rapporten "Undersøgelse af flagermus i Nationalpark Thy 2020", der er udarbejdet af Biologisk Forening for Nordvestjylland sammen med Thisted Kommune og Danmarks Naturfredningsforening for Thy, er der registreringer af damflagermus inden for dette habitatområde. Miljøstyrelsen finder dog ikke dette materiale tilstrækkeligt som dokumentation for en væsentlig forekomst af damflagermus i området, jf. de faglige kriterier for at tilføje flagermus til udpegningsgrundlag. Ifølge de faglige kriterier skal der være registreringer over en længere årrække end det er dokumenteret her.

H27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø

Thisted Kommune og **Danmarks Naturfredningsforening (DN)** Thy mener damflagermus bør tilføjes området udpegningsgrundlag. Det anføres at Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN) har fundet damflagermus i dette Natura 2000-område og kort er vedhæftet.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen finder ikke det vedhæftede materiale tilstrækkeligt ift. at tilføje damflagermus til området udpegningsgrundlag. I rapporten "Undersøgelse af flagermus i Nationalpark Thy 2020", der er udarbejdet af Biologisk Forening for Nordvestjylland sammen med Thisted Kommune og Danmarks Naturfredningsforening for Thy, er der registreringer af damflagermus inden for dette habitatområde. Miljøstyrelsen finder dog ikke dette materiale tilstrækkeligt som dokumentation for en væsentlig forekomst af damflagermus i området, jf. de faglige kriterier for at tilføje flagermus til udpegningsgrundlag. Ifølge de faglige kriterier skal der være registreringer over en længere årrække end det er dokumenteret her.

H30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, Skravad Bæk

Randers Kommune og **Naturstyrelsen** mener det er uhensigtsmæssigt at udtage stor kærguldsmed fra områdets udpegningsgrundlag, da arten indgår i projektet LIFE Højmoser. I forbindelse med LIFE-projektet gennemføres en indsats for at forbedre levestederne for stor kærguldsmed i Tuemose (vest for Bjerregrav mose). Randers Kommune vurderer, at det ikke er usandsynligt at arten findes i mosen, da der muligvis er egnede levesteder.

Miljøstyrelsens svar:

Arten stor kærguldsmed som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage arter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Det bemærkes at Miljøstyrelsen vurderer, at arten blev tilføjet områdets udpegningsgrundlag ved en fejl, og der foreligger ikke dokumentation for en forekomst af arten i området.

Viborg Kommune bemærker i deres høringssvar, at det kan overvejes at tilføje bæver til områdets udpegningsgrundlag på baggrund af artens forekomst i Søndermølle Å.

Miljøstyrelsens svar:

H30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, Skravad Bæk er beliggende i den kontinentale biogeografiske region. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at tilføje bæver til udpegningsgrundlag for områder i den kontinentale region, da bæver ikke er opført på referencelisten for denne. Referencelisterne opdateres løbende bl.a. på baggrund af hvordan forekomsten af de enkelte arter udvikler sig. Derudover finder Miljøstyrelsen heller ikke, at der på nuværende tidspunkt er data for bæver i Søndermølle Å, som dokumenterer en tilstedeværelse af en væsentlig forekomst af arten i området jf. de faglige kriterier.

H58 Nissum Fjord

Danmarks Jægerforbund (DJ) minder i deres høringssvar Miljøstyrelsen om, at når bestanden af bæver har konsolideret sig kan den gøres jagtbar, hvilket vil kræve en ny forvaltningsplan. Der henvises i høringssvaret til den eksisterende forvaltningsplan for bæver, hvoraf det fremgår at jagt på bæver ikke kan foregå i udsætningsperioden og i den fase hvor bestanden opbygges og arten konsoliderer sig og der henvises til en række andre lande, hvor jagt på bæver er tilladt.

Miljøstyrelsens svar:

Der er siden høringen af opdatering af udpegningsgrundlag offentliggjort en ny forvaltningsplan for bæver (oktober 2020). Det fremgår af den nye forvaltningsplan, at der ikke er mulighed for generelt at indføre jagt på bæver i Danmark, fordi der er tale om en strengt beskyttet bilag IV-art under habitatdirektivet.

H120 Roskilde Fjord

Roskilde Kommune bemærker for blank seglmos og havlampet, at de ikke har kendskab til status for disse arter i området og derfor ikke har kommentarer til de foreslåede ændringer. For stellas mosskorpion bemærker kommunen, at arten tidligere er fundet ved Jægerspris i Frederikssund Kommune, men har ikke yderligere bemærkninger.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har foretaget ændringerne i udpegningsgrundlaget for området ud fra tilgængelig data og faglige kriterier for at tilføje og udtage arter på udpegningsgrundlaget.

H132 Tryggevælde Ådal

Dansk Botanisk Forening (DBF) mener ikke mygblomst bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Det anføres bl.a. at arten er fluktuerende og nem at overse, og at man ved at udtage den fra udpegningsgrundlaget ligeledes udtager forvaltningshensyn mv. for denne art.

Foreningen Tryggevælde- og Stevns Ådals Bevarelse bemærker, at de har ledt efter mygblomst i mange år uden at finde den, og hilser i øvrigt de øvrige ændringer på udpegningsgrundlaget velkomne.

Foreningen Tryggevælde- og Stevns Ådals Bevarelse bemærker, at der gennem en årrække er observeret isfugl i området, hvorfor denne bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

Arten mygblomst som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage arter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Det kan oplyses at området overvåges af fagfolk med botanisk ekspertise, og at mygblomst er eftersøgt 9 gange i perioden 2004-2016 uden fund.

Området er udelukkende habitatområde, hvorfor kun arter på habitatdirektivets bilag II og naturtyper på direktivets bilag I kan komme på områdets udpegningsgrundlag. Fugle kan kun tilføjes udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder, og isfugl tilføjes således ikke habitatområdets udpegningsgrundlag.

H152 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor, Hyllekrog-Rødsand

Naturstyrelsen (NST) mener ikke eremit bør udtages fra områdets udpegningsgrundlag, da arten indgår i projektet LIFE Open Woods.

Miljøstyrelsens svar:

Eremit blev foreslået udtaget fra områdets udpegningsgrundlag ved en fejl, hvilket fremgår af hjemmesiden for opdatering af udpegningsgrundlag. Eremit opretholdes på områdets udpegningsgrundlag, netop af hensyn til det omtalte LIFE-projekt.

H155 Krenkerup Haveskov

En lodsejer mener ikke bredøret flagermus bør tilføjes området udpegningsgrundlag, da tilføjes af arten ikke beror på lovlige observationer og tilstrækkelig dokumentation. Det anføres i høringssvaret, at der ikke er givet tilladelse til undersøgelserne og det menes at være i strid med Naturbeskyttelseslovens §23, hvorefter private skove er lukket for offentlig adgang efter solnedgang (tidspunktet for registrering af flagermus).

Miljøstyrelsens svar:

Ved Krenkerup Haveskov (H155) har der i NOVANA-regi været overvåget flagermus i 2010 og i 2015. Bredøret flagermus blev registreret ved begge overvågninger. Forud for overvågningsaktiviteter tages kontakt til lodsejer, hvis det vurderes, at lytteområdet kun kan dækkes ved opsætning af flagermusdetektor på privat ejendom eller så tæt herpå, at det ville kunne medføre gene eller være særligt opsigtsvækkende.

Habitatområder med forekomst af bredøret flagermus har været gennemgået i forhold til vurdering af det enkelte områdes betydning for arten. Denne vurdering er foretaget i samarbejde med en flagermusekspert på KU, på baggrund af NOVANA-data.

H160 Hammeren og Slotslyngen

Naturstyrelsen (NST) på Bornholm mener at bechsteins flagermus bør tilføjes området udpegningsgrundlag. I høringssvaret anføres at flagermusekspert på KU bør konsulteres til afklaring af om arten bør tilføjes udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har i forbindelse med opdatering af udpegningsgrundlag konsulteret en flagermusekspert på KU. Der er for ca. 5 år siden ketchet et individ af arten inden for habitatområdet og området vurderes at rumme egnede levesteder for arten. Der er dog ikke tilstrækkelig dokumentation til at tilføje arten til områdets udpegningsgrundlag jf. de faglige kriterier for at tilføje flagermus til udpegningsgrundlag.

H184 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg

Thisted Kommune og **Danmarks Naturfredningsforening** (DN) Thy mener damflagermus bør tilføjes området udpegningsgrundlag. Det anføres at Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN) har fundet damflagermus i dette Natura 2000-område og kortmateriale er vedlagt høringssvaret.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen finder ikke det vedhæftede materiale tilstrækkeligt ift. at tilføje damflagermus til områdets udpegningsgrundlag. I rapporten "Undersøgelse af flagermus i Nationalpark Thy 2020", der er udarbejdet af Biologisk Forening for Nordvestjylland sammen med Thisted Kommune og Danmarks Naturfredningsforening for Thy, er der registreringer af damflagermus inden for dette habitatområde. Miljøstyrelsen finder dog ikke dette materiale er tilstrækkeligt som dokumentation for en væsentlig forekomst af damflagermus i området, jf. de faglige kriterier for at tilføje flagermus til udpegningsgrundlag.

H188 Husby Sø og Nørresø

Holstebro Kommune mener bæver bør tilføjes til områdets udpegningsgrundlag. Det anføres bl.a. at arten siden 2007 har benyttet habitatområdet som levested og senere ynglelokalitet. Kommunen vurderer, at der i området er oplagte levesteder for bæver at området er ynglelokalitet for arten. Der refereres til flere udgivelser fra Aarhus Universitet som dokumentation.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er bekendt med de nævnte udgivelser, men mener ikke der er tilstrækkelig dokumentation for kontinuerlig yngleaktivitet i området til, at bestanden kan vurderes som væsentlig i området jf. kriterier for at tilføje bæver til udpegningsgrundlag. Udviklingen i bæverbstanden vil blive fulgt de kommende år, men på nuværende tidspunkt vil arten ikke blive tilføjet udpegningsgrundlaget.

H194 Suså med Tystrup-Bavelse Sø og Slagmosen

Danmarks Naturfredningsforening (DN) for Sorø mener, at hasselmus bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag. Det anføres i høringsvaret, at arten er registreret på nogle af de arealer som habitatområdet er udvidet med ved grænsejusteringen i 2018.

Miljøstyrelsens svar:

Hasselmus er på Habitatdirektivets bilag IV og er derfor beskyttet hvor den forekommer, både inden for og uden for Natura 2000-områderne. Det er kun arter på habitatdirektivets bilag II der udpeges habitatområder for at beskytte, og da hasselmus ikke er opført på dette bilag kan den ikke tilføjes områdets udpegningsgrundlag.

H224 Flynder Å og heder i Klosterhede Plantage

Danmarks Jægerforbund (DJ) minder i deres hørings svar Miljøstyrelsen om, at når bestanden af bæver har konsolideret sig kan den gøres jagtbar, hvilket vil kræve en ny forvaltningsplan. Der henvises i høringsvaret til den eksisterende forvaltningsplan for bæver, hvoraf det fremgår at jagt på bæver ikke kan foregå i udsætningsperioden og i den fase hvor bestanden opbygges og arten konsoliderer sig og der henvises til en række andre lande, hvor jagt på bæver er tilladt.

Miljøstyrelsens svar:

Der er siden høringen af opdatering af udpegningsgrundlag offentliggjort en ny forvaltningsplan for bæver. Det fremgår af den nye forvaltningsplan, at der ikke er mulighed for generelt at indføre jagt på bæver i Danmark, fordi der er tale om en strengt beskyttet bilag IV-art.

H225 Idom Å og Ormstrup Hede

Holstebro og Herning Kommuner samt **Sammenslutningen ved Storå** mener laks bør tilføjes områdets udpegningsgrundlag. Forslaget bygger på Holstebro Kommunes fiskeundersøgelser i Idum Å fra 2014 og 2018, hvor der er registreringer af laks i åen.

Miljøstyrelsens svar:

Laks indgår som den eneste habitatart, ikke i opdateringen af udpegningsgrundlag denne gang, hvilket skyldes det betydelige omfang udsætning af laks har i Danmark samt at arten allerede er på relevante habitatområders udpegningsgrundlag. Laks bliver derfor ikke tilføjet området udpegningsgrundlag nu, men det fremsendte materiale vil indgå i arbejdet med at opdatere udpegningsgrundlag næste gang.

H226 Kongenshus Hede

Viborg Kommune mener det er relevant at tilføje gul stenbræk til området udpegningsgrundlag, da arten har en god forekomst i området, og er derfor enig i at Miljøstyrelsen har tilføjet arten til området udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Gul stenbræk er tilføjet området udpegningsgrundlag i overensstemmelse med de faglige kriterier for at tilføje planter, da arten er registreret i habitatområdet inden for de to seneste overvågningsperioder.

H250 Svanemose

Kolding Kommune mener det er i orden at udtage stor kærguldsmed fra området udpegningsgrundlag, med henvisning til, at det observerede individ af arten i 2003 var en strejfer. **Danmarks Naturfredningsforening** (DN) for Kolding mener derimod arten bør bibeholdes på udpegningsgrundlaget som "mulig indikator art" så området kan opretholdes som levested for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Arten stor kærguldsmed som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage arter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag jf. afsnit 2.

Miljøstyrelsen foreslog at udtage stor kærguldsmed fra området udpegningsgrundlag, da der kun er kendskab til en registrering af en enkelt territoriehævdende han i 2003, selv om der er foretaget meget omfattende registreringer af mosens guldsmedeflora.

H251 Jægersborg Dyrehave

Naturstyrelsen foreslår at egehjort tilføjes området udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsens svar:

Egehjort er ikke på den liste over arter som Danmark er forpligtiget til at udpege områder for (EU's referenceliste). Dette har at gøre med manglende viden om, hvorvidt arten har etableret en levedygtig bestand siden udsætningen i Dyrehaven i 2013. Miljøstyrelsen er opmærksom på at følge udviklingen for denne art. Egehjort tilføjes derfor ikke habitatområdets udpegningsgrundlag.

KONKRETE HØRINGSSVAR FOR FUGLEBESKYTTELSSESOMRÅDER

Hvor DOF har kommentarer til kriterierne i den konkrete del (herunder) reflekteres det i resumeet af høringspartens høringssvar i denne del af notatet. Der henvises generelt til styrelsens bemærkninger til DOFs synspunkter til kriterierne og mere principielle aspekter i den generelle del af høringsnotatet (s. 12-14).

F1 Ulvedybte og Nibe Bredning

Danmarks Naturfredningsforening, Jammerbugt Afdeling (DN) mener, at Danmark er forpligtiget til at sætte arter på et områdes udpegningsgrundlag, hvis der er tale om en væsentlig forekomst. Under henvisning til, at pomeransfugl er bilag 1 art på direktivet, og at der er årlige forekomster af rastende pomeransfugle, anmoder DN om at få tilføjet pomeransfugl på områdets udpegningsgrundlag som trækfugl. DN's lokalafdeling oplyser, at arten fouragerer på de nypløjede marker, inden for fuglebeskyttelsesområdet, før fuglen flyver videre til den sibiriske tundra for at yngle. Da pomeransfuglen finder tilbage til samme rasteplasser, bør arten optages på udpegningsgrundlaget, da det er vigtigt for udarbejdelse af konsekvensvurderinger i konkrete sager, i relation til Natura 2000 områderne, at udpegningsgrundlagene er opdaterede. DN henviser til og vedlægger en excel fil med de sidste 100 observationer fra 2014 til og med 2019 fra DOF-basen som dokumentation.

Søren Rosenberg på vegne af DN Jammerbugt anmoder om, at blå kærhøg og fiskeørn bibeholdes på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at fuglene hvert år observeres i fuglebeskyttelsesområde F1 på træk og fouragerende. Han henviser til et vedlagt udtræk af data fra DOF-basen og opsummerer, at blå kærhøg er observeret med op til 4 samtidig 2004-2017 og fiskeørn op til 9 samtidig 2004-2017. Søren Rosenberg oplyser, at DCE-rapporten udarbejdet på baggrund af NOVANA-overvågning i perioden 2004-2017 kun indeholder få registreringer af disse arter.

Beboere på øen Egholm i Aalborg kommune spørger, hvad der ligger til grund for, at fiskeørn og blå kærhøg foreslås fjernet fra udpegningsgrundlaget, da begge arter forekommer jævnlige på og omkring Egholm. Beboerne er enige i, at det er relevant at skestork, rørdrum, rørhøg og klyde tilføjes, da disse arter forekommer jævnlige og talrige på og omkring Egholm. Beboerne undrer sig over, at skarv ikke er på listen, da den også er en flittig gæst på og omkring Egholm og henviser til, at skarv er blandt de arter, som Danmark har et globalt beskyttelsesansvar for.

Beboerne giver herudover udtryk for, at fuglebeskyttelsesområde nr. 1 ifm. en nylig revision af danske Natura 2000 områders afgrænsning burde være udvidet til at omfatte hele Egholm samt Limfjorden rundt om øen pga. forekomster af lysbuget knortegås, som Danmark har globalt beskyttelsesansvar for. Beboerne henviser til, at forekomsten af denne art er dokumenteret i DOFbasen gennem mange år, over hele Egholm

samt i Limfjorden både nord, øst og syd for det eksisterende fuglebeskyttelsesområde, og henviser til, at synspunktet er fremført i andre hørings svar og et vedlagt IBA kort fra 2014.

Foreningen Egholms Venner henviser til, at Danmark har globalt beskyttelsesansvar for lysbuget knortegås og at arten forekomst er dokumenteret gennem mange år, over hele Egholm, samt i Limfjorden både nord, øst og syd for det eksisterende fuglebeskyttelsesområde. Derfor finder høringsparten at det er underligt, at fuglebeskyttelsesområde nr. 1 ikke blev udvidet til at omfatte hele Egholm, samt Limfjorden rundt om øen, da der for nylig var en revision af de danske Natura 2000 områder. Høringsparten efterlyser Miljøstyrelsens forklaring på, hvorfor man ikke valgte at følge de mange hørings svar, som anbefalede at udvide området i 2014 og henviser til et medsendt IBA kort såvel som til DOF-basen, der dokumenterer artens tilstedeværelse ved Egholm.

DOF ønsker, at blå kærhøg og fiskeørn forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at DOF er uenig i, at kriteriet er hævet til 10 individer tilstede i området samtidigt. DOF ønsker desuden, at dværgterne forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at arten kun er sporadisk overvåget samt, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Blå kærhøg, fiskeørn, pomeransfugl og dværgterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Skestork, rørdrum, rørhøg og klyde (som trækfugl) tilføjes, fordi data om disse arter dokumenterer, at de opfylder Miljøstyrelsens kriterier. Forekomsterne af skarv i området opfylder derimod ikke Miljøstyrelsens kriterier og derfor kan denne art ikke tilføjes udpegningsgrundlaget.

Ift. Egholm kan Miljøstyrelsen oplyse, at lysbuget knortegås opretholdes uændret på fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag (som trækfugl). Overvejelser om evt. udvidelse af eksisterende fuglebeskyttelsesområder eller udpegning af nye områder er imidlertid ikke en del af processen vedrørende revision af udpegningsgrundlaget. Det er i øvrigt op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F2 Ålborg Bugt, nordlige del

DOF ønsker splitterne opretholdt på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at arten har en meget vigtigt fourageringsområde for antagelig over 1000 individer.

Miljøstyrelsens svar:

Splitterne, som Miljøstyrelsen har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F4 Rold Skov

DOF tilkendegiver, at stor hornugle kun er sporadisk overvåget og at der er ikke sket aktiv forvaltning til fordel for arten. Foreningen oplyser, at ynglepar lige uden for områder formentlig fouragerer i området og finder derfor, at grundlaget for at fjerne arten ikke er opfyldt.

Miljøstyrelsens svar:

Stor hornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F5 Råbjerg Mile og Hulsig Hede

DN Frederikshavn og Læsø (DN) undrer sig over, at hjejle og mosehornugle fjernes fra udpegningsgrundlaget, når fx tinksmed bibeholdes og påpeger, at mangelfuld kortlægning kan være årsag til, at de to arter ikke er registreret. Videre nævner DN, at der er gennemført LIFE projekter (afsluttes ved årsskiftet 2019/20), hvor sigtet har været at forbedre betingelserne for udpegningsgrundlagets arter og naturtyper herunder hjejle og mosehornugle.

Naturstyrelsen opfordrer til, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget med henvisning til, at der er dokumentation for, at arten yngler, måske ustadigt, i området. Styrelsen oplyser, at der i perioden 2002-2008 er fundet 3 reder, dels af hollandske forskere, dels under NOVANA kortlægning.

DOF ønsker, at hjejle og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne.

Miljøstyrelsens svar:

Hjejle og mosehornugle har været fokusarter i LIFE projekt frem til 2020 på baggrund af, at begge arter tidligere har ynglet i området. Miljøstyrelsen tiltræder derfor, at arterne kan opretholdes på udpegningsgrundlaget.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet. I forbindelse med LIFE projektet er der udført en målrettet forvaltning mhp. at forbedre levedmulighederne for hjejle og mosehornugle, så de kan genetablere sig i området.

F6 Råbjerg og Tolshave Mose

DN ønsker, at mosehornugle opretholdes på områdets udpegningsgrundlag begrundet med, at mosehornugle har været en direkte fokusart under LIFE projekterne.

Naturstyrelsen ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, projektet LIFE WETHAB (2013-2019) har haft arten som mål og netop har afsluttet arbejdet med at genskabe biotoper for arten.

DOF ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Da mosehornugle har været fokusarter i LIFE projekt frem til 2020, hvor forvaltningen bl.a. er rettet mod at sikre artens levested, opretholdes arten på udpegningsgrundlaget.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet. I forbindelse med LIFE projekt er der udført en målrettet forvaltning mhp. at forbedre levedmulighederne for mosehornugle, så den kan genetablere sig i området.

F7 Lille Vildmose

DOF ønsker, at havørn og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn er ynglefugl og mosehornugle har vigtig forekomst i området. DOF forslår herudover, at blåhals og tundrasædgås [der menes formentlig tajgasædgås/MST] tilføjes udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Blåhals er ynglefugl.

Miljøstyrelsens svar:

Havørn og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

På baggrund af en fornyet vurdering af datagrundlaget er Miljøstyrelsen enig i, at tajgasædgås kan forblive på udpegningsgrundlaget og at blåhals kan tilføjes som ny ynglefugleart.

F8 Kysten fra Aggersund til Bygholm Vejle

Vesthimmerlands Kommune: Oplyser at kommunen er involveret i to projekter, Naturgenopretning af Løgstør Bredning og vådområdeprojekt på Thorup Sletten. Hvis et eller begge projekter gennemføres, så vil det kunne forbedre levesteder for engryle væsentligt. Hvis engryle fjernes for udpegningsgrundlaget, vil den ikke kunne bruges som løftestang til at søge LIFE-midler til gennemførelse af de to projekter. Vesthimmerlands Kommune vil derfor anmode om, at arten bliver på udpegningsgrundlaget.

Søren Rosenberg, på vegne af Danmarks Naturfredningsforening, Jammerbugt afdeling kommenterer, at Miljøstyrelsen foreslår engryle fjernet fra udpegningsgrundlaget og oplyser, at strækningen er meget afsides beliggende men af karakter som en stor del af de Østlige Vejler, hvor engryle er på udpegningsgrundlaget. DN påpeger, at der er meget få observationer fra kyststrækningen F8, hvorfor det er DN Jammerbugts vurdering, at engrylen bør bibeholdes på udpegningsgrundlaget. Forslaget om fjernelse vurderes til at bero på manglende data.

DOF: Ønsker, at engryle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Engryle (alm. ryle), som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F9 Nordre Rønner

DOF ønsker, at splitterne forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at området er et vigtigt fourageringsområde for arten samt med henvisning til, at arten har mulighed for at vende tilbage til området som ynglefugl.

Miljøstyrelsens svar:

Splitterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F10 Læsø, sydlige del

DN Frederikshavn & Læsø: spørger til, hvorfor klyde fjernes som trækfugl og tilkendegiver, at artens tilstedeværelse som trækfugl er stærkt betinget af forvaltningen af Læsøs strandenge. DN henviser til, at der netop er afsluttet et 5-årigt LIFE projekt på øen, der har sigtet direkte mod udpegningsgrundlagets arter og naturtyper, og i konsekvens af LIFE projektet er drift og pleje af øens mangfoldige naturtyper sikret fremover ved dannelse af en lodsejerforening, bl.a. tilsikrende hensigtsmæssig afgræsning. I øvrigt er der nu for første gang i længere tid set en fremgang af ynglede klyde i området – et resultat, der netop tilskrives effekten af LIFE projektet. Ift. at mørkbuget knortegås fjernes som trækfugl oplyser DN, at der hver vinter ses et betydeligt antal, især ved Jegens, Bløden Hale og ud for Syren. DN mener desuden, at reservatet i Bovet og Bløden Hale nok er det vigtigste reservat i DK for arten. DN medgiver at tilstedeværelsen af arten som trækfugl bl.a. skyldes forekomsten af ålegræs, der tidligere har været reduceret, men nu er i positiv udvikling. Hvis mørkbuget knortegås fjernes som trækfugl, fjernes motivationen også hos den ansvarlig myndighed til at forvalte det marine miljø.

Naturstyrelsen: Opfordrer til at mørkbuget knortegås forbliver på udpegningsgrundlaget, da arten var målsat i LIFE LÆSØ 2012-2018. Der er i projektperioden flere gange talt >1.500 individer, fx 1.568 den 19/5 2014. I DCE rapport SR72 er Bovet-Knotten Vildtreservat angivet at være det næst vigtigste reservat for arten i DK.

En borger har tilsyneladende kommenteret dette område, men der er ingen konkrete bemærkninger vedlagt. Der er vedhæftet et statisk billede (screenshot) af MiljøGIS, men der er intet indhold på billedet. Det er ikke muligt på foreliggende grundlag at afgøre, hvad borgerens synspunkt har været.

Miljøstyrelsens svar:

Mørkbuget knortegås og klyde, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag (som trækfugle), opretholdes på udpegningsgrundlaget som følge af at de er målsat i LIFE LÆSØ 2012-2018.

F11 Hirsholmene

Naturstyrelsen foreslår, at Miljøstyrelsen genovervejer forslag om fjerne tejst fra udpegningsgrundlaget. Styrelsen oplyser, at der ofte er omkring og over 2.000 fugle i februar-april. Det er jo sandsynligvis ynglefuglene, men det er ca. 1,5 % af den samlede europæiske bestand.

Miljøstyrelsens svar:

Tejst, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F12 Løgstør Bredning, Livø, Feggesund og Skarrehage

DOF: forslår, at havterne tilføjes udpegningsgrundlaget som ynglefugl.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsens lokalenhed (MST-Midtjylland) oplyser, at den har registreret ynglefund af arten i området i forbindelse med NOVANA-overvågning. Arten fremgår ved en fejl ikke af høringsmaterialet. Miljøstyrelsen er derfor enig i, at havterne tilføjes som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget for F12.

F13 Østlige Vejler

Søren Rosenberg, på vegne af Danmark Naturfredningsforening, Jammerbugt Afdeling DN) tilkendegiver, at fiskeørn, pomeransfugl, sædgås og vandrefalk ikke bør fjernes fra udpegningsgrundlaget, idet alle fire arter hvert år observeres i Østlige Vejler på træk og fouragerende. I perioden 2004 til 2017, begge år inklusiv, er følgende iagttagelser noteret i DOF basen: Fiskeørn: Observationer 505, antal fugle 573 og op til 4 individer samtidigt. Observeret hvert år i perioden. Pomeransfugl: Observationer 71, antal fugle 767 og op til 74 individer samtidigt. Observeret hvert år. Sædgås: Observationer 86, antal fugle 6.834 og op til 500

individer samtidig. Observeret hvert år. Vandrefalk: Observationer 2.191, antal fugle 2.729 og op til 4 individer samtidig. Observeret hvert år. I 2018 og indeværende år ses ifølge DOF basen samme billede.

Danmarks Jægerforbund undrer sig over, at sædgås foreslås fjernet fra udpegningsgrundlaget. Dette område har flere gange i overvågningsperioden huset et antal fugle fra den vestlige flyway-bestand af tajgasædgås, som klart overstiger 1 %-bestandskriterierne. Den vestlige bestand af tajgasædgås er så lille, at det eksisterende datagrundlag i høj grad retfærdiggør, at sædgås bør blive på udpegningsgrundlaget for Østlige Vejler samt SPA 17 og 20 eller erstattes af tajgasædgås de pågældende steder. Herudover er tajgasædgås i øvrigt omfattet af en international aftale om forvaltning og beskyttelse (AEWA), og Danmark har tilsluttet sig denne aftale med et mål om en øget bestand af tajgasædgås. Et reduceret fokus på tajgasædgås i fuglebeskyttelsesområderne vil således ikke være hensigtsmæssigt.

DOF mener, at fiskeørn og vandrefalk har vigtige forekomster og er uenig i, at kriteriet kan hæves til 10 individer samtidig. Tajgasædgås bør opretholdes på udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Sædgås (tajgasædgås), pomeransfugl, fiskeørn og vandrefalk, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Ift. DOFs kommentar har Miljøstyrelsen vurderet, at der skal være et væsentligt antal som grundlag for, at en art kan optages på udpegningsgrundlaget og finder, at denne fortolkning er i overensstemmelse med fuglebeskyttelsesdirektivet. Der henvises i øvrigt til Miljøstyrelsens generelle bemærkninger i afs. 7. Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at de nævnte rovfuglearter opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale, og der er i høringsvarene ikke fremlagt nye data som dokumentation herfor.

F15 Randers og Mariager Fjorde og Ålborg Bugt, sydlige del

DOF oplyser, at foreningen er uenig i, at arterne knopsvane, hvinand, stor skallesluger og havørn fjernes fra udpegningsgrundlaget og henviser til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for disse arter i området. DOF oplyser, at hvinand jages i området og er uenig i, at kriteriet kan hæves til 10 individer samtidigt.

Miljøstyrelsens svar:

Knopsvane, hvinand, stor skallesluger og havørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Det er i øvrigt op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F17 Ålvand Klithede og Førby Sø

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland oplyser, at mosehornugle ifølge (lokalt fuglekyndige) Jens Kristian Kjærgaard i 2015 yngede på Aalvand Klithede.

Danmarks Jægerforbund undrer sig over, at sædgås foreslås fjernet fra udpegningsgrundlaget og oplyser, at området flere gange i overvågningsperioden har huset et antal fugle fra den vestlige flyway-bestand af tajgasædgås, som klart overstiger 1 %-bestandskriterierne. Den vestlige bestand af tajgasædgås er så lille, at det eksisterende datagrundlag i høj grad retfærdiggør, at sædgås bør blive på udpegningsgrundlaget for Ålvand Klithede og Førby Sø samt SPA 13, eller erstattes af tajgasædgås de pågældende steder. Herudover er tajgasædgås i øvrigt omfattet af en international aftale om forvaltning og beskyttelse (AEWA), og Danmark har tilsluttet sig denne aftale med et mål om en øget bestand af tajgasædgås. Et reduceret fokus på tajgasædgås i fuglebeskyttelsesområderne vil således ikke være hensigtsmæssigt.

DOF ønsker, at sædgås forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at DOF mener, der fortsat er væsentlige forekomster i området samt at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Sædgås (tajgasædgås) og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F18 Vangså Hede

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland henviser til, at mosehornugle ifølge den lokalt fuglekyndige Jens Kristian Kjærgaard yngede her i 2014 og 2015 og derfor bør opretholdes på udpegningsgrundlaget som ynglefugl. DOF Nordvestjylland oplyser videre, at tinksmed i maj 2018 blev registreret med mindst 8 ynglende par især i området østlige del (Poul Hald-Mortensen) samt at trane sås på rede.

DOF ønsker, mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten

Miljøstyrelsens svar:

Mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen har i forbindelse med revisionsprocessen accepteret at trane tilføjes udpegningsgrundlaget som ny art, da ynglefremkomsten opfylder Miljøstyrelsens kriterier. Tilsvarende accepterer styrelsen også, at tinksmed forbliver på udpegningsgrundlaget. Det er i øvrigt op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F19 Lønnerup Fjord

DOF ønsker, at pomeransfugl forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at arten kun er sporadisk overvåget samt at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Pomeransfugl, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F20 Vestlige Vejler, Arup Holm og Hovsør Røn

Danmarks Jægerforbund undrer sig over, at sædgås foreslås fjernet fra udpegningsgrundlaget. Dette område har flere gange i overvågningsperioden huset et antal fugle fra den vestlige flyway-bestand af tajgasædgås, som klart overstiger 1 %-bestandskriterierne. Den vestlige bestand af tajgasædgås er så lille, at det eksisterende datagrundlag i høj grad retfærdiggør, at sædgås bør blive på udpegningsgrundlaget for Vestlige Vejler, Arup Holm og Hovsør Røn samt SPA 13, - eller erstattes af tajgasædgås de pågældende steder. Herudover er tajgasædgås i øvrigt omfattet af en international aftale om forvaltning og beskyttelse (AEWA), og Danmark har tilsluttet sig denne aftale med et mål om en øget bestand af tajgasædgås. Et reduceret fokus på tajgasædgås i fuglebeskyttelsesområderne vil således ikke være hensigtsmæssigt.

DOF ønsker, at hvid stork, sædgås, blå kærhøg, vandrefalk, sortterne og dværgmåge forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Hvid stork, dværgmåge og sortterne begrundet med, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne. Tajgasædgås begrundet med, at er vigtigt, at området fortsat kan fungere som fouragerings- og rasteområde for arten. Blå kærhøg begrundet med, at overvågningen har være sporadisk. Der anføres ingen begrundelse for vandrefalk. DOF ønsker herudover skestork tilføjet udpegningsgrundlaget uden nærmere begrundelse.

Miljøstyrelsens svar:

Da yngleforekomsten af skestork fortsat opfylder styrelsens kriterier er Miljøstyrelsen enig med DOF i, at skestork skal forblive på udpegningsgrundlaget for F 20 som ynglefugl (Y). Ved en fejl blev skestork listet på områdets udpegningsgrundlag som trækfugl i materialet, som blev udsendt i offentlig høring. Denne fejl rettes og skestork udtages som trækfugl.

Hvid stork, sædgås (tajgasædgås), blå kærhøg, vandrefalk, sortterne og dværgmåge, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er i øvrigt op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F21 Ovesø

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland oplyser, at den lokale fuglekyndige Jens Kristian Kjærgaard ikke mener sædgås bør ikke fjernes fra udpegningsgrundlaget for Ove Sø, da lokaliteten fortsat rummer internationale forekomster, bl.a. i forbindelse med hårdt vintervejr.

Danmarks Jægerforbund undrer sig over, at sædgås foreslås fjernet fra udpegningsgrundlaget. Dette område har flere gange i overvågningsperioden huset et antal fugle fra den vestlige flyway-bestand af tajgasædgås, som klart overstiger 1 %-bestandskriterierne. Den vestlige bestand af tajgasædgås er så lille, at det eksisterende datagrundlag i høj grad retfærdiggør, at sædgås bør blive på udpegningsgrundlaget for Ovesø samt SPA 13, 17 & 20 - eller erstattes af tajgasædgås de pågældende steder. Herudover er tajgasædgås i øvrigt omfattet af en international aftale om forvaltning og beskyttelse (AEWA), og Danmark har tilsluttet sig denne aftale med et mål om en øget bestand af tajgasædgås. Et reduceret fokus på tajgasædgås i fuglebeskyttelsesområderne vil således ikke være hensigtsmæssigt.

DOF ønsker, at tajgasædgås forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der fortsat er væsentlige forekomster i området.

Miljøstyrelsens svar:

Sædgås (tajgasædgås), som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F22 Hanstholm reservatet

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland tilkendegiver, at rørdrum bør tilføjes udpegningsgrundlaget, efter at Vandet Sø er blevet tilføjet F22, idet arten sandsynligvis yngler årligt i søens rørskove. DOF Nordvestjylland finder ligeledes, at mosehornugle bør opretholdes på udpegningsgrundlaget og henviser til den lokalt fuglekyndige Jens Kristian Kjærgaard har fundet mosehornugle ynglende i Hanstholm Vildtreservat i enkelte år inden for de sidste 10 år.

Endelig ønsker foreningen havterne tilføjet som ny ynglefugl.

DOF ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen kan oplyse, at rørdrum allerede er tilføjet områdets udpegningsgrundlag. Miljøstyrelsen anerkender, at der i DOFbasen er registreret et ynglefund af mosehornugle i 2012. Da arten således opfylder styrelsens kriterier opretholdes den på udpegningsgrundlaget.

Hvad angår havterne er der i høringssvarene ikke fremlagt nye data som dokumenterer ynglefremkomster i et omfang, så de opfylder Miljøstyrelsens kriterier. Når der ikke foreligger dokumentation for, at arten opfylder styrelsens kriterier, kan arten ikke tilføjes udpegningsgrundlaget.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F23 Agger Tange

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland oplyser, at såvel foreningen selv såvel som Jens Kristian Kjærgaard har registreret mosehornugle uregelmæssigt ynglende inden for de sidste 10 år i det lokale område på tangen, hvor arten også fandtes ynglende i 1960-erne. Det er imidlertid hemmeligholdt.

DOF ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arter samt at lille kobbersnepe forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at det er en vigtig rastelokalitet for arten og der ikke er krav om, at FBD bilag 1-arter skal opfylde kriteriet 1 % af flyway-bestanden.

Svar til DOF og DOF Nordvestjylland:

Mosehornugle og lille kobbersnepe, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F24 Hjarbæk Fjord og Simsted Fjord

Viborg Kommune oplyser, at fiskeørn kom på udpegningsgrundlaget ved den foregående revision (i 2013/red.).

DOF tilkendegiver, at fiskeørn bør opretholdes på udpegningsgrundlaget, da arten har en vigtig forekomst. DOF er uenig i, at kriteriet kan hæves til 10 individer samtidigt. DOF nævner herudover, at der ikke er sket aktiv forvaltning for taffeland og troland i området (fx regulering af jagt og anden forstyrrelse).

Miljøstyrelsens svar:

Troland, taffeland og fiskeørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F25 Mågerodde og Karby Odde

DOF ønsker, at hjejle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at overvågningen har været sporadisk og der ikke er sket aktiv forvaltning for arten, der her raster i stort antal.

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland henviser til, at der især på Mågerodde kan forekomme internationalt betydningsfulde forekomster af hjejle og at området er dårligt dækket af fuglefolk.

Miljøstyrelsens svar:

Hjejle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F26 Dråby Vig

Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland foreslår toppet skallesluger tilføjet udpegningsgrundlaget som ny art og citerer en lokalt fuglekyndig, Jens Kristian Kjærgaard for, at Dråby Vig fortsat rummer internationalt betydningsfulde raste-forekomster af toppet skallesluger i området, omend ikke så store som tidligere. Ifølge denne fuglemand overnatter der i oktober - november regelmæssigt over 3000 toppet skallesluger i Dråby Vig.

DOF ønsker, at hjejle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at overvågningen har været sporadisk og der ikke er sket aktiv forvaltning for arten, der her raster i stort antal.

Miljøstyrelsens svar:

Hjejle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at toppet skallesluger opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale, og der er i høringsvarene ikke er fremlagt nye data som dokumentation herfor. På det grundlag kan Miljøstyrelsen ikke tilføje toppet skallesluger som ny art på udpegningsgrundlaget. Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F28 Nisum Bredning

DOF ønsker hvinand opretholdt på udpegningsgrundlaget og begrundet det med, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten i området (fx jagt og anden forstyrrelse)

Miljøstyrelsens svar:

Hvinand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F29 Flyndersø og Skalle Sø

DOF ønsker stor skallesluger opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at der ikke er sket en aktiv forvaltning for arten i området (fx regulering af jagt og anden forstyrrelse).

Miljøstyrelsens svar:

Stor skallesluger, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F31 Stavns Fjord

DOF tilkendegiver, at skarv ikke bør fjernes fra udpegningsgrundlaget. DOF oplyser, at det er som ynglefugl, at arten opfyldte 1 %-kriteriet. Bestanden er reguleret ned under kriteriet, så der er ikke grundlag for at slette arten. Herudover ønsker DOF sangsvane opretholdt på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Både skarv og sangsvane, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Miljøstyrelsen medgiver, at skarv oprindeligt er tilføjet udpegningsgrundlaget for F 31 som ynglefugl og at det er en fejl, at skarv i høringsmaterialet er anført som trækfugl.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

Miljøstyrelsen kan herudover oplyse, at sortand og fløjsand (begge trækfugle) ved en fejl er anført med kriterierne F3a/F3a og F4b i høringsmaterialet. Dette er en fejl, da de begge kun opfylder kriterium F4b. Kriteriet ændres for begge arter til F4b.

F32 Farvandet nord for Anholt

DOF foreslår havterne tilføjet som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen Midtjylland har ifm. NOVANA overvågningen fundet havterne ynglende i området og der er således faglig dokumentation for, at arten opfylder Miljøstyrelsens kriterier. Styrelsen er derfor enig med DOF i, at arten tilføjes udpegningsgrundlaget for F 32.

F33 Salten Langsø

DOF ønsker stor skallesluger, havørn og fiskeørn opretholdt på områdets udpegningsgrundlag med følgende argumenter: Havørn: Der er et lokalt ynglepar og deres unger fouragerer meget ved søen. Fiskeørn: Vigtig forekomst. Sporadisk overvågning. Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten (fx sikring af redetræer). Stor Skallesluger: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er enig i, at havørnen yngler inden for fuglebeskyttelsesområdet og derfor er styrelsen også enig i, at havørn kan opretholdes på områdets udpegningsgrundlag som ynglefugl (kriterium F1). Både stor skallesluger og fiskeørn, som Miljøstyrelsen har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F34 Skovområde syd for Silkeborg

Silkeborg Kommune: Trane bør tilføjes fuglebeskyttelsesområde 34, Skovområde syd for Silkeborg. Data i DOFbasen tyder på/dokumenterer, at den har ynglet i området i hvert fald siden 2014, idet der er fund i

yngetiden, med yngleadfærd, fra både Kongsø Hede og Ansø Enge. Endvidere har ejer af Ansø Enge set traneunger i området i en del år.

Miljøstyrelsens svar:

Silkeborg Kommune vurderer på grundlag af data i DOFbasen og oplysninger fra en lokal lodsejer, at trane har ynglet i F 34 i hvert fald siden 2014, idet der er fund i yngletiden med yngleadfærd. På baggrund af kommunens vurdering finder Miljøstyrelsen, at der er dokumentation for, at arten opfylder styrelsens kriterier. Trane tilføjes derfor til udpegningsgrundlaget for F 34.

F35 Mossø

Skanderborg Kommune undrer sig over, at isfugl er fjernet fra udpegningsgrundlaget, da det er kommunens indtryk, at der er en god bestand i Mossø-området og henviser til en række observationer af arten fra området i perioden 2004-2017. Nogle af disse observationer ligger uden for afgrænsningen af fuglebeskyttelsesområdet, men der er også mange inden for området. Vi kender ikke nøjagtige redepladser i F35, men vurderer, at det er overvejende sandsynligt, at arten yngler i området.

Flere lokalt bosiddende borgere er uenige i, at isfugl fjernes fra udpegningsgrundlaget. De fremlægger detaljerede oplysninger om konkrete fund af ynglende isfugl flere steder langs Emborgvej og langs Mossøs østende, og oplyser, at isfugle også ses jævnligt på andre lokaliteter ved søen om sommeren under omstændigheder, der tyder på, at det er lokale ynglefugle. Borgerne opfordrer derfor Miljøstyrelsen til at opretholde isfuglen på udpegningsgrundlaget som ynglefugl.

Nogle af de lokale borgere nævner herudover, at rørhøg bør opretholdes på udpegningsgrundlaget under henvisning til foreliggende observationer i DOFbasen fra perioden 2004-2017, der indikerer ynglefugle i Klosterkærområdet samt ved Lindholm Hoved/Emborg Odde.

En borger foreslår, at plettet rørvagtel fjernes fra udpegningsgrundlaget for F35 under henvisning til, at der i DOFbasen kun er én registrering af en syngende fugl i Klosterkær i 2006.

DOF vurderer, at isfugl fortsat yngler i området og ønsker derfor arten opretholdt på udpegningsgrundlaget under henvisning til sporadisk overvågning samt, at der ingen aktiv forvaltning er for arten.

Miljøstyrelsens svar:

MST vurderer på baggrund af kommunens og borgernes oplysninger – samt data i DOFbasen – at styrelsens kriterier er opfyldt og at isfugl dermed kan opretholdes som ynglefugl på udpegningsgrundlaget for F35. I Miljøstyrelsens indstilling forbliver rørhøg på udpegningsgrundlaget for F35, og artens status er således uændret i dette område. Mht. plettet rørvagtel er en enkelt registrering af en fugl med yngleadfærd inden for perioden 2004-2018 tilstrækkeligt til, at forekomsten opfylder Miljøstyrelsens kriterier, når der er tale om en art, der allerede var på udpegningsgrundlaget i forvejen.

F36 Horsens Fjord og Endelave

DOF ønsker skarv og dværgterne opretholdt på områdets udpegningsgrundlag med følgende argumenter:

Dværgterne: Ingen aktiv forvaltning for arten, der i øvrigt kun er sporadisk overvåget. Skarv: Det er som ynglefugl, at arten opfyldte 1 %-kriteriet. Bestanden er reguleret (uden for området) ned under kriteriet, så der er ikke grundlag for at slette arten.

Miljøstyrelsens svar:

Både skarv og dværgterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F37 Borris Hede

DOF ønsker, at rørdrum, rørhøg og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne og ønsker desuden blå kærhøg tilføjet udpegningsgrundlaget uden nærmere begrundelse.

Miljøstyrelsens svar:

Både rørdrum, rørhøg og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Efter nærmere undersøgelse medgiver Miljøstyrelsen, at der er data som viser, at blå kærhøg opfylder styrelsens kriterier som trækfugl og styrelsen indstiller derfor, at arten tilføjes områdets udpegningsgrundlag som ny trækfugl (F2b).

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F38 Nissum Fjord

DOF ønsker dværgterne opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at der ikke er sket en aktiv forvaltning for arten i området og, at fjorden er et vigtigt fourageringsområde.

Miljøstyrelsens svar:

Dværgterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F39 Harboøre Tange, Plet Enge og Gjeller Sø

DOF ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket en aktiv forvaltning for arten samt, at det er et vigtigt raste- og fourageringsområde for arten. DOF ønsker desuden hvidbrystet præstekrave opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at der ikke er aktiv forvaltning for arten samt klyde med begrundelsen, at der er en vigtig forekomst. Endelig ønske bramgås opretholdt på udpegningsgrundlaget uden nærmere begrundelse

Miljøstyrelsens svar:

Bramgås, hvidbrystet præstekrave, klyde og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

40 Venø, Venø Sund

DOF ønsker hvinand opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at der ikke er sket en aktiv forvaltning for arten i området (fx regulering af jagt og anden forstyrrelse - herunder i fældningstiden).

Miljøstyrelsens svar:

Hvinand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F41 Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord

DOF ønsker skeand opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at der ikke er sket en aktiv forvaltning for arten i området (fx regulering af jagt og anden forstyrrelse).

Miljøstyrelsens svar:

Skeand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F42 Sønder Feldborg Plantage

DOF ønsker tinksmed opretholdt på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket tilstrækkelig aktiv forvaltning for arten i området. Områdets tilstand for arten bør tages i betragtning (tilstandsvurderingen).

Miljøstyrelsens svar:

Tinksmed, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F43 Ringkøbing Fjord

Ringkøbing-Skjern Kommune har konstateret, at skarv er foreslået tilføjet som udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområdet Ringkøbing Fjord (F43). Den er tilføjet fordi Miljøstyrelsen vurderer, at arten som trækfugl opholder sig i området i internationalt betydende antal. Laks er på udpegningsgrundlaget for habitatområdet Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen (H62) samt Skjern Å (H61). Skjern Å-laksen er en genetisk unik bestand for Skjern Å, og den findes kun i Skjern Å. Derfor er der gennem flere årtier gjort et

kæmpemæssigt arbejde for at beskytte Skjern Å-laksen og ophjælpe bestanden gennem projekter med vandløbsrestaurering, opdrætsarbejde mv. Problemstillingen opstår, fordi det er dokumenteret, at skarven spiser en væsentlig del af de udtrækkende smolt af Skjern Å-laks. Derfor er der iværksat et reguleringsprojekt i Skjern Å og Ringkøbing Fjord, hvor jægere bortskyder skarv med henblik på at reduceret antallet af skarv og påvirkningen af Skjern Å-laksen. Skarven er ligeledes problematisk i forhold til andre fiskebestande bl.a. stallingen, hvor bestanden er truet som følge af prædation fra skarv. Hvis skarv som trækfugl opnår den særlige beskyttelse, som Miljøstyrelsen foreslår, vil det potentielt kunne få betydning for mulighederne for at regulere skarv og sikre bestanden af Skjern Å-laks samt andre fiskebestande herunder stallingen.

Danmarks Sportsfiskerforbund antager, at det er 1 %-kriteriet, der er anvendt i Ringkøbing Fjord i forhold til skarv. Antallet af skarver i Europa i 2014 - når alle aldersklasser tælles med, og når bestanden i Østeuropa inkluderes - er 2.258.400 individer i følge denne kilde (F. Kohl. Cormorants in Europe, Development of Breeding Pairs. Total Population. Trends per Country - EN Sept 2015. Kilden er vedhæftet høringsvaret). I følge samme kilde er bestanden i Vesteuropa opgjort til i 2014 at udgøre cirka 1.6 millioner individer. Siden 2014 er den totale bestand sandsynligvis øget på grund af milde vintre og større populationer i Sverige og Finland og muligvis i andre lande omkring Østersøen. Spørgsmål: Hvis vi antager, at kildens vurderinger af antallet af fugle holder, så bør der opholde sig mindst mellem 16.000 og 22.560 skarver i Ringkøbing Fjord i trækperioden, for at 1%-kriteriet er opfyldt. Er der virkelig så mange fugle i fjorden i løbet af sensommer-efterår? Hvis I mener, at kilden tager fejl med hensyn til skønnet af antallet af skarver i Europa, så vil vi meget gerne høre jeres bud. Afrunding: Selv om det ikke er relevant for denne høring, så vil vi alligevel her nævne, at vi håber, at en eventuel udpegning af skarv i Ringkøbing Fjord ikke vil medføre begrænsninger i mulighederne for at regulere skarv i området. Det er veldokumenteret, at smoltudtrækket af den rødlistede habitatart laks er reduceret markant som følge af skarvprædation. Skarven påvirker også laksen i livsstadiet fra yngel til smolt, så påvirkningen er reelt større, end undersøgelserne viser. Og arter som ørred og stalling, der næsten er udryddet i dele af åsystemet, tåler næppe en større prædation fra skarven. Det bør også huskes, at prædationen har fået de ovennævnte konsekvenser på trods af en stor og målrettet indsats i forvaltningen af skarv fra Naturstyrelse, kommuner samt sportsfiskere og jægere. Eventuelle begrænsninger i de nuværende og i forhold til fremtidige muligheder for at kunne regulere skarv vil kunne få dramatiske følger for de nævnte fiskearter og sandsynligvis andre arter, som vi ikke kender tilstanden for.

Naturstyrelsen foreslår, at MSTs tilføjelse af skarv som trækgæst bør samtænkes med forvaltningsplan for skarv og oplyser, at udpegningen af fuglebeskyttelsesområder for skarv tidligere er koordineret med revision af skarvforvaltningsplanen. I Ringkøbing Fjord opfyldte skarv 1 % kriteriet, men arten blev ikke udpeget, da forvaltningsplanen giver mulighed for omfattende bekæmpelse af skarv i området.

Skjern Å Sammenslutningen oplyser, at Ringkøbing Fjord er en meget væsentlig trækrute for Skjern Å laksen. Dette gælder såvel smoltens vandring mod havet, og de voksne laks vandring til gydepladserne. Det bekymrer Skjern Å Sammenslutningen (SÅS) at skarven er tilføjet som habitat art for Ringkøbing Fjord. Vi antager, at Miljøstyrelsens faglige kriterier for udpegningen er i orden. Dog undre det, at der skulle være skulle være mere end en procent af bestanden i Ringkøbing Fjord, hvis den samlede bestand alene i Vesteuropa er på 1,6 millioner skarv. Skarven udgør en stor trussel for en række fiskearter i Skjern Å

systemet, hvilket er godt dokumenteret i en række videnskabelige undersøgelser. Laksen er den fiskeart som klarer sig bedst, på trods af at skarven præderer ca. 50 % af de udtrækkende smolt. Dertil kommer et ukendt antal yngel i løbet af vinteren i å-systemet. Også dette er dokumenteret gennem fund af CWT mærker ved natterast. Man må således antage, at målet om en stor selvreproducerende laksebestand havde været opfyldt, hvis skarvens prædation havde været på et mere naturligt niveau. Ørred bestanden i Skjern Å er meget lille, og kun meget få vandløb lever op til målsætningerne i vandplanerne. Det til trods for store indsats fra SÅS og kommunernes side i form af restaureringer og øvrige vandløbsforbedrende tiltag. Antageligvis er der investeret et trecifret million beløb. Endelig er stallingen ekstremt truet, og vi vurderer at bestanden er reduceret med 99 %. I Storå systemet vurderer DTU Aqua at stallingen er udryddet. Vi frygter, at dette også kommer til at ske i Skjern Å systemet med den nuværende bestand af skarv i Ringkøbing Fjord og Skjern Å. Skjern Å Sammenslutningen kræver derfor, at indføring af skarv som habitatart i Ringkøbing Fjord ikke får nogen indflydelse på reguleringsmulighederne, det være sig både i forhold til ynglebestanden og bestanden af trækkende fugle.

DOF ønsker, at grågås og mosehornugle og almindelig ryle opretholdes på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at den aktive forvaltning ikke har været tilstrækkelig. Fiskeørn ønskes opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med at arten har en vigtig forekomst, og at DOF er uenig i, at kriteriet for rovfugle er hævet til 10 individer tilstede i området samtidigt. Splitterne ønskes opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at arten er ynglefugl.

Miljøstyrelsens svar:

Grågås, fiskeørn, mosehornugle og almindelig ryle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Splitterne er allerede på områdets udpegningsgrundlag som ynglefugl. Det er en fejl, at den i høringsmaterialet er anført som en art, der udtages. Tilsvarende er det en fejl, at pomeransfugl ifølge høringsmaterialet udtages som trækfugl. Fuglene opholder sig i vid udstrækning inden for området. Fejlen skyldes, at IBA søgningen i DOFbasen ikke inkluderer fuglebeskyttelsesområdet i sin fulde udstrækning.

Miljøstyrelsen foreslår skarv tilføjet udpegningsgrundlaget for F 43, fordi DCE's optællinger viser, at artens forekomster i træk- og vinterperioden opfylder styrelsens faglige kriterier. Tilføjelse af skarv som trækfugl vurderes ikke at ændre på muligheden for fortsat at kunne regulere arten i området, så længe reguleringen ikke forhindrer arten i at opnå eller opretholde en gunstig bevaringsstatus. Miljøstyrelsen finder, at der skal meget tungtvejende grunde til at fravige styrelsens faglige kriterier og styrelsen opretholder derfor sin indstilling om, at skarv tilføjes udpegningsgrundlaget for F 43 som trækfugl.

F44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Hedensted Kommune oplyser, at området er pt udpeget med rørhøg og isfugl som grundlag. Med Miljøstyrelsens forslag til opdateret udpegningsgrundlag for Natura 2000, foreslås blåhals tilføjet udpegningsgrundlaget og isfugl forslås fjernet fra udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. Iflg. DOFbasen er der 2008-2018 indberettet observationer af 1-4 isfugle i Uldum Kær i maj-juni måned, dvs. i yngeltiden. Blandt bemærkninger til observationerne er, at en isfugl blev set med føde i næbbet (2008), hvilket er et sikkert tegn på fodring af unger. Store områder i Uldum Kær, især potentielle ynglesteder, er ikke tilgængelige for fugleentusiaster, der indberetter i DOFbasen. Derfor må indberetningerne i basen ses som et lille indblik i, hvad der findes af isfugle i Uldum kær. Egentlige redehuller vil være svære/umulige at konstatere pga. manglende tilgængelighed. Hedensted Kommune vurderer, at det er sandsynligt, at isfugl har ynglet i Uldum Kær-området inden for de i kriterierne angivne år: 2004-2017. Derfor vurderes, at det ikke vil være rigtigt, at fjerne isfugl fra udpegningsgrundlaget for F 44.

DOF ønsker isfugl opretholdt på udpegningsgrundlaget under henvisning til en lang række observationer i DOFbasen. Foreningen vurderer herudfra, at arten fortsat yngler i området. DOF nævner herudover at overvågningen er sporadisk og at der ingen aktiv forvaltning er for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Hedensted Kommune og DOF vurderer, at isfugl fortsat yngler i Uldum Kær og henviser til observationsmateriale i DOFbasen med flere registreringer i artens yngletid, herunder et sikkert ynglefund i 2008. Miljøstyrelsen accepterer kommunens og DOFs faglige dokumentation, hvorved isfugl opretholdes på områdets udpegningsgrundlag.

F47 Lillebælt

Middelfart Kommune finder sammen med andre partnere bag Better BirdLIFE, at det er u hensigtsmæssigt, at der fjernes arter fra udpegningsgrundlaget for en række fuglebeskyttelsesområder, når der samtidig sker en aktiv forvaltningsindsats for selvsamme arter med støtte fra EU's LIFE-midler. I F47 drejer det sig om toppet skallesluger, engsnarre, brushane og mosehornugle. Det bemærkes, at Better BirdLIFE først afsluttes i 2025. og da reaktionstiden for nogle fuglearter kan være længere, anbefaler projektets partnere, at vurderingen af projektets berørte arter udskydes til tidligst 2030. Det bemærkes yderligere, at der i kriterierne for at fjerne habitatarter indgår en undtagelse for så vidt, at den tredje overvågningsperiode ikke er afsluttet. Denne undtagelse kan også tages i betragtning i vurderingen af fuglearter. Arterne har i øvrigt været omfattet af konkrete retningslinjer i Natura 2000-planerne for fuglebeskyttelsesområderne i den seneste Natura 2000-planperiode og tidligere, hvilket er årsag til, at Better BirdLIFE er blevet iværksat. Miljøstyrelsen har tidligere anbefalet projektet over for EU Kommissionen og begrundet det med at indsatserne vil medvirke til at opfylde forpligtelserne i de relevante Natura 2000-planer. Projekter, der støttes, skal medvirke til at gennemføre EU's naturbeskyttelsesdirektiver og bremse nedgangen i biologisk mangfoldighed. Det fremgår af Miljøstyrelsens fejlrettelser, at der fejlagtigt er foreslået fjernelse af

habitatarter, som indgår i LIFE-projekter. Denne praksis bør også være gældende for fuglearter og således for arterne omfattet af Better BirdLIFE. Endelig nævnes det, at AfterLIFE-planer løber yderligere 5 år efter projektets afslutning, samt at plejeplaner, der skal indarbejdes direkte i Natura 2000-planerne, fortsætter og konsoliderer forvaltningsindsatserne.

DOF ønsker hvinand, toppet skallesluger, engsnarre, mosehornugle og brushane opretholdt på udpegningsgrundlaget og fremfører følgende argumenter herfor: Hvinand: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten i området (fx regulering af jagt og anden forstyrrelse - herunder i fældningstiden toppet skallesluger: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten i området (fx regulering af forstyrrelse - herunder i fældningstiden). Mosehornugle: Et sandsynligt ynglepar i 2011 (NOVANA). Brushane, Engsnarre og Mosehornugle: Der er ikke sket aktiv forvaltning for disse arter i området. Der er derfor ikke grundlag for at fjerne arterne fra udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har generelt vurderet, at arter som indgår i LIFE-projekter ikke kan udtages fra et udpegningsgrundlag, også selvom forekomsterne ikke længere opfylder styrelsens kriterier, fordi EU LIFE forpligter modtageren til at opretholde indfrieede mål og indsatser 10-15 år efter, at et LIFE-projekt er afsluttet. Miljøstyrelsen accepterer derfor Middelfart Kommune og projekt Better BirdLIFE's argumenter og tiltræder følgelig, at de omfattede fuglearter (toppet skallesluger, engsnarre, brushane og mosehornugle) fortsat opretholdes på udpegningsgrundlaget foreløbigt til 2030.

Hvad angår hvinand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F50 Kallesmærsk Hede og Grærup Langsø

DOF ønsker, at hedehøg og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne. DOF ønsker herudover dværgterne (Y) tilføjet udpegningsgrundlaget uden nærmere begrundelse.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen erkender, at dværgterne opfylder F1 kriteriet som ynglefugl i området. Styrelsen accepterer derfor, at arten tilføjes områdets udpegningsgrundlag som ny ynglefugl.

Hedehøg og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F51 Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb

DOF ønsker, at hvid Stork forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten i landet.

Miljøstyrelsens svar:

Hvid stork, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F52 Mandø

DOF ønsker vandrefalk opretholdt på udpegningsgrundlaget begrundet med, at arten har en vigtig forekomst.

Miljøstyrelsens svar:

Vandrefalk, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F55 Skallingen og Langli

DOF ønsker pibeand opretholdt på udpegningsgrundlaget med henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten, der jages i området (også på de statsejede arealer).

Miljøstyrelsens svar:

Pibeand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget.

Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F56 Fiilsø

DOF ønsker, at hedehøg forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at der ikke er sket aktiv forvaltning for hedehøgen. DOF ønsker herudover blåhals og hedelærke tilføjet udpegningsgrundlaget som nye ynglefugle uden nærmere begrundelse.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er enig med DOF i, at der foreligger observationsmateriale som dokumenterer, at blåhals og hedelærke er nye ynglefugle i området. Arterne fremgår ved en fejl ikke af høringsmaterialet. Miljøstyrelsen er derfor enig i, at blåhals og hedelærke skal tilføjes områdets udpegningsgrundlag som nye ynglefuglearter.

Hedehøg, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F57 Vadehavet

DOF ønsker hvidbrystet præstekrave, dværgmåge (trækfugl), sandterne og splitterne opretholdt på områdets udpegningsgrundlag med følgende begrundelser: Hvidbrystet Præstekrave: Vigtig forekomst i området også efter yngletiden. Dette skal tages i betragtning. Dværgmåge: Arten har en vigtig forekomst. Splitterne: Vadehavet er et meget vigtigt fourageringsområde for arten - både når de yngler på Langli og raster i området under trækket. Sandterne: Vadehavet er en meget vigtig del af artens forekomstområde i Danmark. Dette skal tages i betragtning.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er enig i, at splitterne skal tilføjes udpegningsgrundlaget som ny trækfugl. Ved en fejl fremgår det ikke af høringsmaterialet, at pibeand (F3a) og dværgmåge (F2c) er opretholdt på områdets udpegningsgrundlag som trækfugle og hvidbrystet præstekrave (F1) som ynglefugl. Disse 3 arter forbliver således på udpegningsgrundlaget for F 57 i de nævnte kategorier.

Hvad angår hvidbrystet præstekrave som trækfugl, splitterne som ynglefugl samt sandterne som ynglefugl som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at

udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F58 Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark

DOF ønsker, at rørhøg, tinksmed og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne. Også havørn ønsker DOF opretholdt på udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at selv om arten har reden lige uden for området, så er denne SPA helt afgørende for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Havørn, rørhøg, tinksmed og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen

DOF ønsker, at hvid stork og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne i området. Herudover ønsker DOF hvidbrystet præstekrave og klyde tilføjet udpegningsgrundlaget, med begrundelsen at begge har en vigtig forekomst.

Miljøstyrelsens svar:

Ved en fejl fremgår det ikke af høringsmaterialet, at hvidbrystet præstekrave (som ynglefugl) og klyde (som trækfugle) af Miljøstyrelsen er opretholdt på områdets udpegningsgrundlag.

Hvad angår hvid stork og mosehornugle som ynglefugle samt hvidbrystet præstekrave som trækfugl, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F61 Kongens Mose og Draved Skov

DOF ønsker, at sortterne og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sortterne og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F62 Tinglev Sø og Mose, Ulvemose og Terkelsbøl Mose

DOF ønsker, at hedehøg forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår hedehøg, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes den indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F63 Sønder Ådal

DOF ønsker, at rørdrum og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår rørdrum og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F64 Flensborg Fjord og Nybøl Nor

DOF ønsker, at hvinand forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten, der jages i området. DOF ønsker desuden havørn tilføjet udpegningsgrundlaget under henvisning til, at et lokalt ynglepar og deres unger fouragerer ofte i dette område.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår hvinand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes den indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Mht. havørn har Miljøstyrelsen af forvaltningsmæssige grunde valgt den tilgang, at ynglefuglearter på udpegningsgrundlaget skal have deres reder placeret inden for et udpeget område, så myndigheden kan tilrettelægge forvaltningen også af redeområdet i Natura 2000 planen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at havørn opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale, og da høringsvaret ej heller rummer dokumentation for, at havørn opfylder styrelsens kriterier, kan arten ikke tilføjes udpegningsgrundlaget på nuværende tidspunkt.

F65 Rømø

DOF ønsker, at sandterne, mosehornugle og splitterne forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sandterne, mosehornugle og splitterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de

indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F66 Lindet Skov, Hønning Mose og Plantage, Lovrup Skov og Skrøp

Naturstyrelsen foreslår at Lovdrup Skov ændres til Lovrup Skov under henvisning til, at den anvendte stavemåde for stednavnet ikke er korrekt.

Miljøstyrelsens svar:

Forslaget om at korrigere stednavnet Lovrup Skov imødekommes, og vil blive indarbejdet i styrelsens nomenklatur og planværktøjer.

F67 Ballum og Husum Enge og Kamper Strandenge

DOF ønsker, at engsnarre, brushane og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne og sangsvane under henvisning til, at arten har en vigtig forekomst.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sangsvane, engsnarre, brushane og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F68 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov

Naturstyrelsen foreslår sortspætte tilføjet under henvisning til, at der er registreret et sortspætte-ynglepar i Rinkenæs Skov afd. 3178: 2019 2 unger, 2018 3 unger, 2017 ingen unger og 2016 3 unger.

Sortspættehullet opdages i 2015 af Per Bangsgaard og fundet verificeres i vinteren 2015/2016 af Hans Christensen.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen har kun forholdt sig til relevante fugledata indsamlet i perioden 2004-2017. De nævnte data om ynglefund af sortspætte i F 68 opfylder ikke styrelsens kriterier, der kræver 5 dokumenterede ynglefremkomster inden for nævnte periode. Da de oplyste data ikke er tilstrækkelige til at opfylde styrelsens kriterier, kan arten ikke tilføjes udpegningsgrundlaget som ny art.

F69 Kogsbøl og Skast Mose

DOF ønsker, at hedehøg, sortterne og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne og ønsker desuden havørn tilføjet udpegningsgrundlaget, da der er et ynglepar

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår hedehøg, sortterne og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F70 Frøslev Mose

DOF ønsker, at engsnarre og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår engsnarre og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Det er op til kommunens og/eller statens skøn som forvaltningsansvarlige myndigheder at fastlægge, hvad der er en tilstrækkelig forvaltning efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

F71 Sydfynske Øhav

Middelfart Kommune finder sammen med andre partnere bag Better BirdLIFE, at der er uhensigtsmæssigt, at der fjernes arter fra udpegningsgrundlaget for en række fuglebeskyttelsesområder, når der samtidig sker en aktiv forvaltningsindsats for selvsamme arter med støtte fra EU's LIFE-midler. I F 71 drejer det sig om brushane. Det bemærkes, at Better BirdLIFE først afsluttes i 2025. og da reaktionstiden for nogle fuglearter kan være længere, anbefaler projektets partnere, at vurderingen af projektets berørte arter udskydes til tidligst 2030. Det bemærkes yderligere, at der i kriterierne for at fjerne habitatarter indgår en undtagelse for så vidt, at den tredje overvågningsperiode ikke er afsluttet. Denne undtagelse kan også tages i betragtning i vurderingen af fuglearter. Arterne har i øvrigt været omfattet af konkrete retningslinjer i Natura 2000-planerne for fuglebeskyttelsesområderne i den seneste Natura 2000-planperiode og tidligere, hvilket er årsag til, at Better BirdLIFE er blevet iværksat. Miljøstyrelsen har tidligere anbefalet projektet over for EU Kommissionen og begrundet det med at indsatserne vil medvirke til at opfylde forpligtelserne i de relevante Natura 2000-planer. Projekter, der støttes, skal medvirke til at gennemføre EU's naturbeskyttelsesdirektiver og bremse nedgangen i biologisk mangfoldighed. Det fremgår af Miljøstyrelsens fejlrettelser, at der fejlagtigt er foreslået fjernelse af habitatarter, som indgår i LIFE-projekter. Denne praksis bør også være gældende for fuglearter og således for arterne omfattet af Better BirdLIFE. Endelig nævnes det, at AfterLIFE-planer løber yderligere 5 år efter projektets afslutning, samt at plejeplaner, der skal indarbejdes direkte i Natura 2000-planerne, fortsætter og konsoliderer forvaltningsindsatserne.

Naturstyrelsen henviser til høringsvar afgivet af projektpartnere i BetterBirdLIFE. Projektet har til formål at forbedre forholdene for bl.a. brushane og styrelsen oplyser, at den hidtidige forvaltningsindsats ikke har været fyldestgørende. Derfor er det næppe hensigtsmæssigt, at MST foreslår brushane fjernet fra udpegningsgrundlaget.

DOF ønsker, at havørn forbliver på udpegningsgrundlaget både som yngle og trækfugl med følgende begrundelse: Havørn yngler med flere par meget tæt på området, og Det Sydfynske Øhav er meget vigtigt fouragerings- og rasteområde for disse par med deres unger. Også uden for yngletiden er området vigtigt for arten, som det er vanskeligt at optælle samtidig i hele området. DOF ønsker desuden, at brushane forbliver på udpegningsgrundlaget, begrundet med at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten. DOF ønsker endelig rovterne tilføjet som ny art til udpegningsgrundlaget begrundet med, at arten har en vigtig yngleforekomst med 1-2 ynglepar næsten hvert år siden 2012.

Miljøstyrelsens svar:

Der henvises til styrelsens tidligere svar på høringsvar fra projekt Better BirdLIFE (F 47 Lille Bælt). Miljøstyrelsen har generelt vurderet, at arter som indgår i LIFE-projekter ikke kan udtages fra et udpegningsgrundlag, også selvom forekomsterne ikke længere opfylder styrelsens kriterier, fordi EU LIFE

forpligter modtageren til at opretholde indfrieede mål og indsatser 10-15 år efter, at et LIFE-projekt er afsluttet. Miljøstyrelsen tiltræder følgelig, at den omfattede art (brushane) fortsat opretholdes på udpegningsgrundlaget for F 71 foreløbigt til 2030.

Vedrørende havørn (T) så har Miljøstyrelsen genbesøgt datagrundlaget, og har i den forbindelse godkendt ønsket om at beholde arten på udpegningsgrundlaget som trækfugl, da arten lever op til kriteriet for den pågældende art i området. Hvad angår havørn (Y), som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at rovterne opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale og da der i høringsvaret ikke er fremlagt nye, sikre data som dokumentation for, at arten opfylder styrelsens kriterier, kan Miljøstyrelsen ikke optage arten som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget.

F72 Marstal Bugt og den sydlige del af Langeland

Middelfart Kommune finder sammen med andre partnere bag projekt Better BirdLIFE, at målarten brushane bør tilføjes til udpegningsgrundlaget for F 72. Ifølge kommunens projektleder, er der i dette LIFE projekt udført målrettet pleje mod at forbedre arens levesteder på lokaliteterne Tryggelev, Nørreballe og Salme nor. Miljøstyrelsen har tidligere anbefalet projektet over for EU Kommissionen og begrundet det med at indsatserne vil medvirke til at opfylde forpligtelserne i de relevante Natura 2000-planer. Projekter, der støttes, skal medvirke til at gennemføre EU's naturbeskyttelsesdirektiver og bremse nedgangen i biologisk mangfoldighed. AfterLIFE-planer løber yderligere 5 år efter projektets afslutning, og der udtrykkes en forventning om, at man i Natura 2000-planerne, fortsætter og konsoliderer forvaltningsindsatserne

DOF ønsker, at havørn og fiskeørn forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn yngler med flere par meget tæt på området, og området er meget vigtigt fouragerings- og rasteområde for disse par med deres unger. Fiskeørn: Vigtig forekomst med et stort antal skiftende fugle gennem august-september.

Miljøstyrelsens svar:

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at brushane opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale. Da artens

forekomst i det nævnte område heller ikke dokumenteres i høringsvaret, kan Miljøstyrelsen ikke optage arten som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget.

Hvad angår havørn og fiskeørn som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes begge arter indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F75 Odense Fjord

Danmarks Naturfredningsforening, Odense afdeling oplyser, at der forekommer 10 havørne eller flere, når der er flest og henviser til optællinger udført af Kurt Due Johansen. Havørnen bør således ikke fjernes fra udpegningsgrundlaget. Sydlig blåhals har ynglet i Natura 2000 området Odense Fjord fast siden 2013 med 4-7 par og bør således tilføjes udpegningsgrundlaget.

DOF ønsker, at havørn forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn yngler med flere par meget tæt på området, og fjordområdet er meget vigtigt fouragerings- og rasteområde for disse par med deres unger. DOF ønsker herudover blåhals tilføjet udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at arten nu er fast ynglefugl (6 par på to lokaliteter).

Miljøstyrelsen svar

Hvad angår havørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes den indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at blåhals opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale og da der i høringsvaret ikke er fremlagt nye, sikre data som dokumentation for, at arten opfylder styrelsens kriterier, kan Miljøstyrelsen ikke optage arten som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget.

F76 Æbelø og kysten ved Nærá

DOF ønsker, at mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelse: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten. Grundlaget for at fjerne arten er dermed ikke opfyldt.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes den indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F 77 Havet mellem Hindsholm og Romsø samt Romsø

DOF foreslår havørn tilføjet som ny ynglefugl til F 77 under henvisning til, at et lokalt ynglepar ofte fouragerer i dette område.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen er opmærksom på, at havørn har ynglet på Romsø i perioden 2015 til 2018. Dette er imidlertid ikke tilstrækkeligt til, at forekomsten opfylder styrelsens kriterier inden for undersøgelsesperioden. Miljøstyrelsen kan derfor ikke tiltræde den foreslåede ændring.

F78 Arreskov Sø

DOF ønsker, at havørn, troland og fjordterne forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn yngler meget tæt på området, og området er meget vigtigt fouragerings- og rasteområde for disse havørne og deres unger. Troland: Bør ikke udtages, da der ikke er sket forvaltning for arten. Fjordterne: Fortsat potentiel ynglefugl, men manglende forvaltning er årsagen til at yngleøen er tilvokset.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår havørn, troland og fjordterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes de indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F82 Bøtø Nor

DOF ønsker, at engsnarre forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår engsnarre, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F83 Kyststrækningen v. Hyllekrog-Rødsand

DOF ønsker, at skarv og blichøne forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Skarv: Arten har været i markant tilbagegang på grund af regulering og efterstræbelse. Det har også berørt dette område. Det er derfor juridisk uholdbart at udtage arten fra udpegningsgrundlaget med henvisning til vigende antal. Blichøne: Arten er i markant tilbagegang, og der er ikke sket aktiv forvaltning til fordel for arten, der fx jages aktivt en stor del af året - også i dette område. DOF ønsker herudover rovterne tilføjet udpegningsgrundlaget som ny ynglefugl med begrundelsen, at arten i årene 2015 og 2017-2019 har ynglet på Fugleholm, Rødsand med minimum 1 par. Der er ingen viden om den ynglede på Rødsand i året 2016.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår skarv og blichøne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Det har ikke været muligt for Miljøstyrelsen at finde dokumentation for, at rovterne opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale og de i høringsvaret oplyste data er ikke tilstrækkelige til, at arten opfylder styrelsens kriterier. Miljøstyrelsen kan derfor ikke tiltræde at arten skal tilføjes udpegningsgrundlaget.

F84 Ulvsund, Grønsund og Fanefjord

DCE Aarhus Universitet påpeger, at stednavnet Farø Fjord i områdets navngivning er forkert, og skal rettes til Fanefjord.

DOF ønsker, at sangsvane, toppet skallesluger og stor skallesluger forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Sangsvane har vigtig forekomst. Toppet skallesluger og stor skallesluger: Der er ikke sket aktiv forvaltning til fordel for arterne.

Miljøstyrelsens svar:

Forslaget om at korrekturrette stednavnet Fanefjord imødekommes, og vil blive indarbejdet i styrelsens nomenklatur og planværktøjer.

Hvad angår sangsvane, toppet skallesluger og stor skallesluger, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra området udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag

F85 Smålandshavet nord for Lolland

DOF ønsker rovterne tilføjet udpegningsgrundlaget som ny ynglefugl, med begrundelsen, at arten har en vigtig yngleforekomst i området. DOF vedlægger følgende dokumentation for artens forekomst i området: Rovterne har i årene 2016-19 har ynglet på Suderø med 1 par, i 2016-17 på Rågø med 1 par samt i 2019 på Vigsø med 1 par. På sidstnævnte lokalitet muligvis også i 2018.

Miljøstyrelsens svar:

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Styrelsen takker for de af DOF fremsendte oplysninger om registrerede ynglefund i området. Hverken DOFs eller styrelsens tilvejebragte relevante data er imidlertid tilstrækkeligt grundlag for, at rovterne opfylder styrelsens kriterier i det foreliggende datamateriale, idet der kun er oplysning om ynglefund i 4 forskellige år inden for perioden 2004-2019. Ifølge Miljøstyrelsens kriterier kræves imidlertid dokumenteret yngleforekomst i 5 forskellige år inden for perioden. Miljøstyrelsen kan derfor ikke tiltræde, at arten på nuværende tidspunkt kan tilføjes udpegningsgrundlaget som ny ynglefugl.

F86 Guldborgsund

DOF ønsker, at havørn, stor skallesluger og hvinand forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn: Vigtigt fourageringsområde for flere lokale ynglepar og deres unger. Stor Skallesluger: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten. Hvinand: Der er ikke sket aktiv forvaltning, og arten jages i området.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår havørn, stor skallesluger og hvinand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F88 Nakskov Fjord og Inderfjord

Middelfart Kommune finder sammen med andre partnere bag Better BirdLIFE, at der er u hensigtsmæssigt, at der fjernes arter fra udpegningsgrundlaget for en række fuglebeskyttelsesområder, når der samtidig sker en aktiv forvaltningsindsats for selvsamme arter med støtte fra EU's LIFE-midler. I F88 drejer det sig om engryle og splitterne. Det bemærkes, at Better BirdLIFE først afsluttes i 2025, og da reaktionstiden for nogle fuglearter kan være længere, anbefaler projektets partnere, at vurderingen af projektets berørte arter udskydes til tidligst 2030. Det bemærkes yderligere, at der i kriterierne for at fjerne habitatarter indgår en undtagelse for så vidt, at den tredje overvågningsperiode ikke er afsluttet. Denne undtagelse kan også tages i betragtning i vurderingen af fuglearter. Arterne har i øvrigt været omfattet af konkrete retningslinjer i Natura 2000-planerne for fuglebeskyttelsesområderne i den seneste Natura 2000-planperiode og tidligere, hvilket er årsag til, at Better BirdLIFE er blevet iværksat. Miljøstyrelsen har tidligere anbefalet projektet over for EU Kommissionen og begrundet det med at indsatserne vil medvirke til at opfylde forpligtelserne i de relevante Natura 2000-planer. Projekter, der støttes, skal medvirke til at gennemføre EU's naturbeskyttelsesdirektiver og bremse nedgangen i biologisk mangfoldighed. Det fremgår af Miljøstyrelsens fejlrettelser, at der fejlagtigt er foreslået fjernelse af habitatarter, som indgår i LIFE-projekter. Denne praksis bør også være gældende for fuglearter og således for arterne omfattet af Better BirdLIFE. Endelig nævnes det, at AfterLIFE-planer løber yderligere 5 år efter projektets afslutning, samt at plejeplaner, der skal indarbejdes direkte i Natura 2000-planerne, fortsætter og konsoliderer forvaltningsindsatserne.

DOF ønsker at havørn, engryle og splitterne forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Havørn: Flere par yngler tæt på området, og området er meget vigtigt fouragerings- og rasteområde for disse par med deres unger. Splitterne: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten. Selv når arten ikke yngler i området, er området et meget vigtigt raste- og fourageringsområde for arten. Engryle: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten.

Miljøstyrelsens svar:

Der henvises til styrelsens tidligere svar på hørings svar fra projekt Better BirdLIFE (F 47 Lille Bælt og F 71 Sydfynske Øhav). Miljøstyrelsen har generelt vurderet, at arter som indgår i LIFE-projekter ikke kan udtages fra et udpegningsgrundlag, også selvom forekomsterne ikke længere opfylder styrelsens kriterier, fordi EU LIFE forpligter modtageren til at opretholde indfrieede mål og indsats 10-15 år efter, at et LIFE-projekt er afsluttet. Miljøstyrelsen tiltræder følgelig, at de omfattede fuglearter (engryle og splitterne) fortsat opretholdes på udpegningsgrundlaget for F 88 foreløbigt til 2030.

Vedrørende havørn (som trækfugl) så har Miljøstyrelsen genbesøgt datagrundlaget, og har i den forbindelse godkendt ønsket om at beholde arten på udpegningsgrundlaget som trækfugl, da arten lever op til kriteriet for den pågældende art i området.

F89 Præstø Fjord, Ulvshale, Nyord og Jungshoved Nor

DOF ønsker, at skarv, pibesvane, toppet skallesluger og vandrefalk forbliver på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Skarv har været i markant tilbagegang på grund af regulering og efterstræbelse. Pibesvane da der ikke er sket aktiv forvaltning for arten i området. Arten har været i markant tilbagegang, og der er absolut ikke brug for at fjerne den fra nogen områder under. Toppet Skallesluger da der ikke er sket aktiv forvaltning for arten, der har været i tilbagegang mange steder. Vandrefalk med henvisning til, at arten har en vigtig forekomst både for trækfugle og for lokale ynglepar og deres unger.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår skarv, pibesvane, toppet skallesluger og vandrefalk, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F90 Klinteskoven

DOF ønsker, at vandrefalk og høgesanger forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at vandrefalk har en vigtig forekomst året rundt og at der ikke er sket en aktiv forvaltning for høgesanger.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår vandrefalk og høgesanger, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F91 Holmegårds Mose og Porsmose

En større lodsejer mener, at det er forkert at fjerne havørn, mosehornugle og sangsvane fra udpegningsgrundlaget. Fuglene observeres jævnligt i området. Mosehornugle er observeret medio

september og igen 1. november (2019) i Godsets fold og Bagerste Huk (Petersminde Engene). Havørnen yngler formentlig i den østlige del af området. Havørnen ses jævnligt i Holmegaard Moses nordlige del og er løbende blevet konstateret i løbet af efteråret 2019. Det er ligeledes et spørgsmål, om det er korrekt at fjerne sangsvanerne, da der er betydelig forekomst af disse omkring Petersminde Engene og på markerne umiddelbart nord for Holme Olstrup.

DOF ønsker, at sangsvane og havørn forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at sangsvane er bilag 1 art og har en vigtig forekomst. Mht. havørn begrundes DOF ønsket med at området er et vigtigt fourageringsområde for lokale ynglefugle og deres unge.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår havørn, mosehornugle og sangsvane, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F93 Tystrup-Bavelse Sø

DOF ønsker, at kongeørn forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der er tale om artens vigtigste raste- og fourageringsområde uden for ynglepladserne i Nordjylland samt, at det er en bilag 1 art, som Danmark skal udpege beskyttelsesområder for.

DOF ønsker klyde tilføjet til udpegningsgrundlaget med begrundelsen, at klyde fra og med 2012 har ynglet næsten årligt på Rejnstrup Holme, fra hvilket år der er opbygget en egentlig koloni, som især har fået succes i forlængelse af udhegningen af terneholmen (og formentlig også øget regulering af ræv og mink). DOF vedlægger data om ynglefremkomst i 7 ud af 8 år 2012 - 2019.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår kongeørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Fuglebeskyttelsesdirektivet pålægger mere generelt medlemslandene at udpege beskyttede områder for væsentlige forekomster af ynglefugle på bilag 1 såvel som regelmæssigt tilbagevendende forekomster af trækfugle. Det er op til medlemslandets faglige skøn og vurdering, hvor der konkret skal udpeges konkrete beskyttede områder. De danske myndigheder vurderer ikke, at fuglebeskyttelsesdirektivet stiller krav om udpegningsaf et beskyttelsesområde for enhver forekomst af bilag 1- arter i Danmark.

Miljøstyrelsen finder, at der er fremlagt tilstrækkelig dokumentation for, at klyde opfylder styrelsens kriterier og arten tilføjes derfor som ny ynglefugl på udpegningsgrundlaget for F 93.

F94 Sejerø Bugt og Nekselø

DOF ønsker, at engsnarre forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne og der er tale om en bilag 1 art. Herudover ønsker DOF dværgterne tilføje udpegningsgrundlaget, med begrundelsen, at arten har en vigtig forekomst i området.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår engsnarre, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Ved en fejl fremgår dværgterne ikke af høringsmaterialet som en ny art der tilføjes udpegningsgrundlaget. Miljøstyrelsen er enig i, at arten som ynglefugl i området opfylder styrelsens kriterier og derfor tilføjes den udpegningsgrundlaget for F 94 som ny ynglefugl.

F95 Skælskør Nor, Skælskør Fjord og Gammelsø

DOF ønsker, at sangsvane forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten og der er tale om en bilag 1 art. DOF ønsker herudover stor kobbersnepe tilføjet udpegningsgrundlaget med den begrundelse, at arten har en vigtig yngleforekomst.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sangsvane, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen er enig i, at der er i DOFbasen er dokumentation for årlige yngleforekomster af stor kobbersnepe i F 95 hvert år 2004-2017 og forekomsten opfylder dermed styrelsens kriterier. Disse data er desværre overset i styrelsens bearbejdning. Miljøstyrelsen tilføjer følgelig stor kobbersnepe som ny ynglefugl til områdets udpegningsgrundlag.

F96 Farvandet mellem Skælskør Fjord og Glænø

Omø Beboer- og Grundejerforening henleder Miljøstyrelsens opmærksomhed på at få opdateret udpegningsgrundlaget og udvidet det eksisterende EF-Fuglebeskyttelsesområde med Omø Stålgrunde og tilstødende lavvandede dele af Smålandshavet. Der er i 2014/15 tilvejebragt en omfattende dokumentation af, at der i vinterhalvåret er internationalt betydningsfulde forekomster af rastende vandfugle i dette område af hhv. rødstrubet lom (max. talt 2.541), gråstrubet lappedykker (max. 2.402), edderfugl (max. 220.922), sortænder (max. 16.860) og fløjlsænder (max. 5.921), altså i alt ca. en kvart million vandfugle i området af disse arter. (Dokumentationen findes i rapporten: Omø South Nearshore A/S. Omø Syd kystnær havmøllepark: Teknisk baggrundsrapport. Påvirkninger af trækkende, rastende og ynglende fugle. (Orbicon december 2016)) Det fremgår af høringsmaterialet, at man indstiller, at fløjlsanden fjernes fra udpegningsgrundlaget fra det eksisterende SPA. I lyset af, at vind- og strømforhold er betydende for artens dagsaktuelle forekomster og på grund af artens store tilbagegang gennem de sidste 20 år indstiller vi, at den bevares på udpegningsgrundlaget. Frem for alt skal vi kraftigt opfordre Miljøstyrelsen til snarest at få opdateret datagrundlaget for Omø Stålgrunde-området og få det anmeldt til EU-Kommissionen som en udvidet del af SPA nr. 96. Opfordringen er på linje med de store grønne organisationers henvendelse til den tidligere Energi- Klima- og Forsyningsminister, jf. vedhæftede brev af 13. december 2018 fra Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening samt sidstnævnte forenings henvendelse til den daværende Miljøminister af 4. marts 2019 om at få udpeget Omø Stålgrunde m.v. til EF-Fuglebeskyttelsesområde (brevet er vedhæftet hørings svar).

Agersø Naturcenter S/I henleder Miljøstyrelsens opmærksomhed på at få opdateret udpegningsgrundlaget og udvidet det eksisterende EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 96 med Omø Stålgrunde og tilstødende lavvandede dele af Smålandshavet. Der er i 2014/15 tilvejebragt en omfattende dokumentation af, at der i vinterhalvåret er internationalt betydningsfulde forekomster af rastende vandfugle i dette tilgrænsende område af hhv. rødstrubet lom (max. 2.541), gråstrubet lappedykker (max. 2.402), edderfugl (max. 220.922), sortænder (max. 16.860) og fløjlsænder (max. 5.921), altså i alt ca. en kvart million vandfugle i området af disse fem arter. Dokumentationen findes i rapporten: "Omø South Nearshore A/S. Omø Syd kystnær havmøllepark: Teknisk baggrundsrapport. Påvirkninger af trækkende, rastende og ynglende fugle. Orbicon. December 2016". Det fremgår af høringsmaterialet, at man indstiller, at fløjlsanden fjernes fra udpegningsgrundlaget for det eksisterende SPA. I lyset af, at vind- og strømforhold er betydende for artens dagsaktuelle forekomster og på grund af artens store tilbagegang gennem de sidste 20 år indstiller vi, at den bevares på udpegningsgrundlaget. Frem for alt skal vi kraftigt opfordre Miljøstyrelsen til snarest at få opdateret datagrundlaget for Omø Stålgrunde-området og få det anmeldt til EU-Kommissionen som en udvidet del af SPA 96. Opfordringen er på linje med de store grønne organisationers henvendelse til den tidligere Energi- Klima- og Forsyningsminister, jf. vedhæftede breve af 13. december 2018 fra Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening samt sidstnævnte forenings henvendelse til den daværende Miljøminister af 4. marts 2019 om at få udpeget Omø Stålgrunde m.v. til EF-Fuglebeskyttelsesområde.

Danmarks Jægerforbund henviser til, at det i DCE-rapporten Trækfuglebestande i de danske fuglebeskyttelsesområder, 2004 til 2017 angives, at store forekomster af fløjlsand tidligere er registreret i Farvandet mellem Skælskør Fjord og Glænø i vintre med udbredt isdække. Danmarks Jægerforbund mener

derfor, at fløjlsand bør forblive på udpegningsgrundlaget for F 96. Foreningen mener, at arten opfylder miljøstyrelsens kriterium F4c. Derudover er store forekomster af denne og andre arter registreret i tilgrænsende områder, som ligeledes burde udpeges som fuglebeskyttelses-område.

DOF ønsker, at fløjlsand og mosehornugle forbliver på udpegningsgrundlaget under henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arterne og tilføjer endvidere, at det er et af mosehornuglens vigtigste rasteområder i Østdanmark samt at fløjlsand jages i området. Herudover ønsker DOF engryle opretholdt på udpegningsgrundlaget, med begrundelsen at der formentlig fortsat yngler 0-1 par i Helleholm Vejle samt at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten.

En lodsejer på Agersø oplyser, at han med beklagelse læser forslaget om at fjerne en række fuglearter fra udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. Særligt mosehornuglen, som jeg flere gange har observeret på den sydlige strandeng på Agersø. Desværre tror jeg ikke at arten yngler i området de seneste år. Men de sidste år ser det ud til at mosehornugle er regelmæssig vintergæst i området. Se DOFbasen for mine registreringer. Fjernelse af engryle og mosehornugle som udpegningsynglefugle i området er efter min mening resultat af en kritisabel forvaltning af området. Bl.a. en udbredt praksis med løse hunde på strandengene, som medføre store udfordringer for mange af engfuglene. Borgeren finder ikke, at fugle kan tages af udpegningsgrundlaget, når deres tilbagegang sker som følge af habitatforringelse og dårlig forvaltning.

En lokal borger mener ikke, at fløjlsand skal fjernes fra listen, da den jævnfør EU Fuglebeskyttelsesdirektivet skal beskyttes på dens leve/rasteområder, og bestanden på verdensplan er vigende. Borgeren ønsker desuden vandrefalk tilføjet udpegningsgrundlaget, da arten yngler i området ved Stignæs. Området er også vigtig for trækkende rovfugle og traner både forår og efterår. Der bør laves nye optællinger af både fugletrækket samt ynglende fugle, da datagrundlaget fra DCE er forældet. Borgeren oplyser, at der er lokale ildsjæle, som gerne stiller op som tællere.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår fløjlsand, mosehornugle og engryle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

For at styrelsen kan tilføje vandrefalk som ny ynglefugleart på udpegningsgrundlaget, skal der foreligge dokumentation for, at den opfylder styrelsens kriterier dvs. registrering af yngleforekomst mindst 5 gange i perioden 2004-2017. Data i DOFbasen indgår sammen med andre data i Miljøstyrelsens opdatering af udpegningsgrundlagene. Styrelsen har i foreliggende data ikke fundet den fornødne dokumentation for, at arten opfylder styrelsens kriterier. Miljøstyrelsen kan derfor ikke tilføje vandrefalken til udpegningsgrundlaget. Dagtrækkende fugle danner ikke grundlag for udpegning af

fuglebeskyttelsesområder i Danmark og Miljøstyrelsen har derfor ikke udformet kriterier for denne type fugleforekomster.

F97 Hov Vig

DOF foreslår hedelærke tilføjet udpegningsgrundlaget under henvisning til, at arten ofte yngler i området. Herudover ønsker DOF havørn tilføjet udpegningsgrundlaget med henvisning til, at et lokalt ynglepar og deres unger fouragerer meget i området.

En lokal borger foreslår mellemskarv og rødrygget tornskade tilføjet udpegningsgrundlaget og oplyser, at hedelærke yngler i området - dog ikke altid i Hov Vig, nogle år er det i den umiddelbart tilstødende Ringholm Skov. Han oplyser derudover, at krikand (2225), spidsand (352) og taffeland (690) er registreret med antal over 5 % af den nationale bestand. Endelig foreslår han, at området med fordel kan udvides til også at omfatte Slettemose og Nakke Skov (som er statsejet og udgør et sammenhængende område).

Miljøstyrelsens svar:

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. For at en (rastende) trækfugl skal kunne optages på udpegningsgrundlaget kræves ifølge Miljøstyrelsens kriterier mindst to observationer i perioden 2004-2017, der udgør mindst 1 % af flyway-bestanden. Dette opfylder de nævnte antal af andefugle efter styrelsens vurdering ikke. For mellemskarv kræves i perioden 2004-2017 mindst 5 år med forekomster ≥ 6 % af den nationale ynglebestand. Efter styrelsens vurdering opfylder artens forekomst i F 97 ikke kriteriet. I de datakilder som Miljøstyrelsen har anvendt, findes der ikke dokumentation for, at hedelærke eller rødrygget tornskade opfylder styrelsens kriterier. Da der i høringssvaret ikke er fremlagt nye data som dokumentation for, at arterne opfylder kriterierne, er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at tilføje dem som nye arter til udpegningsgrundlaget.

Overvejelser om evt. udvidelse af eksisterende fuglebeskyttelsesområder eller udpegning af nye er ikke en del af processen vedrørende revision af udpegningsgrundlaget.

F98 Sprogø og Halsskov Rev

DOF ønsker engryle opretholdt på udpegningsgrundlaget med henvisning til, at der ikke er sket aktiv forvaltning for arten. Grundlaget for at fjerne arten er derfor ikke opfyldt. DOF foreslår herudover stor kobbersnepe tilføjet udpegningsgrundlaget med henvisning til at denne art har en vigtig yngleforekomst i området.

Miljøstyrelsens svar:

Det er en fejl i høringsmaterialet, at engryle står opført som om arten udtages fra områdets udpegningsgrundlag. Arten har nemlig aldrig været på områdets udpegningsgrundlag. Selvom Miljøstyrelsen er bekendt med enkelte registreringer af engryle som mulige ynglefugle i området, er observationsmaterialet ikke tilstrækkeligt til opfyldte styrelsens kriterier.

Den udførte revision af udpegningsgrundlaget er baseret på et meget omfattende datamateriale, der både består af data indsamlet i den statslige naturovervågning (NOVANA) i perioden 2004 til 2017 og andre kilder herunder kvalitetssikrede data i DOFbasen. Miljøstyrelsen har ikke kunnet finde dokumentation for, at stor kobbersnepe opfylder styrelsens kriterier som ynglefugl. Da der i høringssvaret ikke er fremlagt nye data som dokumentation for, at arten opfylder kriterierne, er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at tilføje hverken stor kobbersnepe eller engryle som nye arter til udpegningsgrundlaget for F 98.

F99 Saltbæk Vig

DOF ønsker sangsvane, krikand og klyde opretholdt på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Sangsvane: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten (bilag 1-art). Klyde: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten. Krikand: Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten, der tilmed jages i området.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sangsvane, krikand og klyde, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F100 Tissø, Åmose og Hallenslev Mose

DOF ønsker fiskeørn opretholdt på udpegningsgrundlaget og henviser til, at området er en vigtig rastelokalitet for fiskeørn efter yngletiden og oplyser, at arten kun er sporadisk overvåget. Der er ikke sket aktiv forvaltning for arten (fx sikring af redetræer).

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår fiskeørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at krikand ved en fejl er nævnt i høringsmaterialet som trækfugl (uden ændring) på udpegningsgrundlaget. Det er en fejl, da arten ikke tidligere har været på områdets udpegningsgrundlag. Krikand udtages derfor fra områdets udpegningsgrundlag i den endelige version af udpegningsgrundlaget.

F101 Søer ved Bregentved og Gisselfeld

DOF ønsker grågås og troldand opretholdt på udpegningsgrundlaget med henvisning til, at der ingen aktiv forvaltning er for arterne, der tilmed jages intensivt i området.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår grågås og troldand, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F102 Havet mellem Korshage og Hundested

DOF ønsker hvinand, toppet skallesluger, stor skallesluger og mosehornugle opretholdt på områdets udpegningsgrundlag med følgende begrundelser: Hvinand: Ingen aktiv forvaltning for arten, der jages kraftigt i området. Toppet Skallesluger: Ingen aktiv forvaltning for arten. Stor Skallesluger: Ingen aktiv forvaltning for arten. Mosehornugle: Ingen aktiv forvaltning for arten, der træffes regelmæssigt i træksæsonen og ikke er specielt eftersøgt. De anførte tal er minimums antal fugle, der har været oppe og flyve samtidigt. DOF formoder at der kan raste en del flere pr dag end de anførte tal. I løbet af en sæson er der registreret op til 46 fugle. DOF foreslår herudover sortand tilføjet udpegningsgrundlaget og bemærker, at området huser en vigtig forekomst på over 10.000 individer og at arten påvirkes kraftigt af motorbådsjagt. Endelig oplyser DOF, at sortspætte kun forekommer uregelmæssigt inden for den nuværende afgrænsning.

En borger (Lasse Braae) oplyser om mosehornugle, at der i 2004-13 er registreret i alt 11 obs. af 4-6 individer, og bemærker, at arten træffes regelmæssigt i træksæsonen, og ikke er specielt eftersøgt. De anførte tal er minimums tal og vedrører fugle, der har været oppe og flyve samtidigt. Der kan formodentlig raste en del flere pr dag end de anførte tal. I løbet af en sæson er der registreret op til 46 fugle. Borgeren bemærker, at ældre oplysninger om trækfugle som toppet skallesluger og stor skallesluger er fra isvintre, som der ikke har været nogen af i den anførte periode og tilføjer, at mange arter fordrives fra området pga. af jagt.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår hvinand, toppet skallesluger, stor skallesluger og mosehornugle, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

I de datakilder som Miljøstyrelsen har anvendt, herunder Novana-overvågning og DOFbasen, findes der ikke dokumentation for, at sortand opfylder styrelsens kriterier som trækfugl i F 102. Da der i høringssvaret ikke er fremlagt nye data som dokumentation for at arten gør det, kan Miljøstyrelsen ikke tiltræde ønsket om, at sortand tilføjes udpegningsgrundlaget som ny trækfugl.

Det er en fejl, at sortspætte ifølge høringmaterialet tilføjes udpegningsgrundlaget. Arten yngler uden for afgrænsningen af det udpegede område. Sortspætte slettes derfor som del af udpegningsgrundlaget.

F103 Gammel Havdrup Mose

Roskilde kommune oplyser, at Roskilde og Solrød kommuner årligt overvåger ynglefuglene i fuglebeskyttelsesområdet. Før 2007 blev overvågningen foretaget af Roskilde Amt. Der findes derfor et omfattende datamateriale med en lang tidsserie. Roskilde Kommune stiller gerne materialet til rådighed for Miljøstyrelsen. Roskilde kommune finder det relevant at tilføje rørdrum til udpegningsgrundlaget, da arten de seneste 5 år er fundet ynglende i Gammel Havdrup Mose og siden årtusindskiftet både har optrådt ynglende eller rastende i mosen (der står dog i materialet, at der ikke sker en ændring, men rørdrum har ikke hidtil været på udpegningsgrundlaget).

Roskilde kommune finder det også relevant at fjerne sorterne fra udpegningsgrundlaget, da sortternen ikke med sikkerhed har ynglet i området siden 1980.

Solrød kommune oplyser, at det nuværende udpegningsgrundlag i høringforslaget er angivet forkert og oplyser, at det korrekte udpegningsgrundlag er ynglende sorterne og ynglende rørhøg. Rørdrum har ikke tidligere været en del af udpegningsgrundlaget og rørhøgen er i det nuværende udpegningsgrundlag registeret som ynglefugl. Solrød kommune bemærker at det biologisk set er fornuftigt nok at fjerne sorterne fra udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet, fordi sortternen ikke har ynglet i moserne siden 1980'erne. Solrød Kommune har derfor ikke indvendinger imod udtagningen af sortternen fra udpegningsgrundlaget. Kommunen bemærker videre, at tilføjelse af rørdrum til udpegningsgrundlaget er fornuftig og oplyser, at rørdrum har ynglet i Gl. Havdrup Mose næsten konstant siden 2010. Kommunen oplyser, at Solrød og Roskilde Kommuner foretager overvågning af fuglene i Ramsødalen, herunder Gl. Havdrup Mose og henviser til at forslag til seneste overvågningsrapport er vedlagt som bilag.

DOF mener det vil være meget problematisk, hvis sorterne fjernes fra udpegningsgrundlaget og henviser til, at der ikke er sket tilstrækkelig aktiv forvaltning for arten som ellers rådgivet om, fx renere vand og tilvejebringelse af redesteder, som nu afprøvet med succes i Hasberg Sø. DOF henviser til, at kriterierne for fjernelse af arter kræver, at den manglende forekomst ikke skyldes mangelfuld eller forkert forvaltning. Videre oplyser DOF, at Solrød Kommune har udbetalt en stor erstatning til en lodsejer for påbud om ikke at

opdyrke et græsareal. DOF mener, at sortterne ikke længere yngler i Gammel Havdrup Mose, fordi vandet er for uklart og bundvegetationen for sparsom. Hvis man f.eks. rensede søerne op og sørgede for mindre næringstilledning kunne arten godt indfinde sig igen.

DOF uddyber, at Solrød Kommune som en af de få kommuner i landet har gjort brug af bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 19 d, stk. 1, under henvisning til bevaringsmålsætningen for sortterne. Lodsejer fik afslag på at måtte opdyrke et nærliggende areal, da det ville medføre en målbar merudledning af kvælstof og en øget fosforbelastning af mosen, og dette vurderedes at kunne skade bevaringsmålsætningerne for sortterne ved at medvirke til en forringelse af vandkvaliteten og sigtddybden og dermed fødegrundlaget for arten. Ejeren fik en klækkelig erstatning af kommunale midler. Hvis sortterne fjernes fra udpegningsgrundlaget, må han så opdyrke arealet igen? Det var således kun ift. forstyrrelse, at opdyrkningen blev antaget at ville påvirke andre arter på udpegningsgrundlaget (rørhøg). Sådan en sag, hvor grundlaget for anvendelsen af nbl. § 19 d, stk. 2 pludselig kan forsvinde, vil formentligt afskrække kommunerne i endnu højere grad fra at benytte paragraffen, selvom bestemmelsen efter foreningens opfattelse burde finde anvendelse langt oftere end tilfældet er i dag. DOF finder, at det er en problematisk glidebane. Skal lodsejere så betale penge tilbage til Solrød Kommune, og derefter have lov at genopdyrke?

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sortterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Hvad angår DOFs principielle bemærkninger vedrørende naturbeskyttelseslovens § 19 d kan Miljøstyrelsen oplyse, at det er kommunen, som træffer afgørelse om erstatning efter naturbeskyttelseslovens § 19 d. Miljøstyrelsen er ikke myndighed i forhold til afgørelser, der træffes efter naturbeskyttelseslovens kapitel 2a.

Miljøstyrelsen erkender de af Solrød Kommune nævnte redaktionelle fejl i høringsmaterialet og hæfter sig ved, at både Roskilde og Solrød Kommune er enig i styrelsens forslag om at tilføje rørdrum og rørhøg som nye ynglefugle på udpegningsgrundlaget.

F104 Ramsø Mose

Roskilde Kommune finder det relevant at fjerne sortterne fra udpegningsgrundlaget i Ramsø Mose, da sortterne ikke har ynglet i området siden 2005, og arten ikke har ynglet stabilt i området siden midten af 1990'erne. Kommunen er derfor enig med Miljøstyrelsens vurdering.

Roskilde Kommune finder det derimod ikke relevant at tilføje fjordterne til udpegningsgrundlaget, da fjordterne kun har ynglet i området i 2010 og 2011. Der synes således ikke at være basis for en fast ynglebestand til trods for, at der er pleje i form af græsning på flere af de mulige ynglelokaliteter.

Både Rørdrum og rørhøg finder Roskilde Kommune det derimod relevant at tilføje til udpegningsgrundlaget. Rørdrum registreres årligt og efter år 2000 har den flere gange ynglet i fuglebeskyttelsesområdet, dog ikke i 2019. Rørhøg yngler i området hvert år med 1-2 par.

Roskilde Kommune oplyser, at den er i besiddelse af et omfattende datamateriale om ynglefugle med en lang tidsserie som følge af årlig overvågning af ynglefuglene i fuglebeskyttelsesområdet. Før 2007 blev overvågningen foretaget af Roskilde Amt. Roskilde Kommune stiller gerne materialet til rådighed for Miljøstyrelsen.

DOF ønsker ikke sorterne fjernet fra udpegningsgrundlag og henviser til, at der ikke er sket tilstrækkelig aktiv forvaltning for arten som ellers rådgivet om, fx renere vand og tilvejebringelse af redesteder, som er afprøvet med succes i Hasberg Sø. Det vil være meget problematisk, hvis arten fjernes.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sorterne, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen har baseret sin vurdering af fjordternes ynglefremkomst på data i DOFbasen. Styrelsen erkender, at der kan være en vis usikkerhed ved fortolkningen af dette observationsmateriale bl.a. fordi fjordterne med yngleadfærd eller som opholder sig på en egnet lokalitet i yngletiden evt. kan være besøgende fra andre områder. Miljøstyrelsen anerkender Roskilde Kommunes mere omfattende viden om lokalitetens ynglefugle, der følger af mange års konstant overvågning. Miljøstyrelsen følger derfor kommunens vurdering, hvorved fjordterne alligevel ikke tilføjes områdets udpegningsgrundlag.

F105 Roskilde Fjord, Kattinge Vig og Kattinge Sø

Roskilde Kommune oplyser, at den er i besiddelse af et omfattende datamateriale om ynglefugle med en lang tidsserie som følge af, at kommunerne omkring Roskilde Fjord og Nationalpark Skjoldungernes land årligt overvåger ynglefuglene i fuglebeskyttelsesområdet. Før 2007 blev overvågningen foretaget af Roskilde Amt. Roskilde Kommune oplyser, at disse data dokumenterer, at knarand har ynglet med over 10 par i området næsten hvert år siden årtusindskiftet. Kommunen foreslår på det grundlag, at arten tilføjes udpegningsgrundlaget som ynglende.

Roskilde Kommune finder det relevant at tilføje arterne krikand og lille skallesluger som nye trækfugle, da arterne raster jævnlige i området. Kommunen finder det ligeledes relevant at tilføje rørdrum til udpegningsgrundlaget, da arten sandsynligvis yngler hvert år ved Gundsømagle Sø, som er tilføjet som en ny del af fuglebeskyttelsesområdet. Også sorthovedet måge finder Roskilde Kommune det relevant at tilføje til udpegningsgrundlaget, da ynglefremkomsten lever op til kriterierne, om end der kun har været tale om et enkelt ynglepar pr. år. Kommunen bemærker, at arten ikke har en stabil ynglefremkomst i området, men kun yngler af og til i Roskilde Fjord og næppe kan siges at have en væsentlig ynglefremkomst i området. Roskilde Kommune har ingen kommentarer til forslaget om at tilføje rødrygget tornskade til

udpegningsgrundlaget, da kommunen ikke har kendskab til artens status i området. Roskilde Kommune oplyser, at den gerne stiller sit data materiale til rådighed for Miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsens svar:

Baseret på Roskilde Kommunes dokumentation for, at knarand opfylder Miljøstyrelsens kriterier som ynglefugl, tiltræder styrelsen, at arten tilføjes udpegningsgrundlaget. Styrelsen hæfter sig ved, at Roskilde Kommune i øvrigt støtter Miljøstyrelsens forslag til arter, der tilføjes udpegningsgrundlaget for F 105. I høringsmaterialet er taffeland ved en fejl kommet på udpegningsgrundlaget som trækfugl (uden ændring). Taffeland har ikke tidligere har været på områdets udpegningsgrundlag og slettes derfor.

F 106 Arresø

Gribskov Kommune anfører, at den ikke kan vurdere ændringerne, da kommunen ikke kan se på kort, hvor de tilføjede/fjernede naturtyper/arter er inden for habitatområderne og fuglebeskyttelsesområderne.

DOF ønsker at havørn og fiskeørn opretholdes på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Fiskeørn: Meget vigtig forekomst efter yngletiden. Havørn: Lokaliteten er vigtig for arten året rundt. DOF oplyser, at det er vanskeligt at optælle alle samtidig, men at et stort antal opholder sig ved søen i kortere eller længere tid i løbet af året.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår havørn og fiskeørn, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen tager kommunens bemærkning til efterretning.

F108 Gribskov

Gribskov Kommune anfører, at den ikke kan vurdere ændringerne, da kommunen ikke kan se på kort, hvor de tilføjede/fjernede naturtyper/arter er inden for habitatområderne og fuglebeskyttelsesområderne.

MST

Miljøstyrelsen tager kommunens bemærkning til efterretning.

F110 Saltholm og omliggende hav

DOF ønsker vandrefalk opretholdt på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Vandrefalk har en vigtig forekomst med flere forekomster af 5+ fugle.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår vandrefalk, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arten indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

F111 Vestamager og havet syd for

Danmarks Naturfredningsforening København bemærker, at Miljøstyrelsen tæt på høringsfristen har udsendt en liste med fejl, som er fundet i materialet vedr. opdatering af udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområderne. Her nævnes stor skallesluger for F111, men i betragtning af, at stor skallesluger tilsyneladende fortsat skal udtages af udpegningsgrundlaget for en lang række andre fuglebeskyttelsesområder, (F15, F29, F33, F84, F86 og F102), tyder det på en bekymrende udvikling for bestanden eller en forringelse af dens levesteder. Derfor understreger dette vigtigheden af, at F111 bevares som levested for stor skallesluger. DN vil videre opfordre til, at Miljøstyrelsen overvejer, om der er årsag til stor skalleslugers tilsyneladende tilbagegang, herunder om der alligevel kan være behov for at bevare stor skallesluger på udpegningsgrundlagene for at sikre dens beskyttelse. Herunder om der er behov for en forbedring af disse tilsyneladende forringede områder, så der etableres mulighed for dens tilbagevenden til disse områder, den tidligere har benyttet.

DOF ønsker knopsvane, stor skallesluger, vandrefalk og mosehornugle opretholdt på udpegningsgrundlaget og anfører følgende argumenter herfor: Mosehornugle blev fjernet ved tidligere revision, hvilket DOF var imod, da Vestamager har været et vigtigt område for arten. Stor skallesluger har vigtig forekomst. Knopsvane: Manglende aktiv forvaltning, fx regulering af den meget forstyrrende kitesejlad i svanernes fældnings- og rasteområde. Vandrefalk: Vigtig forekomst året rundt. DOF foreslår herudover, at krikand tilføjes til udpegningsgrundlaget som ny trækfugleart begrundet med at arten har en vigtig, regelmæssig forekomst over 1 %-kriteriet (Vestamager + Sydamager).

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår knopsvane og vandrefalk, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om

krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at der desværre optræder to fejl i det udpegningsgrundlag, som er sendt i offentlig høring. Det drejer sig om mosehornugle, der ifølge høringsmaterialet udtages som trækfugl i området. Det er en fejl, da arten ikke har været på områdets tidligere udpegningsgrundlag (offentliggjort i 2013). Den anden fejl vedrører stor skallesluger, der allerede er på områdets udpegningsgrundlag som trækfugl. Denne art bibeholdes, men arten fremgår ikke af høringsmaterialet. Miljøstyrelsen kan til DN København supplerende oplyse, at stor skallesluger ligeledes opretholdes på udpegningsgrundlaget i F15, F29, F33, F84, F86 og F102 med samme begrundelse som gælder for knopsvane og vandrefalk i F 111. Herudover kan styrelsen oplyse, at både yngle- og vinterbestanden af stor skallesluger ifølge DOFs nye fugleatlas (Vikstrøm & Moshøj 2020) er i fremgang i Danmark.

I de datakilder som Miljøstyrelsen har anvendt, herunder NOVANA-overvågning og DOFbasen, findes der ikke dokumentation for, at krikand opfylder styrelsens kriterier for at kunne tilføjes som ny trækfugl i F 102. Det internationale 1 % kriterium er iflg. DCE Aarhus Universitet 5000 fugle. I DOFbasen er det højeste registrerede antal krikænder i IBA 111 (som er sammenfaldende med F 111) 4500 i 2006 og i DCEs NOVANA-tællinger max 944 i 2005. Da der i høringssvaret ikke er fremlagt nye data som dokumentation for, at krikand opfylder kriterierne, kan Miljøstyrelsen ikke tiltræde ønsket om, at arten tilføjes udpegningsgrundlaget som ny trækfugl.

F113 Sydlige Nordsø

DOF ønsker sortstrubet lom og dværgmåge opretholdt på udpegningsgrundlaget med følgende begrundelser: Dværgmåge: Meget sporadisk overvågning, og der er ikke grundlag for at antage, at området ikke fortsat skulle være vigtigt område for dværgmåge. Sortstrubet lom: Der er usikkerhed om forekomstens størrelse.

Miljøstyrelsens svar:

Hvad angår sortstrubet lom og dværgmåge, som Miljøstyrelsen, i overensstemmelse med de faglige kriterier for at udtage fuglearter, har foreslået at udtage fra områdets udpegningsgrundlag, opretholdes arterne indtil videre på udpegningsgrundlaget. Det sker som følge af, at der pågår drøftelser med EU Kommissionen om krav til dokumentation for at udtage tidligere udpegede arter fra Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Ikke områdespecifikke høringssvar

Sammenslutningen af Danske Småøer, der er en interesseorganisation for 27 små øer, der ikke er selvstændige kommuner, opfordrer Miljøministeriet til at skabe et bedre planlægningsgrundlag for nye havmølleparker. Planlægningsgrundlaget skal bl.a. sikre, at møller ikke placeres i konflikt med Natura 2000-områder, både i forhold til de udpegede og endnu ikke-udpegede, men kvalificerede områder.

Miljøstyrelsens svar:

Udvikling af et bedre planlægningsgrundlag for nye havvindmølleparker, der kan sikre at vindmøller ikke placeres i konflikt med Natura 2000 områder indgår ikke i processen med revision af N2000-områdernes udpegningsgrundlag. Miljøstyrelsen kan dog supplerende oplyse, at regeringen i marts 2021 udsendte Danmarks første havplan i offentlig høring. Med havplanen indføres for første gang i Danmark en helhedsorienteret planlægning for det samlede danske havareal. Danmark går således fra en tilgang, hvor havet er blevet anvendt ud fra et først-til-mølle princip til en langsigtet, tværsektoriel helhedsplanlægning for udvikling på havet, der gælder i de kommende 10 år. Forslag til havplan er udarbejdet i et samarbejde mellem Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Indenrigs- og Boligministeriet, Kulturministeriet, Miljøministeriet og Transportministeriet. For yderligere oplysninger henvises til <https://www.soefartsstyrelsen.dk>. Miljøstyrelsen henviser herudover til, at det er indarbejdet i planlovgivningen, at vindmøller ikke placeres i konflikt med Natura 2000-områder, hvilket afdækkes i forbindelse med en lovpligtig miljøvurdering af planer og projekter (herunder vindmølleparker).

Danmarks Naturfredningsforenings lokale afdelinger i Brønderslev, Dronninglund og Jammerbugt Kommuner (/v Søren Rosenberg) tilkendegiver, at det er en stor fejl, at N2000 habitatområde nr. 12 Store Vildmose ikke også er betegnet som fuglebeskyttelsesområde. Forslaget om udpeging som fuglebeskyttelsesområde tager udgangspunkt i en forekomst af kongeørn, der har været stabil i området siden 2015. Kongeørn er en beskyttet art, som gør gældende, at området også bør blive udpeget som EU-fuglebeskyttelsesområde. Andre beskyttede fuglearter med forekomster inden for samme habitatområde er: Blå kærhøg, rørhøg, vandrefalk og mosehornugle. I følge lovgivningen skal beskyttede fuglearter sikres ved udpeging af egnede levesteder, som beskrevet i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 1 og 2. DN mener derfor, at Danmark er forpligtet til at udpege et fuglebeskyttelsesområde, hvis der er en væsentlig forekomst af beskyttede fuglearter og fremsætter med dette generelle forslag ønske om, at habitatområde nr. 12 Store Vildmose bliver nyt fuglebeskyttelsesområde. Foreningen henviser til et vedhæftet dokument.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen noterer sig DN's argumenter for, at habitatområde nr. 12 Store Vildmose eventuelt også kan udpeges som fuglebeskyttelsesområde. Overvejelser om evt. udpeging af nye fuglebeskyttelsesområder er dog ikke en del af processen vedrørende opdatering af udpegningsgrundlagene. Miljøstyrelsen kan derfor ikke i denne forbindelse tage stilling til det fremlagte forslag. Miljøstyrelsen kan oplyse, at udpeging af nye Natura 2000 områder sædvanligvis sker på miljøministerens foranledning.

Viborg Kommune bemærker generelt, at der er tale om meget begrænsede forslag til ændringer af udpegningsgrundlaget for Viborg Kommunes 10 habitatområder og 3 fuglebeskyttelsesområder, at ændringerne er relevante i forhold til de beskyttede arter og naturtyper, og at ændringerne forventes at få meget begrænsede konsekvenser for kommunens administration. Viborg Kommune har derfor ingen væsentlige bemærkninger til forslagene til revisionen af udpegningsgrundlaget eller de faglige kriterier. Kommunen henviser til, at den har nogle bemærkninger om foreslåede fjernelser og tilføjelser, som er oplyst i et vedhæftet skema. Kommunen har noteret sig, at den nye høringsrunde ikke påvirker statens vedtagne Natura 2000-planer eller kommunernes handleplaner for 2. planperiode. Viborg Kommune

tilkendegiver, at den vil tage højde for forslagene til nyt udpegningsgrundlag i sin sagsbehandling, fx i konsekvensvurderinger.

Miljøstyrelsens svar:

Miljøstyrelsen noterer sig, at Viborg Kommune generelt støtter styrelsens indstilling til ændring i udpegningsgrundlagene for kommunens relevante fuglebeskyttelsesområder. De bemærkninger kommunen henviser til ovenfor vedrører 3 habitatområder, hvorimod kommunen ikke har haft bemærkninger til de foreslåede opdaterede udpegningsgrundlag for kommunens fuglebeskyttelsesområder.